

02/2012

PENSIONSSKYDDSCENTRALENS HANDBÖCKER

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2012

Pensionsskyddscentralen
ELÄKETURVAKESKUS

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon 029 411 20 • Fax 029 411 1172

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 029 411 20 • Faksi 029 411 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Telephone +358 29 411 20 • Fax +358 29 411 20

Helsinki 2012

ISBN 978-951-691-169-7 (PDF)

ISSN-L 1795-9578

ISSN 1798-7504 (online)

TILL LÄSAREN

Den lagstadgade arbetspensionsförsäkringen ger trygghet under ålderdomen, vid eventuell arbetsoförmåga och vid familjeförsörjarens död. Olika pensionsformer tas upp i beräkningshandboken.

I 2012 års handbok behandlas de regler för beräkning av pensionen som tillämpas på pensioner som börjar år 2012 eller senare.

I varje kapitel behandlas de gemensamma beräkningsprinciperna för pensionsslagen och skillnaderna i olika lagar i huvuddrag. I handboken har vi också tagit med detaljer som inte är nödvändiga att känna till för att förstå hur pensioner beräknas, men som kan vara nyttig tilläggsinformation för dem som arbetar på pensionsanstalter. Sådana detaljer är indragna och skrivna med ett mindre teckensnitt.

Handboken för beräkning av arbetspensioner 2012 är avsedd som en lärobok för dem som studerar socialförsäkring och som en handbok för dem som behöver grundkunskaper i pensionsberäkning. De som behöver mer djupgående information hittar de viktigaste källorna i källförteckningen i slutet.

Handboken har planerats av utvecklingschef Marjukka Hietaniemi och specialsakkunnig Johanna Kujanpää på Pensionsskyddscentralens planeringsavdelning och pensionsinformatör Hannele Kantanen på Keva.

Handboken har huvudsakligen skrivits av Johanna Kujanpää, men kapitel 10 Kostnadsberäkning har skrivits av Klaus Silvennoinen och Minna Lehmuskero. Handboken har kommenterats av flera personer på PSC samt representanter för flera pensionsanstalter. Ett stort tack för samarbetet till dem alla.

Helsingfors, januari 2012

Johanna Kujanpää

Marjukka Hietaniemi

Hannele Kantanen

INNEHÅLL

1	Inledning	11
2	Pensionsberäkningen i ett nötskal.....	14
2.1	Rätten till pension	14
2.2	Hur pensionen bestäms.....	15
2.3	Övergångsperiod	16
3	Inkomster som berättigar till pension och pensionstillväxten	18
3.1	Arbetsinkomster som berättigar till pension fr.o.m. år 2005.....	18
3.2	Pensionsgrundande arbetsinkomster från och med år 2005	19
3.2.1	Uppräkning av arbetsinkomsterna till nivån för pensionens begynnelseår	19
3.2.2	Avdrag för pensionsavgiften	21
3.2.3	Multiplicering av inkomsterna för ålderspensionen inom den offentliga sektorn	22
3.2.4	FöPL-företagares pensionsgrundande inkomster	23
3.2.5	Pensionsgrundande arbetsinkomst för LFöPL-företagare	30
3.3	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna	32
3.3.1	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna under tiden före år 2005	32
3.3.2	Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna från och med år 2005	34
3.3.3	Samordning av fribrev enligt 2005 års bestämmelser inom den offentliga sektorn	41
3.3.4	Pensionstillväxt av anställningar och företagarverksamhet vid sidan av pension	48
3.4	Oavlönade perioder som ger rätt till pension.....	51
3.4.1	Förutsättning för intjäning av pension	52
3.4.2	Inkomst som utgör grund för pensionen.....	52
3.4.3	Andra förmåner än sådana som fastställs på basis av den verkliga inkomstgrunden	53
3.4.4	Proportionering av förmånsgrundande inkomster	53
3.4.5	Social förmån som bestämts på basis av en föregående förmån	54
3.4.6	Justering av förmånsgrundande inkomster	54
3.4.7	Pension som tillvuxit under oavlönade perioder	54
3.4.8	Förmåner för oavlönade perioder som betalats samtidigt med pension.....	57
3.4.9	Förmånsgrundande inkomster i inkomst för återstående tid	58
3.5	Inkomster under ett pensionsförhållande	59
3.5.1	Pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser	59
3.5.2	Pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser	61

	3.5.3	Pensionstillväxt för pensionsförhållande vid deltidspension	62
	3.6	Avdrag av primära förmåner från pensionen fr.o.m. 1.1.2007	63
	3.7	Justering av pensionerna med arbetspensionsindex	67
	3.8	Livslängdskoefficienten	68
4	Ålderspension		71
	4.1	Rätt till ålderspension	71
	4.1.1	Privata sektorn.....	71
	4.1.2	Den offentliga sektorn.....	72
	4.1.3	SjPL	73
	4.2	Ålderspensionens belopp	74
	4.3	Ålderspension på tidigare grunder	79
	4.4	Förtida ålderspension	81
	4.5	Uppskjuten ålderspension	83
	4.6	När annan pension ändras till ålderspension	85
	4.7	Ändringar i ålderspensionen.....	86
	4.7.1	Pension som tillvuxit under tid med pension läggs till pensionen	86
	4.7.2	Indragning av ålderspension i vissa situationer	87
	4.8	Tillämpning av livslängdskoefficienten när ålderspension börjar.....	87
5	Invalidpension		89
	5.1	Rätt till invalidpension	89
	5.2	Invalidpensionens belopp	90
	5.3	Återstående tid	94
	5.3.1	Förutsättning för rätt till återstående tid.....	94
	5.3.2	Pensionstillväxt för återstående tid.....	94
	5.3.3	Fem års granskningstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid	94
	5.3.4	Tid med pension vid beräkning av inkomst för återstående tid.....	95
	5.3.5	Förmåner för oavlönade perioder vid beräkning av inkomsten för återstående tid	95
	5.3.6	Arbetsinkomsten under det år då arbetsförmågan börjar vid beräkningen av inkomsten för återstående tid (undantag)	96
	5.3.7	Inkomst för återstående tid för unga personer	97
	5.3.8	Barnavårdstidens inverkan på inkomsterna för återstående tid.....	97
	5.4	APL-skyddsandel i invalidpension.....	99
	5.4.1	Skyddad anställning	99
	5.4.2	Pension för en skyddad anställning enligt 2004 års bestämmelser för jämförelsen	99
	5.4.3	Pension för en skyddad anställning enligt 2005 års bestämmelser för jämförelsen	100
	5.4.4	APL-skyddsandel.....	100

5.5	Förmåner	102
5.5.1	Invalidpension och rehabiliteringsstöd	102
5.5.2	Rehabiliteringspenning	107
5.5.3	Rehabiliteringsunderstöd	107
5.5.4	Rehabiliteringstillägg	108
5.6	Engångsförhöjning	108
5.7	Invalidpension på tidigare grunder.	110
5.8	Invalidpension ändras till ålderspension	111
6	Arbetslöshetspension	112
6.1	Rätt till arbetslöshetspension	112
6.2	Pensionsfall för arbetslöshetspension och pensionens begynnelse	113
6.3	Arbetslöshetspensionens belopp	113
6.3.1	Intjänad pension	113
6.3.2	Pension för återstående tid	114
6.3.3	Fixering av rätt till återstående tid 31.12.2006	115
6.3.4	Pensionsgrundande lön för återstående tid enligt APL 31.12.2006	116
6.3.5	Genomsnittlig lön för återstående tid enligt KAPL och KoPL 31.12.2006	116
6.3.6	Företagares arbetsinkomst för återstående tid	117
6.4	Arbetslöshetspension och förändringar i pensionen	122
7	Familjepension	124
7.1	Rätt till familjepension	124
7.1.1	Förutsättningarna för efterlevandepension	124
7.1.2	Förutsättningarna för barnpension	125
7.2	Grunden för familjepension	126
7.3	Hur stor är familjepensionen?	127
7.3.1	Efterlevandepensionens belopp	128
7.3.2	Barnpensionens belopp	133
7.4	Engångsbetalning av familjepension	133
7.4.1	Förmånslåtarens pension som grund för engångs- belopp	134
7.4.2	När pension betalas som engångsbetalning endast till en del av förmånstagarna	134
7.4.3	Engångsbetalning av efterlevandepension som dras in p.g.a. nytt äktenskap	135
7.5	Samordning av och LITA-avdrag från familjepension	135
8	Deltidspensionen	138
8.1	Förutsättningarna för deltidspension	138
8.1.1	Privata sektorn	139
8.1.2	Företagare	140
8.1.3	Den offentliga sektorn	141
8.2	Pensionsfallet för deltidspensionen	142
8.3	Stabiliserad inkomst	142
8.4	Inkomstbortfallet	143

8.5	Deltidspensionens belopp	144
8.6	Avbrytande, indragning och omräkning av deltidspension.....	148
8.7	Pensionstillväxten under tiden med deltidspension för personer födda före år 1953.....	149
8.8	Pension som beviljas efter deltidspension	150
8.8.1	Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1946 eller tidigare.....	150
8.8.2	Ålderspension efter deltidspension, personer födda åren 1947–1952	151
8.8.3	Invalidpension efter deltidspension	153
9	EU/EES-pensionsberäkning	158
9.1	Nationell pension	158
9.2	Teoretisk pension	159
9.3	Pro rata-pension	161
9.4	Samordning av EU-pension.....	161
9.5	Förhöjd pensionstillväxt	162
9.6	Återstående tid	164
9.6.1	Förutsättning för rätt till återstående tid.....	164
9.6.2	Inkomsten för återstående tid i EU-situationer	164
9.7	EU-familjepension	167
9.7.1	Efterlevandepension.....	167
9.7.2	Barnpension	168
10	Kostnadsfördelningen för pensionerna	171
10.1	Om finansieringen av arbetspensionerna.....	171
10.1.1	Arbetspensionerna inom den offentliga sektorn.....	171
10.1.2	Företagarpensionerna	171
10.1.3	Pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder.....	172
10.1.4	Förmåner som tillvuxit under barnavårds- och studietid	172
10.1.5	Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn	172
10.2	Kostnadsfördelningen mellan pensionsanstalterna.....	173
10.3	Indelning av ArPL- och SjöPL-pension i en fonderad del och en del som ska bekostas gemensamt.....	175
10.3.1	Ålderspension	176
10.3.2	Invalidpension och rehabiliteringsstöd	176
10.3.3	Rehabiliteringsstöd	180
10.3.4	Rehabiliteringspenning	180
10.3.5	Arbetslöshetspension	180
10.3.6	Deltidspension och familjepension	181
10.3.7	överskjutande SjöPL-del.....	181
10.3.8	Pensioner enligt registrerat APL- och FöPL-tilläggs- pensionsskydd.....	181
11	Engångsbelopp.....	183
11.1	Ålderspension som beviljas efter invalidpension.....	183
11.2	Gränsbeloppet höjs med lönekoeficienten	184

11.3	Hur engångsloppet beräknas	184
11.4	Tidpunkt för uträkning av engångsbelopp	184
12	Dröjsmålsförhöjning	186
13	Tilläggs exempel	188
Bilagor		193
Bilaga 1	Index, lönekoeficient och avdragskoeficient	194
Bilaga 2	Minskad efterlevandepension	195
Bilaga 3	Förmåner för oavlönad tid vid beräkningen av pensionen	196
Bilaga 4	Fastställd livslängdskoeficient (LLK) och uppskattningar som används vid beräkningarna	197
Bilaga 5	2004 års bestämmelser vid uträkningen av pension	198
Bilaga 6	Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL genom tiderna	200
Bilaga 7	Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL åren 1996–2004	204
Bilaga 8	Gränserna för att omfattas av KAPL, KoPL och APL	214
Bilaga 9	Gränser för försäkring enligt FöPL, LFöPL och ArPL	215
Bilaga 10	Skillnader i pensionsberäkningen mellan StaPL och APL	216
Bilaga 11	Skillnader i pensionsberäkningen mellan KomPL och APL	218
Bilaga 12	Omräkningskoeficienter för den intjänade pensionen	220
Bilaga 13 A	Koeficienter för betalning av ålders- och efterlevandepension som engångsbelopp	221
Bilaga 13 B	Koeficienter för betalning av invalidpension och framtida ålderspension som engångsbelopp	222
Bilaga 13 C	Koeficienter för utbetalning av invalidpension som engångsbelopp	223
Bilaga 13 D	Koeficienter för utbetalning av barnpension som engångsbelopp	224
Bilaga 14	Inkomstgränser vid pension	225
Bilaga 15	Överenskommelser om social trygghet som är i kraft 1.1.2010	226
Närmare information		227
	Anvisningar som publicerats på webbtjänsten Arbetspensionslagarna fr.o.m. 1.1.2005	227
	Övriga publikationer	228

1 Inledning

I Finland betalas arbetspensioner, som tillväxer av förvärvsarbete, samt bosättningsbaserade folkpensioner och garantipensioner. Arbetspensioner betalas för arbete inom både den privata och den offentliga sektorn. Arbetspensionsförsäkringen täcker allt förvärvsarbete bortsett från helt obetydlig förvärvsverksamhet. Pensionstagare kan också få ersättning för arbetsolycksfall enligt arbetsgivarens olycksfallsförsäkring eller för trafikskada enligt trafikförsäkringen. Dessa så kallade LITA-förmåner kan också betalas i form av pensioner efter de ersättningar som betalas kortvarigt.

Arbetspensioner är:

- ArPL-pension enligt lagen om pension för arbetstagare (APL, KAPL eller KoPL före år 2007)
- SjPL-pension enligt lagen om sjömanspensioner
- FöPL-pension enligt lagen om pension för företagare
- LFöPL-pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare
- Pension enligt lagen om kommunala pensioner (KomPL)
- Pension enligt lagen om statens pensioner (StaPL)
- Pension enligt pensionsstadgan för Finlands Bank
- Pension enligt Folkpensionsanstaltens pensionsstadga eller pensionsreglemente eller pension till Folkpensionsanstaltens styrelsemedlem
- Pension enligt pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (KyPL)
- Pension enligt lagen om ortodoxa kyrkosamfundet
- Pension från landskapet Åland

Det kan fortfarande beviljas pensioner som grundar sig på tilläggs pensionsordningar enligt APL, FöPL och LFöPL som gjorts före år 2001. Likaså kan tilläggs pensioner fortfarande beviljas inom den offentliga sektorn, fastän intjänningen av dem har upphört vid utgången av år 1994.

Lantbruksföretagare har möjlighet att få särskilda lantbrukspensioner, som inte betraktas som arbetspensioner. Sådana specialpensioner är generationsväxlingspension, avträdelsestöd och avträdelseersättning.

Arbetet är utgångspunkten för arbetspensionsskyddet; arbetspensionen beräknas utifrån arbetsinkomsten. Arbetspensionsavgifter betalas i proportion till personens arbetsinkomst. För den som saknar arbetsinkomster tryggas en minimiutkomst under pensionstiden genom den bosättningsbaserade folkpensionen och garantipensionen.

Arbetspensionens belopp påverkas av de årliga arbetsinkomsterna och den åldersavhängiga intjäningsprocenten för pensionen. Från och med 2005 beräknas pensionen utgående från alla arbetsinkomster som omfattas av pensionslagarna samt den pension som tillvuxit före 1.1.2005. Den intjänade arbetspensionen multipliceras till slut med livslängdskoefficienten.

Intjänade och löpande pensioner justeras automatiskt enligt förändringarna i inkomstnivån och konsumentpriserna.

Tabell 1.1 begrepp.

I fortsättningen används bl.a. följande begrepp:	
Pensionsfallet	Pensionsfallet är den händelse som utlöser pensionen, t.ex. att den försäkrade uppnår pensionsåldern, blir arbetsoförmågen eller uppfyller kriterierna för arbetslöshetspension eller deltids-pension. Pensionsfallet för familjepension är förmånslätarens död.
Återstående tid	Den återstående tiden är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.
Arbetsinkomster	Arbetsinkomst = lön mm. samt arbetsinkomst som fastställts i företagarnas pensionsförsäkringar
Arbetspensionstillägg	Till slutet av år 2004 kompenserades arbetslöshetsperioder, som försämrat pensionen, för pensionstagaren genom ett arbetspensionstillägg.
Arbetstagare	Arbetstagare = en person som är anställd hos någon annan
Anställning	Anställning = både anställningsförhållande inom privata sek-torn och tjänste- och anställningsförhållande eller uppdrags-förhållande inom offentliga sektorn
Försäkrad	Försäkrad = arbetstagare eller företagare som är försäkrad enligt arbetspensionslagarna
Fribrev	Fribrev = pensionsrätt från ett avslutat arbete i väntan på att pensionen beviljas
Pensionsförhållande	Pensionsförhållande = tid med pension som upphört och som gett ny pensionstillväxt
Pensionsperiod/pensionstid	Pensionsperiod/pensionstid = tid med pension som påverkar pensionstillväxt för arbete vid sidan av pensionen
2004 års bestämmelser	Bestämmelser i arbetspensionslagarna som gällde före år 2005.
2005 års bestämmelser	2005 års bestämmelser = bestämmelser i arbetspensionsla-garna som gäller från och med år 2005
LAPL	Arbetstagarens arbetspensionsförsäkringsavgift
Samordning	Arbetspensionerna och LITA-ersättningarna begränsades till en målnivå som var 60 % (samordningsgräns) av den högsta lönen som låg till grund för grundpensionen i en anställning som fortgått i minst ett år eller arbetsinkomsten för en företa-garverksamhet (samordningsgrund). Samordningen görs fort-farande om det görs rättelser i en pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser.

2 Pensionsberäkningen i ett nötskal

Nya bestämmelser om hur man tjänar in pension, hur pensionerna räknas ut och på vilka grunder de beviljas har successivt trätt i kraft från och med år 2005.

Beräkningsreglerna från år 2005 har tillämpats på ålderspensioner som har börjat 1.2.2005 eller senare och på invalidpensioner och familjepensioner där pensionsfallet har inträffat år 2006 eller senare. I beräkningshandboken avses med 2005 års bestämmelser de bestämmelser som gäller från och med år 2005.

De bestämmelser som gällde före år 2005 kallas 2004 års bestämmelser. (Se Bilaga 5)

Även i fråga om nya pensioner tillämpas 2004 års bestämmelser om beräkning vid beräkningen av pension som tillvuxit t.o.m. 31.12.2004 och i vissa fall som omfattas av skyddsbestämmelser också vid beräkningen av pension som tillvuxit senare.

2.1 Rätten till pension

Det är möjligt att gå i ålderspension flexibelt mellan 62 och 68 års ålder. Den som går i ålderspension vid 63–68 års ålder får den pension som han eller hon har tjänat in inom privata sektorn under hela sin yrkesbana fram till pensioneringen utan förtidsminskning.

Även pension för anställningar inom den offentliga sektorn kan tas ut vid 63 års ålder. Om den försäkrade före 65 års ålder tar ut pension för en offentlig anställning som upphört tidigare, minskas sådan grundpension som tillvuxit före år 1995. Minskningen gäller inte dem som är födda år 1960 eller senare.

Åldersgränsen för förtida ålderspension är 62 år och förtidsminskningen 0,6 procent för varje månad för vilken pensionen tas ut i förtid. Förtidsminskningen beräknas för varje månad med vilken åldern understiger 63 år. Om ålderspensionen börjar senare än i början av månaden närmast efter personens 68-årsdag, höjs pensionen med 0,4 procent för varje månad som pensioneringen skjuts upp.

2.2 Hur pensionen bestäms

Arbetspensionen beräknas utifrån arbetsinkomsterna under hela yrkesbanan enligt åldersavhängiga intjäningsprocentsatser. Arbetspensionen tillväxer för allt arbete från ingången av den månad som följer på den månad då den försäkrade fyllde 18 år fram till utgången av den månad då den försäkrade fyller 68 år. Dessa åldersgränser gäller också för försäkringsskyldigheten.

När pensionen beräknas justeras inkomsterna från tidigare år med lönekoeficienten till den nivå som gäller när pensionen börjar löpa. Lönekoeficienten beaktar förändringen i lönenivån till 80 procent och förändringen i prisnivån till 20 procent.

Pension tillväxer av årsarbetsinkomsten enligt 1,5 procent till och med den månad då den försäkrade fyller 53 år. Efter det stiger procentsatsen till 1,9 procent för de följande tio åren. Efter 63 års ålder är pensionstillväxten 4,5 procent. För inkomster under pensionstid tillväxer pensionen i regel med 1,5 procent per år.

Om en företagare går i ålderspension eller förtida ålderspension eller i ålderspension vid en lägre ålder enligt ett registrerat tilläggspensionsskydd, upphör försäkringsskyldigheten och intjäningen av pension enligt FöPL och LFöPL. Företagaren kan emellertid teckna en frivillig pensionsförsäkring för sig själv enligt FöPL eller LFöPL.

Eventuella förmåner enligt trafikförsäkringslagen eller lagen om olycksfallsförsäkring dras av från pension som beviljats enligt 2005 års bestämmelser. Inom den offentliga sektorn samordnas arbetspensionerna dessutom med den pension som tillvuxit före utgången av år 2004.

Från början av år 2005 tillväxer pension också på basis av oavlönade perioder som definieras närmare i lagen, dvs. på basis av arbetsinkomster som ligger till grund för förmåner som betalas under oavlönade perioder. En person har rätt till pension som tillvuxit på basis av förmåner under oavlönade perioder, om han eller hon före pensionsfallsåret har haft minst 12 566,70 euro enligt 2004 års nivå, dvs. 16 223,61 euro enligt 2012 års nivå, i arbetsinkomster som försäkrats enligt arbetspensionslagarna. Studier som lett till examen och vård av barn under tre år är också pensionsgrundande.

För förmåner under oavlönade perioder tillväxer ålderspension enligt 1,5 procent om året i åldern 18–68 år, med undantag av perioder med arbetslöshetsdagpenning, för vilka pension tillväxer i åldern 18–63 år.

Invalidpensioner, där pensionsfallet inträffar 1.1.2006 eller senare, innehåller alltid en pensionsdel för återstående tid, om den försäkrade har haft minst 16 223,61 euro i arbetsinkomster (enligt 2010 års nivå, 12 566,70 euro enligt 2004 års index) under de tio sista kalenderåren innan han eller hon blev arbetsoförmögen. Vid prövningen av rätten till återstående tid beaktas även arbetsinkomster i övriga EU-länder.

Pension för återstående tid tillväxer enligt 1,5 procent från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då den försäkrade fyller 63 år.

Ålderspension och invalidpension anpassas till den förväntade livslängden med en livslängdskoefficient som började påverka arbetspensionernas belopp år 2010. När en ålderspension börjar, omräknas den med den livslängdskoefficient som fastställts för det år då den försäkrade fyller 62 år. Om ålderspensionen börjar före detta år, omräknas den med en livslängdskoefficient som fastställts för det år då pensionen börjar.

När en invalidpension börjar omräknas den pension som tillvuxit före det med den livslängdskoefficient som fastställts för det år då arbetsoförmågan inträder.

Livslängdskoefficienten tillämpas inte på familjepension. Familjepensionen beräknas utifrån förmånslåtarens pension efter omräkning med livslängdskoefficienten. Detta innebär att om pensionsfallet för familjepensionen inträffade före år 2010, tillämpas livslängdskoefficienten inte på den pension som ligger till grund för familjepensionen och inverkar således inte på familjepensionens belopp.

Från och med år 2010 höjs invalidpensionerna med en åldersavhängig koefficient i början av det år före vilket det har gått fem kalenderår sedan pensionen börjat (s.k. engångsförhöjning).

2.3 Övergångsperiod

Bestämmelserna från år 2005 gäller arbete från och med ingången av 2005. De anställningsförhållanden som börjat före 2005 avslutas tekniskt vid utgången

av 2004 och den pension som tjänats in på basis av dessa fram till utgången av år 2004 har beräknats enligt 2004 års bestämmelser (2004 års fribrev).

Annan pension än deltidspension beräknas dock såväl enligt bestämmelserna från år 2005 som från år 2004 på basis av sådana APL-anställningar som var i kraft 1.1.2005 och fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet (skyddad anställning). En förutsättning för att båda beräkningssätten ska tillämpas är att pensionsfallet inträffade senast år 2011. När pension beräknades på basis av en sådan skyddad anställning enligt 2004 års bestämmelser, ansågs anställningen inte ha avbrutits 31.12.2004. Om pensionen blev större beräknad enligt 2004 års bestämmelser, lades skillnaden till den enligt 2005 års bestämmelser beviljade pensionen som s.k. APL-skyddsandel.

3 Inkomster som berättigar till pension och pensionstillväxten

3.1 Arbetsinkomster som berättigar till pension fr.o.m. år 2005

En privat arbetsgivare är skyldig att ordna med arbetspensionsskydd för sin arbetstagare, om den pensionsberättigande arbetsinkomst som arbetstagaren får av arbetsgivaren är minst 54,08 euro i månaden år 2012 (41,89 euro enligt 2004 års nivå).

Som årlig arbetsinkomst beaktas utöver normal tids- eller ackordlön bland annat betjäningsavgifter, naturaförmåner, olika slag av tillägg och ersättningar, semesterpremier, ersättningar enligt lönegarantin, resultatpremier samt försäkringspremier för sparlivförsäkring och under vissa förutsättningar även försäkringspremier för individuell sparlivförsäkring som tecknats för arbetstagaren. Denna arbetsinkomst hänförs till det kalenderår då den har betalats ut (kontantprincipen). Om hänförandet av arbetsinkomsten som inkomst för utbetalningsåret förvränger pensionsbeloppet, kan inkomsten anses vara inkomst för det kalenderår då den har förtjänats. (*Anvisningarna om Pensionsgrundande inkomst i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.*)

Företagarverksamhet ger rätt till pension, om den fortgår minst fyra månader och årsarbetsinkomsten är minst 7 105,84 euro år 2012 (5 504,14 euro enligt 2004 års nivå). En lantbruksföretagares arbetsinkomst ska vara minst 3 552,92 euro år 2012 (2 752,07 enligt 2004 års nivå). Företagare med en lägre arbetsinkomst kan också teckna en frivillig försäkring, och den berättigar till pension på samma sätt som en lagstadgad försäkring.

Stipendietagare som är bosatta i Finland är försäkringsskyldiga enligt lantbruksföretagarnas pensionsförsäkring, om de har fått ett arbetsstipendium år 2009 eller senare. Stipendiet ska vara avsett för konstnärligt eller vetenskapligt arbete som fortgår minst fyra månader i Finland och stipendiets belopp ska vara minst 1 184,31 euro, vilket omräknat till årsarbetsinkomst motsvarar 3 552,93 euro enligt 2012 års nivå.

Inom den offentliga sektorn finns det ingen nedre gräns för när arbetsgivaren blir skyldig att ordna med pensionsskydd.

De arbetsinkomster ger rätt till pension vilka arbetstagaren eller företagaren har förtjänat från början av den kalendermånad som följer på hans eller hennes 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

3.2 Pensionsgrundande arbetsinkomster från och med år 2005

När ålderspensionen beräknas, beaktas arbetsinkomsten fram till utgången av den månad som föregår den månad då ålderspensionen börjar. Vid beräkningen av invalidpensioner beaktas arbetsinkomsterna till utgången av året före pensionsfallsåret, om personen i fråga också har rätt till pension för återstående tid. Om rätt till pension för återstående tid saknas, beaktas arbetsinkomsterna till och med pensionsfallsmånaden.

Pensionen bestäms på basis av arbetsinkomsten och intjäningsprocenten för varje enskilt år. Alla anställningsförhållanden och företagarperioder som fortgick i början av år 2005 avbröts tekniskt vid utgången av år 2005 och den pension som dittills tjänats in enligt 2004 års bestämmelser (2004 års fribrev) registrerades i Areks intjäningsystem. Även pensionerna för anställningar och företagarverksamhet som upphört före år 2005 har införts i registret. I denna handbok avses med anställning alltså även tjänste- och anställningsförhållanden eller uppdragsförhållanden inom den offentliga sektorn.

3.2.1 Uppräkning av arbetsinkomsterna till nivån för pensionens begynnelseår

När pensionen beräknas uppräknas 2004 års fribrev med lönekoeficienten till nivån vid den tidpunkt då pensionen börjar. Årsarbetsinkomster från och med år 2005 har också uppräknats med lönekoeficienten till nivån vid den tidpunkt då pensionen börjar.

Pensionsrätter som tillvuxit av anställningar och företagsverksamhet före år 2005 uppräknas med halvvägsindex från nivån det år då de upphört till nivån år 2004 och efter det med lönekoeficienten.

Justeringen med lönekoeficienten görs så att det belopp som ska justeras multipliceras med lönekoeficienten för det år till vars nivå man vill uppräknat beloppet (utbetalningsåret) och divideras med lönekoeficienten för det år från

vars nivå man vill uppräknat beloppet (utgångsåret). Om utgångsåret är år 2004, kan beloppet multipliceras direkt med lönekoeficienten för utbetalningsåret.

Från och med år 2005 justeras också de olika penningbeloppen i arbetspensionslagarna med lönekoeficienten. Trots beteckningen och formen, som avviker från index, görs justeringen med lönekoeficienten enligt exakt samma principer som indexjusteringen. År 2004 har lönekoeficienten värdet 1,000. I koeficienten beaktas ändringen av inkomstnivån med vikten 0,8 och ändringen av prisnivån med vikten 0,2.

Justering med lönekoeficienten:

$\text{penningbelopp} \times \frac{\text{lönekoeficienten under betalningsåret}}{\text{lönekoeficienten under utgångsåret}}$
--

Exempel 3.1. *Justering av fribrevet med lönekoeficienten.*

Fribrevet från år 2004 är 2 000 euro i månaden enligt 2004 års nivå. Det justeras till 2012 års nivå med lönekoeficienten.

$$2\,000,00 \times \frac{1,291}{1,000} = 2\,582,00 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.2. *Justering av årsinkomsten med lönekoeficienten.*

Arbetstagaren är född 14.6.1949. Han har arbetsinkomster åren 2008–2012 och går i pension 1.7.2012. Vid beräkningen av pensionen justeras årsarbetsinkomsterna med lönekoeficienten till nivån för år 2012, då pensionen börjar.

År	Löne- koeffici- ent	årsinkomsten under utgångsåret euro.	Inkomsterna enligt 2012 års nivå euro.
2008	1,124	3 108,00	$3\,108,00 \times \frac{1,291}{1,124} = 3\,569,78$
2009	1,192	10 160,00	$10\,160,00 \times \frac{1,291}{1,192} = 11\,003,83$
2010	1,231	9 410,00	$9\,410,00 \times \frac{1,291}{1,231} = 9\,868,65$
2011	1,253	11 400,00	$11\,400,00 \times \frac{1,291}{1,253} = 11\,745,73$
2012	1,291	7 210,00	7 210,00

Efter justeringen med lönekoeficienten görs från arbetsinkomsterna ännu ett avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift innan pensionen beräknas.

...

3.2.2 Avdrag för pensionsavgiften

Från inkomsterna som justerats med lönekoeficienten och avrundats till två decimalers noggrannhet görs ett avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift (LAPL-avdrag), också det med två decimalers noggrannhet. Avdraget görs från ArPL-arbetsinkomst och arbetsinkomst enligt lagarna om den offentliga sektorns pensioner. Vid beräkning av sjömanspensioner och företagarpensioner görs inget avdrag som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift.

Storleken på avdraget för arbetstagares pensionsavgift är beroende av arbetstagarens ålder på samma sätt som avgiften. Från ingången av den månad som följer efter den månad när arbetstagaren fyller 53 år är avdraget 19/15-faldigt jämfört med pensionsavgiften och avdraget för personer som är under 53 år. Avdraget görs också från arbetsinkomst som förtjänats som pensionär.

Exempel 3.3. *Hur arbetstagarens pensionsavgift påverkar arbetsinkomsten.*

Arbetstagarens (yngre än 53 år) arbetsinkomster åren 2010 och 2011 uppräknade med lönekoeficienten till 2012 års nivå:

2010   22 750 euro/år

2011   23 500 euro/år

Pensionsberäkningen utgår från arbetsinkomsterna efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift enligt följande:

2010 $22\,750 - (22\,750 \times 0,045) = 21\,726,25$ euro/år

2011 $23\,500 - (23\,500 \times 0,047) = 22\,395,50$ euro/år

...

3.2.3 *Multiplikering av inkomsterna för ålderspensionen inom den offentliga sektorn*

Den pension som tillvuxit inom den offentliga sektorn under pensionsfallsåret beräknas på basis av föregående års arbetsinkomster, om personens årsinkomster enligt lagen i fråga har uppgått till minst 7 746 euro om året enligt 2012 års nivå (6 000 euro enligt 2004 års nivå) under tre kalenderår i följd före pensionsfallsåret. När pensionsfallsåret är 2012 måste denna inkomstgräns ha uppnåtts åren 2009, 2010 och 2011.

När en arbetstagare går i ålderspension eller förtida ålderspension år 2012 (1.2. eller senare eller 1.1.2013), beräknas pensionstillväxten för år 2012 enligt inkomsterna år 2011. Om arbetsinkomsten år 2011 emellertid skiljer sig mer än 10 procent från medelinkomsten under de två föregående kalenderåren, beräknas pensionstillväxten för år 2012 utgående från de verkliga inkomsterna år 2012.

Arbetsinkomsterna multipliceras inte heller, om den försäkrade under pensionsfallsåret har haft förmånsgrundande inkomster som ger rätt till pension.

Enligt StaPL multipliceras inkomsterna inte i det fallet att personen under pensionsfallsåret eller året före det har övergått att omfattas av någon annan pensionslag än StaPL.

3.2.4 FöPL-företagares pensionsgrundande inkomster

Fastställd arbetsinkomst

När företagaverksamheten börjar, fastställs en årlig arbetsinkomst för företagaren (euro/år). Arbetsinkomsten spelar en viktig roll för företagarens pensionskydd. Företagarens pensionstillväxt och arbetspensionsavgifter bestäms utgående från arbetsinkomsten.

Som företagarens arbetsinkomst fastställs ett belopp som motsvarar den lön som skäligen skulle betalas som lön till en anställd med motsvarande yrkeskunskap och samma arbetsuppgifter. Om en företagare bedriver flera företagsverksamheter beräknas arbetsinkomsten utifrån den sammanlagda arbetsinsatsen i dessa. Arbetsinkomsten kan inte fastställas till ett högre belopp än 161 375,00 euro år 2012 (125 000,00 euro om året enligt 2004 års nivå).

Om företagaverksamheten förändras väsentligt, ska företagaren underrätta pensionsanstalten om det för att få arbetsinkomsten justerad. Arbetsinkomsten kan inte ändras retroaktivt. Försäkringen kan emellertid avslutas retroaktivt, om företagaren inte längre uppfyller kriterierna för att omfattas av FöPL, dvs. om arbetsinkomsten blir lägre än den nedre gränsen enligt FöPL.

Från och med år 2005 avbryts FöPL-försäkringen således inte nödvändigtvis när företagaren övergår till invalidpension eller delinvalidpension. Om företagsverksamheten fortgår trots att företagarens arbetsförmåga är nedsatt, är företagaren fortfarande efter pensionsfallet försäkringsskyldig, om hans eller hennes arbetsinsats överstiger den nedre gränsen för arbetsinkomst enligt FöPL (7 105,84 euro år 2012). Arbetsinkomsten bör dock ändras så att den inte överskrider gränsen för arbetsinkomster för invalidpensionstagare. Pensionsanstalten kontaktar företagaren om detta.

Även om företagares arbetsinkomst i regel inte kan ändras retroaktivt, kan företagarens arbetsinkomst dock ändras när företagaren övergår i invalid- eller delinvalidpension så, att den motsvarar företagarens faktiska arbetsinsats från det att arbetsoförmågan blev nedsatt, dvs. från pensionsfallet, även om beslutet om ändring av arbetsinkomsten fattas retroaktivt först i samband med behandlingen av pensionsansökan. En bestämmelse om detta trädde i kraft i början av år 2005.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten för varje kalenderår är det med arbetsinkomstperiodernas längd vägda medeltalet av de fastställda arbetsinkomsterna som varit i kraft under året i fråga, efter justering med lönekoeficienten. Dessutom kan företagaren från och med 1.1.2005 påverka sin pensionsgrundande arbetsinkomst, den s.k. totalarbetsinkomsten, genom att betala antingen större eller mindre försäkringsavgifter än den fastställda arbetsinkomsten förutsätter (se *Flexibel betalning av pensionsavgift* nedan i detta kapitel).

Försäkringsavgifter som förblivit obetalda under det år då pensionen beviljas och de fem föregående åren tas ut från företagarens pension. Obetalda försäkringsavgifter från tidigare år förorsakar däremot att den pensionsgrundande arbetsinkomsten blir permanent mindre.

Arbetsinkomsten minskas i proportion till de obetalda avgifterna årligen. Om det något år inte har betalats några pensionsavgifter alls, är arbetsinkomsten för det året noll euro. Om hälften av pensionsavgifterna har betalats, är arbetsinkomsten för det året 50 procent av den fastställda arbetsinkomsten. Obetalda försäkringsavgifter har kunnat minska företagarens arbetsinkomst först från och med år 1993.

Den pensionsrätt för FöPL-verksamheten som intjänats före utgången av år 2004 beräknas separat. När detta fribrev räknas ut beaktar man av de företagperioder som pågick 31.12.2004 också sådana verksamhetsperioder som inte hade pågått fyra månader vid tidpunkten 31.12.2004, men som uppfyller det minimikrav om fyra månader som ställs i lagen med beaktande av att verksamhetsperioden fortsatte in på år 2005.

Om det vid tidpunkten för omvandling till fribrev finns öppna obetalda försäkringsavgifter som ännu kan drivas in, är arbetsinkomstens faktiska belopp inte känt vid tidpunkten för fribrevet. För den offentliga sektorns modifierade samordning (se 3.3.3) beräknas fribrevet dock under antagande att företagaren betalar alla sina pensionsavgifter.

Exempel 3.4. Ändring av arbetsinkomsten.

Företagarens fastställda arbetsinkomst i början av år 2012, justerad med lönekoeficienten, är 18 678,63 e/år. Företagaren höjer sin arbetsinkomst till 22 000 euro/år från och med 15.5.2012.

Tidsperiod	Tidsperiod
1.1.2012–14.5.2012	15.5.2012–31.12.2012
134 dagar	226 dagar

Vägd arbetsinkomst

$$\frac{(18\,678,63 \times 134) + (22\,000,00 \times 226)}{(134 + 226)} = 20\,763,71 \text{ euro/år}$$

...

Exempel 3.5. *Företagarens totala arbetsinkomst, ofullständigt kalenderår.*

Företagarens fastställda arbetsinkomst efter justering med lönekoeficienten år 2012 är 18 678,63 euro om året. Företagarverksamheten upphör 5.10.2012.

Tiden 1.1.2012–5.10.2012 är 275 dagar.

Den fastställda arbetsinkomsten för hela året är 18 678,63 euro.

Den totala arbetsinkomsten år 2012:

$$18\,678,63 \times \frac{275}{360} = 14\,268,40 \text{ euro/år}$$

...

Exempel 3.6. *Det år då företagaren fyller 53 år, periodisering av arbetsinkomsten, helt kalenderår.*

Företagarens fastställda arbetsinkomst efter justering med lönekoeficienten år 2012 är 18 678,63 euro om året. Företagaren fyller 53 år 5.8.2012. Företagarens försäkringsavgift stiger först året efter det år då företagaren fyllt 53 år.

Tidsperiod	Tidsperiod
1.1.2012–31.8.2012	1.9.2012–31.12.2012
8 månader	4 månader

Arbetsinkomst på vilken pensionstillväxten är 1,5 procent är $18\,678,63 \times \frac{8}{12}$

= 12 452,42 euro

Arbetsinkomst på vilken pensionstillväxten är 1,9 procent är $18\,678,63 \times \frac{4}{12}$

= 6 226,21 euro

Intjänad pension för år 2012:

$$\frac{(12\,452,42 \times 1,5\%) + (6\,226,21 \times 1,9\%)}{12} = 25,42 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.7. *Det år då företagaren fyller 53 år, periodisering av arbetsinkomsten, ofullständigt kalenderår.*

Företagarverksamheten börjar 26.6.2012, den fastställda arbetsinkomsten är 22 000,00 euro/år. Företagaren fyller 53 år 5.8.2012. Företagarens försäkringsavgift stiger först året efter det år då företagaren fyllt 53 år.

Företagarverksamheten har fortgått: 26.6.2012–31.12.2012, dvs. 185 dagar

Arbetsinkomsten under det ofullständiga året:

$$22\,000,00 \times \frac{185}{360} = 11\,305,56 \text{ euro}$$

Inkomsterna hänför sig till sju månader, varav tre månader med en pensionstillväxt på 1,5 procent och fyra månader med 1,9 procent.

Arbetsinkomst på vilken pensionstillväxten är 1,5 procent är

$$11\,305,56 \times \frac{3}{7} = 4\,845,24 \text{ euro}$$

Arbetsinkomst på vilken pensionstillväxten är 1,9 procent är

$$11\,305,56 \times \frac{4}{7} = 6\,460,32 \text{ euro}$$

Intjänad pension för år 2010:

$$\frac{(4\,845,24 \times 1,5\%) + (6\,460,32 \times 1,9\%)}{12} = 16,29 \text{ euro i månaden}$$

...

Flexibel betalning av pensionsavgiften

Från och med början av år 2005 har FöPL-försäkrade företagare en möjlighet att under vissa förutsättningar betala större pensionsavgifter än den fastställda arbetsinkomsten förutsätter. Det är också möjligt att på motsvarande sätt betala en nedsatt avgift. Företagaren ska underrätta pensionsanstalten om att han eller hon kommer att utnyttja denna möjlighet. Möjligheten att betala flexibel avgift gäller endast ett kalenderår i sänder, och den påverkar inte den fastställda arbetsinkomsten. Däremot inverkar tillskottsavgiften och den nedsatta avgiften på den pensionsgrundande totala arbetsinkomsten för de kalenderår då företagaren har utnyttjat möjligheten.

Antalet kalenderår då företagaren har möjlighet att betala en nedsatt avgift är begränsat i lagen. Antalet år, under vilka försäkringsavgifter betalas till nedsatt belopp, får uppgå till högst tre under varje sådan period på sju på varandra följande kalenderår som granskas. Granskningsperioden på sju år innehåller alltid det löpande kalenderåret. Antalet år då företagaren betalar tillskottsavgifter har inte begränsats.

Rätten till flexibel betalning kan utnyttjas endast en gång under ett år. Därför är det inte möjligt att under ett och samma kalenderår betala både tillskottsavgift och nedsatt avgift.

Det finns också andra begränsningar för flexibiliteten. Företagare som redan är pensionerade kan inte betala flexibel avgift, inte heller nya företagare som får rabatt eller företagare som har obetalda försäkringsavgifter. Flexibiliteten kan inte utnyttjas under ett sådant år då företagaren byter pensionsanstalt. Företagaren har inte rätt att utnyttja flexibiliteten efter det år då han eller hon fyller 62 år. Flexibiliteten kan utnyttjas endast sådana kalenderår då försäkringen är i kraft under hela året.

Det finns en nedre och en övre gräns för flexibiliteten. Gränserna har fastställts som procentandelar av den avgift som bestäms enligt den fastställda inkomsten, enligt följande:

	Minst	Högst
Tillskottsavgift	+ 10 %	+ 100 %
Nedsatt avgift	– 10 %	– 20 %

Utöver dessa gränser begränsas flexibiliteten också av gränserna för FöPL-arbetsinkomstens storlek enligt lagen, den nedre gränsen för omfattas av FöPL (7 105,84 euro år 2012) och den övre gränsen för FöPL-arbetsinkomsten (161 375,00 euro år 2012). Det sammanlagda beloppet av försäkringsavgifterna under ett kalenderår ska vara sådant att den motsvarande totala arbetsinkomsten inte blir mindre än den nedre gränsen för att omfattas av FöPL och inte heller överstiger den övre gränsen för FöPL-arbetsinkomsten.

I samband med bestämmelserna om flexibel avgift infördes begreppet total arbetsinkomst i FöPL år 2005. Det betyder den pensionsgrundande arbetsinkomsten under ett enskilt kalenderår. De år då företagaren inte har utnyttjat flexibiliteten är den totala arbetsinkomsten lika stor som den fastställda arbetsinkomsten, eller om det inte är fråga om ett helt kalenderår, den andel av den fastställda arbetsinkomsten som motsvarar den tid då företagarkerksamheten fortgått. När företagaren har utnyttjat flexibiliteten beaktas i den totala arbetsinkomsten förutom den fastställda arbetsinkomsten också den höjning av arbetsinkomsten som tillskottsavgiften medför eller den minskning av arbetsinkomsten som betalning av en nedsatt avgift medför.

När den försäkrade har fyllt 53 år stiger procentsatsen för försäkringsavgiften i början av följande kalenderår.

Exempel 3.8. Flexibel pensionsavgift för företagare.

Den fastställda arbetsinkomsten är 20 000,00 euro per år. År 2012 är försäkringsavgiften 22,50 procent före 53 års ålder. Försäkringsavgiften efter 53 års ålder är 23,85 procent. Den fastställda arbetsinkomsten är 20 000,00 euro. Försäkringsavgift på den fastställda arbetsinkomsten (före 53 års ålder):

$$20\,000,00 \times \frac{22,50}{100} = 4\,500,00 \text{ euro}$$

Försäkringsavgift på den fastställda arbetsinkomsten (efter 53 års ålder):

$$20\,000,00 \times \frac{23,85}{100} = 4\,770,00 \text{ euro}$$

Företagaren betalar 2 000,00 euro i tillskottsavgift.

Ålder	Beräkning	Totalarbetsinkomst
Under 53 år	$\frac{4\,500,00 + 2\,000,00}{22,50} \times 100$	28 888,89 euro
Över 53 år	$\frac{4\,770,00 + 2\,000,00}{23,85} \times 100$	28 385,74 euro

Företagaren minskar sin avgift med 800 euro

Ålder	Beräkning	Totalarbetsinkomst
Under 53 år	$\frac{4\,500,00 - 800,00}{22,50} \times 100$	14 509,8 euro
Över 53 år	$\frac{4\,770 - 800,00}{23,85} \times 100$	16 645,70 euro

...

Exempel 3.9. Pensionstillväxt för en företagare under det år då han fyller 53 år, när han har betalat minskad avgift det året.

När företagaren fyller 53 år hålls försäkringsavgiften till slutet av kalenderåret på samma nivå som förut, men procentsatsen för pensionstillväxten ändras från början av den månad som följer på den då han fyllde 53 år. För kalenderåret beräknas en total arbetsinkomst, som utgör grunden för beräkningen av pen-

sionstillväxten både för tiden efter den månad då företagaren fyllde 53 år och för tiden före den.

Företagaren fyller 53 år 5.8.2012. Vi utgår från samma arbetsinkomstbelopp som i exempel 3.8 för både tillskottsavgift och minskad avgift, när företagaren är yngre än 53 år.

Tiden med 1,5 procents pensionstillväxt är 1.1.2012–31.8.2012, dvs. 8 månader. Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.9.2012–31.12.2012, dvs. 4 månader.

Om företagaren betalar tillskottsavgift, är den totala arbetsinkomsten 28 888,89 euro och pensionen

$$\frac{\left(28\,888,89 \times \frac{8}{12} \times 1,5\%\right) + \left(28\,888,89 \times \frac{4}{12} \times 1,9\%\right)}{12} = 39,32 \text{ euro i månaden}$$

Om företagaren betalar minskad avgift, är den totala arbetsinkomsten 16 444,44 och pensionen

$$\frac{\left(16\,444,44 \times \frac{8}{12} \times 1,5\%\right) + \left(16\,444,44 \times \frac{4}{12} \times 1,9\%\right)}{12} = 22,38 \text{ euro i månaden}$$

...

3.2.5 Pensionsgrundande arbetsinkomst för LFöPL-företagare

LFöPL-försäkringen är obligatorisk för jordbrukare som bedriver gårdsbruk på en brukningsenhet med minst fem LFöPL-hektar åker och skog och har en årlig LFöPL-arbetsinkomst på minst 3 616,06 euro. LFöPL-försäkringen grundar sig på LFöPL-arbetsinkomsten, som beskriver lantbruksföretagarens arbetsinsats på gården.

Från och med 2009 omfattas också stipendietagare av arbetspensionsskyddet enligt LFöPL. Enligt lagen gäller försäkringsskyldigheten alla stipendietagare

som är bosatta i Finland och har beviljats ett arbetsstipendium i Finland år 2009 eller senare.

Stipendiet ska vara avsett för minst fyra månaders konstnärligt eller vetenskapligt arbete i Finland och uppgå till minst 1 184,31 euro år 2012, vilket omräknat till årsarbetsinkomst blir 3 552,92 euro. Under vissa förutsättningar gäller försäkringsskyldigheten även stipendiefinansierat arbete utomlands och stipendiefinansierat arbete som utlänningar utför i Finland.

Försäkringsskyldigheten gäller såväl dem som fått ett personligt stipendium som dem som ingår i en arbetsgrupp vars arbete finansieras med stipendier.

Utgångspunkten för fastställande av lantbruksföretagares arbetsinkomst är brukningsenhetens arbetsinkomst. Den beräknas på följande sätt:

Brukningens arbetsinkomst
= arbetsinkomst av odlad jordbruksmark + arbetsinkomst av skog

Som arbetsinkomst fastställs den arbetsinkomst som lantbruksföretagaren skäligt kan antas kontinuerligt få av sitt arbete som lantbruksföretagare. Inom gårdsbruk beräknas basarbetsinkomsten av odlad jordbruksmark och skog och det normala arbetsinkomstområdet för odlad jordbruksmark utgående från hela gårdens, brukningsenhetens, yta. Brukingsenhetens arbetsinkomst fördelas enligt arbetsinsats mellan de personer som bedriver gårdsbruk på enheten.

För fiskare fastställs den arbetsinkomst som fiskaren skäligt bedöms kontinuerligt få av sin fiskeverksamhet. Arbetsinkomsten fastställs individuellt på basis av fiskarens arbetsinkomst med beaktande av företagsverksamhetens omfattning.

I regel är den pensionsgrundande arbetsinkomsten för en lantbruksföretagare från och med 1.1.2005 det vägda medeltalet av de fastställda arbetsinkomsterna efter 18 års ålder beräknat med en dags noggrannhet, liksom enligt FöPL.

I LFöPL-försäkringen finns inte samma flexibilitet angående avgifterna som i FöPL-försäkringen. Obetalda försäkringsavgifter minskar arbetsinkomsten och drivs in från pensionen enligt LFöPL i likhet med FöPL.

3.3 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna

3.3.1 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna under tiden före år 2005

Pensionens belopp beräknas enligt 2004 års bestämmelser av alla anställningar och företagarkerksamheter som upphört före år 2005 eller som fortgick 31.12.2004. Fribreven beräknas 31.12.2004 huvudsakligen på samma sätt som när en anställning upphör. Pension som tillvuxit inom den privata sektorn fram till 31.12.2004 samordnas inte, men inom den offentliga sektorn samordnas de fram till 31.12.2004 intjänade pensionerna med samtliga arbetspensioner.

Fribrevens belopp räknas ut och införs i Areks intjäningsregister. Fribreven behövs vid pensionsfallet för beräkning av den slutliga pensionen samt för beräkningen av arbetspensionstillägg som tillvuxit före 31.12.2004 och för samordningen av pensioner inom den offentliga sektorn 31.12.2004. (*Anvisningarna om Omvandlingen till fribrev 31.12.2004 i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.*)

Pensionstillväxten inom den privata sektorn

Enligt 2004 års bestämmelser kunde en person tjäna in pension från sin 23-årsdag till sin 65-årsdag. Inom den privata sektorn var pensionstillväxten 1,5 procent om året till slutet av det år då personen fyllde 59 år. I början av det år då personen fyllde 60 år steg intjäningsprocenten till 2,5.

Tillväxten av SjöPL-pension

Enligt huvudregeln i SjöPL tillväxte pensionen med 2,0 procent om året både före och efter fyllda 60 år. För tiden före 1.6.1956 är pensionstillväxten en procent om året. Fribrevspension tillväxte t.o.m. 31.12.1990 enligt SjöPL-huvudregeln, men efter det på samma sätt som inom den privata sektorn i övrigt.

Tillväxten av kommunal pension

Enligt lagen om kommunala pensioner tillväxte pensionen för anställningar som börjat efter 1.1.1993 med 1,5 procent om året tills den anställda fyllde 55 år. Från och med månaden efter 55-årsdagen tillväxte pensionen med 2,0 procent om året. I anställningar som börjat före år 1993 var pensionstillväxten 2,2 procent (grundpension + tilläggspension) till och med 31.12.1994 och 1,5

och 2,0 procent (endast grundpension) från och med 1.1.1995, såsom för nya anställda.

I avslutade anställningar (endast grundpension) var pensionstillväxten 2,0 procent per tjänsteår till och med 31.12.1994 och sedan 1,5 procent per år tills den anställda fyllde 55 år. Sedan steg den till 2,0 procent per år. Bilaga 11.

Tillväxten av statlig pension

Statsanställda som är födda 1.1.1940 och har varit anställda inom staten före 1.1.2005 indelas i nya och gamla anställda (förmånstagare). Indelningen i nya och gamla anställda har betydelse i synnerhet för pensionsåldern och pensions-tillväxten. Bilaga 10.

Tabell 3.1. Nya och gamla förmånstagare inom staten.

Gammal förmånstagare/anställd	Ny förmånstagare/anställd
<ul style="list-style-type: none"> Tjänstgöringen har börjat före 1.1.1993 och fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet. 	<ul style="list-style-type: none"> Den anställda har för första gången omfattats av statens pensionssystem efter 31.12.1992. Den anställdas tjänstgöring som börjat före 1.1.1993 avbryts efter 31.12.1992 för mer än en månad innan en ny StaPL-anställning börjar. Under tiden 1.1.1999–31.12.2004 medför redan en dags avbrott att den anställda blir en ny förmånstagare.
Pensionstillväxten under ovan nämnda förutsättningar: <ul style="list-style-type: none"> 2,2 procent om året t.o.m. 31.12.1994 1,5 procent om året fr.o.m. 1.1.1995 2 procent om året från och med måna-den efter 55-årsdagen 	Pensionen tillväxer: <ul style="list-style-type: none"> 2 procent om året t.o.m. 31.12.1994 1,5 procent om året fr.o.m. 1.1.1995 2,5 procent om året från början av det år då den anställda fyller 60 år
<ul style="list-style-type: none"> De som är födda före år 1960 har en personlig pensionsålder mellan 63 och 65 år. För dem som är födda 1960 eller se-nare är den personliga pensionsål-dern 65 år. 	<ul style="list-style-type: none"> Den personliga pensionsåldern är 65 år.

Tabell 3.2. *Nya och gamla anställda inom kommunerna.*

Gamla anställda	Nya anställda
<ul style="list-style-type: none"> Tjänstgöringen har börjat före 1.1.1993 och fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet. 	<ul style="list-style-type: none"> Den anställda har för första gången omfattats av KomPL efter 31.12.1992. Den anställdas tjänstgöring som börjat före 1.1.1993 avbryts efter 31.12.1992 för mer än en månad innan en ny KomPL-anställning börjar.
Pensionstillväxten under ovan nämnda förutsättningar: <ul style="list-style-type: none"> 2,2 %/år t.o.m. 31.12.1994 1,5 %/år fr.o.m. 1.1.1995 2 %/år från början av månaden efter den då den anställda fyller 55 år. 	Pensionen tillväxer: <ul style="list-style-type: none"> 2,2 %/år t.o.m. 31.12.1994 1,5 %/år fr.o.m. 1.1.1995 2 %/år från början av månaden efter den då den anställda fyller 55 år.
<ul style="list-style-type: none"> De som är födda före år 1960 har en personlig pensionsålder mellan 63 och 65 år. För dem som är födda 1960 eller senare är den personliga pensionsåldern 65 år. 	<ul style="list-style-type: none"> Pensionsålder 63–68 år (ingen personlig pensionsålder)

3.3.2 Pensionstillväxt på arbetsinkomsterna från och med år 2005

Sedan år 2005 kan den försäkrade tjäna in pension från början av den kalendermånad som följer på hans eller hennes 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år. Pensionen bestäms på basis av arbetsinkomsten och den åldersavhängiga procentsatsen för pensionstillväxten under respektive år.

I åldern 18–52 år

Pensionen tillväxer med 1,5 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av månaden efter sin 18-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 53 år. Enligt särskild intjäningsprocent enligt SjPL är pensionstillväxten 1,6 procent.

I åldern 53–62 år

Pensionen tillväxer med 1,9 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av månaden efter sin 53-årsdag till slutet av

den månad då han eller hon fyller 63 år. Enligt särskild intjäningsprocent enligt SjöPL är pensionstillväxten 2,0 procent. Enligt KomPL tjänar de som är födda före 1950 in pension med 2,0 procent om året från 55 års ålder till slutet av den månad då de fyller 63 år. Enligt StaPL tjänar gamla förmånstagare som är födda före 1950 in pension med 2,0 procent om året från 55 års ålder till slutet av den månad då de fyller 63 år.

I åldern 63–68 år

Pensionen tillväxer med 4,5 procent om året av de arbetsinkomster som den försäkrade har förtjänat från början av kalendermånaden efter sin 63-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

Periodisering av arbetsinkomsterna

Arbetsinkomst som hänför sig till olika tillväxtperioder beräknas med en månads noggrannhet. Inkomsterna hänförs till perioder med olika procentsats för pensionstillväxten i proportion till antalet kalendermånader sådana år då procentsatsen ändras.

Arbetsinkomster som arbetstagare förtjänat från och med 2007 betraktas som arbetsinkomster för hela året sådana år då procentsatsen ändras, även om arbetstagaren inte har arbetat hela tolv månader. Om arbetstagaren arbetar elva månader under ett år och pensionstillväxten beräknas utifrån årsarbetsinkomsten, är divisorn alltså 12 när arbetsinkomsten fördelas på perioder med olika pensions-tillväxt under sådana år då procentsatsen ändras.

Inom den offentliga sektorn fås årets procentsats för pensionstillväxten under sådana år då procentsatsen ändras genom att beräkna medeltalet av de månadsvis uträknade procentsatserna från årets början till årets slut eller pensionens begynnelse och multiplicera detta tal med tolv. Med detta vägda procenttal ger pensionstillväxten samma slutresultat som när arbetsinkomster fördelas på perioder med olika pensionstillväxt.

Företagares arbetsinkomster beaktas enligt den faktiska försäkrade tiden. Om företagarens försäkring är i kraft endast en del av året ett sådant år då pensions-tillväxten ändras, t.ex. till slutet av oktober, fördelas arbetsinkomsten för företag-verksamheten på perioder med olika intjäningsprocentsatser, i detta fall med divisorn 10.

Vid beräkning av ålderspension beaktas arbetsinkomsten dock högst fram till utgången av den månad som föregår den månad då ålderspensionen börjar.

Exempel 3.10. *Periodisering av arbetsinkomsterna det år då personen fyller 53 år*

Arbetsinkomsten under året är 24 000,00 euro. Personen fyller 53 år 17.5.2012. Han har haft en anställning som upphör 31.10.2012.

Tiden med en pensionstillväxt på 1,5 procent är 1.1.2012–31.5.2012, dvs. fem månader.

Arbetsinkomsten under perioden med 1,5 procents pensionstillväxt är

$$24\,000,00 \times \frac{5}{12} = 10\,000,00 \text{ euro}$$

Från detta görs ett avdrag som motsvarar arbetstagares pensionsavgift före 53 års ålder.

$$10\,000,00 - (10\,000,00 \times 0,0515) = 9\,485,00 \text{ euro}$$

Tiden med en pensionstillväxt på 1,9 procent är 1.6.2012–31.12.2012, dvs. sju månader.

Arbetsinkomsten under perioden med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$24\,000,00 \times \frac{7}{12} = 14\,000,00 \text{ euro}$$

Från detta görs ett avdrag som motsvarar arbetstagares pensionsavgift efter 53 års ålder.

$$14\,000,00 - (14\,000,00 \times 0,0650) = 13\,090,00 \text{ euro}$$

Årsarbetsinkomsten efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift är 22 575,00 euro.

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$22\,575,00 \times \frac{5}{12} = 9\,406,25 \text{ euro}$$

$$22\,575,00 \times \frac{7}{12} = 13\,168,75 \text{ euro}$$

$$\frac{9\,406,25 \times 1,5\%}{12} = 11,76 \text{ euro i månaden}$$

$$\frac{13\,168,75 \times 1,9\%}{12} = 20,85 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2012 sammanlagt

$$11,76 + 20,85 = 32,61 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 3.11. Personen fyller 63, slutar arbeta och går i ålderspension samma år,

Personen fyller 63 år 23.2.2012, slutar arbeta 31.5.2012 och går i ålderspension 1.6.2012. Arbetsinkomsterna år 2012 efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 48 240,00 euro. Arbetsinkomsterna periodiseras enligt de olika intjäningsprocenterna. Divisorn är fem, eftersom personen går i ålderspension.

Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2012–28.2.2012, dvs. inkomsten under de två månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{2}{5} = 19\,296,00 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{19\,296,00 \times 1,9\%}{12} = 30,55 \text{ euro i månaden}$$

Tiden med 4,5 procents pensionstillväxt är 1.3.2012–31.5.2012, dvs. inkomsten under de tre månaderna med 4,5 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{3}{5} = 28\,944,00 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{28\,944,00 \times 4,5\%}{12} = 108,54 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2012 är sammanlagt $30,55 + 108,54 = 139,09$ euro i månaden.

...

Exempel 3.12. Personen fyller 63 år och slutar arbeta, men ansöker om pension först senare samma år.

Personen fyller 63 år 20.5.2012 och slutar arbeta då. Han ansöker emellertid om ålderspension först från och med 1.12.2012. Arbetsinkomsterna år 2012 efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är 48 240 euro.

I ålderspensionen beaktas arbetsinkomsterna till och med den månad som föregår den då ålderspensionen börjar. Arbetsinkomsterna ska periodiseras enligt intjäningsprocenten (1,9 procent och 4,5 procent). Som divisor används 11 månader, eftersom ålderspensionen börjar 1.12.2012.

Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2012–31.5.2012, dvs. inkomsten under de fem månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{5}{11} = 21\,927,27 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{21\,927,27 \times 1,9\%}{12} = 34,72 \text{ euro i månaden}$$

Tiden med 4,5 procents pensionstillväxt är 1.6.2012–30.11.2012, dvs. inkomsten under de sex månaderna med 4,5 procents pensionstillväxt är

$$48\,240,00 \times \frac{6}{11} = 26\,312,73 \text{ euro}$$

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$\frac{26\,312,73 \times 4,5\%}{12} = 98,67 \text{ euro i månaden}$$

Den pension som tillvuxit år 2012 är sammanlagt

$$34,72 + 98,67 = 133,39 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 3.13. *Periodisering av arbetsinkomsterna det år då pensionen upphör, personen fyller 53 år.*

Personen har fått rehabiliteringsstöd, som upphör i slutet av maj, och han fyller 53 år i juli samma år som rehabiliteringsstödet upphör. Inkomster av arbete som inletts det år som en pension upphör betraktas som inkomst från tiden efter att pensionen har upphört. Arbetsinkomsterna hänförs till tiden 1.6–31.12, då tiden med 1,5 procents pensionstillväxt är två månader och tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är fem månader, sammanlagt sju månader. På motsvarande sätt fördelas avdraget för arbetstagares pensionsavgift, två månader med avgiften före 53 års ålder och fem månader med avgiften efter 53 års ålder. Personens arbetsinkomster år 2012 är 12 000,00 euro.

Perioden med 1,5 procents pensionstillväxt är 1.6.2012–31.7.2012, dvs. arbetsinkomsten under de två månaderna med 1,5 procents pensionstillväxt är

$$12\,000,00 \times \frac{2}{7} = 3\,428,57 \text{ euro}$$

Från arbetsinkomsten görs avdrag för arbetstagares pensionsavgift före 53 års ålder.

$$3\,428,57 - (3\,428,57 \times 0,0515) = 3\,252,00 \text{ euro}$$

Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.8.2012–31.12.2012, dvs. inkomsten under de fem månaderna med 1,9 procents pensionstillväxt är

$$12\,000,00 \times \frac{5}{7} = 8\,571,43 \text{ euro}$$

Från arbetsinkomsten görs avdrag för arbetstagares pensionsavgift före 53 års ålder.

$$8\,571,43 - (8\,571,43 \times 0,065) = 8\,014,29 \text{ euro}$$

Årsarbetsinkomsten efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift är 11 266,29 euro.

Den intjänade pensionen för dessa arbetsinkomster

$$11\,266,29 \times \frac{2}{7} = 3\,218,94 \text{ euro}$$

$$11\,266,29 \times \frac{5}{7} = 8\,047,35 \text{ euro}$$

$$\frac{3\,218,94 \times 1,5\%}{12} = 4,02 \text{ euro i månaden}$$

$$\frac{8\,047,35 \times 1,9\%}{12} = 12,74 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för arbetsinkomsterna år 2012 är sammanlagt
 $4,02 + 12,74 = 16,76$ euro i månaden.

...

3.3.3 Samordning av fribrev enligt 2005 års bestämmelser inom den offentliga sektorn

Grundpensionerna inom den offentliga sektorn samordnas med övriga lagstadgade grundpensioner. Detta kallas ibland också för modifiering eller modifierad samordning. I samordningen beaktas alla de pensioner som tillvuxit enligt den offentliga sektorns och den privata sektorns pensionslagar fram till 31.12.2004 samt 2004-fribreven för anställningar och företagaverksamhet som fortgick 31.12.2004.

Samordningen görs på samma sätt för alla pensionsslag. Det har till exempel ingen betydelse om APL-pensionen innehåller tilläggsskydd eller i vilken ålder personen går i ålderspension. Intjänade FöPL-pensioner beaktas också även om försäkringsavgifterna inte har betalats.

Om arbetstagaren 31.12.2004 har en lägre pensionsålder än 63 år enligt en tilläggsförmån från den privata sektorn, omräknas alla arbetspensioner som arbetstagaren tjänat in inom privata sektorn före 1.1.2005 till att motsvara pensionsåldern för tilläggsförmånen. Det har ingen betydelse i vilken ålder den försäkrade i verkligheten går i pension från den privata sektorn, och modifieringen görs inte heller på nytt.

SjPL-pension beaktas vid samordning av fribrevet enligt fribrev med en pensionstillväxt på 1,5 procent.

Pensionens maximala belopp, begränsning och samordning

Pensioner som tillvuxit före utgången av år 2004 har ett maximibelopp som påverkar totalpensionens belopp. Maximibeloppet gäller endast pensioner inom den offentliga sektorn.

Samordningsgränsen för grundpensionen fastställs på basis av födelsetiden på följande sätt: Först räknar man antalet dagar från arbetstagarens 23-årsdag till slutet av år 2004. Sedan räknar man hur många procent detta tal utgör av talet 14 400 (= 40 år). Därefter tar man lika många procent av talet 60.

$$\frac{(23\text{v.} \rightarrow 31.12.2004)}{14\,400} \times 60 = \text{modifierad samordningsgräns}$$

Om arbetstagarens pensionsålder är lägre än 63 år, läggs till samordningsgränsen 1/8 procent per varje månad med vilken pensionsåldern understiger 63 år. Samordningsgränsen kan dock inte vara högre än 60 procent.

Om arbetstagaren är född 1940–1944, och inte har rätt till tilläggspension som tillvuxit före år 1995, höjs samordningsgränsen med 1–5 procent. För dem som är födda 1940 är höjningen fem procent, för dem som är födda 1941 är den fyra procent osv.

Före samordningen begränsas KomPL-grundpensionen så att den högst uppgår till samordningsgränsen beräknad på ovan nämnda sätt. Vid begränsningen används den största KomPL-pensionslönen i en anställning som fortgått minst två år. Om arbetstagaren har samtidiga anställningar, beaktas vid beräkningen av maximibeloppet vad gäller perioden med samtidiga anställningar den anställning där den pensionsgrundande lönen är störst. I statens grundpensioner har det funnits ett 60 procents tak för pensionstillväxten före samordning.

Vid samordningen beräknas maximibeloppet utifrån den högsta pensionsgrundande lönen i en sådan anställning där den pensionsgrundande tiden före 31.12.2004 har varat minst ett år. Då kan det alltså också vara fråga om pensionsgrundande lön i en anställning utanför den offentliga sektorn. De pensionsgrundande lönerna i samtidiga anställningar som fortgått minst ett år räknas ihop. Den andel som överstiger maximibeloppet dras av från pensionen. Om personen har beviljats flera offentliga pensioner, dras den överskjutande delen av alla pensioner från den offentliga sektorn i proportion till pensionernas belopp.

Skyddsandel

Enligt de bestämmelser som gällde före år 2005 var maximistorleken på samtliga grundpensioner 60 procent. Om pensionerna beräknade 31.12.2004 enligt det

nya maximibeloppet tillsammans med all pension som tjänats in fr.o.m. 1.1.2005 och pension för återstående tid är mindre än pensionen beräknad enligt de gamla reglerna 31.12.2004, läggs skillnaden till pensionen.

Vid beräkningen av det skyddade beloppet beaktas även vilande pension för återstående tid.

Gottgörelse

Om personen har beviljats ålderspension från offentliga sektorn före 63 års ålder och det vid samordningen har beaktats pensioner från den privata sektorn (med pensionsåldern 65 år), som har minskat pensionen från den offentliga sektorn, gottgörs den minskning som har orsakats av pensionen från den privata sektorn. Gottgörelse betalas tills personen i fråga får sin pension från den privata sektorn, dock högst till 63 års ålder.

Exempel 3.14. Gottgörelse enligt StaPL.

En äldre konstapel är född 28.8.1948. Enligt StaPL är hans pensionsålder 58 år och enligt APL/ArPL 63 år. Samordningen har gjorts enligt indexnivån för det år då pensionen beviljas.

Statlig pension

StaPL t.o.m.	31.12.2004
StaPL-grundskydd	1 523,42 euro
tilläggs pension	131,52 euro
Pensionsgrundande lön enligt StaPL	2 614,40 euro
Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005	93,15 euro

Pension som tillvuxit inom den privata sektorn

APL/ArPL-pension	7,05 euro
------------------	-----------

Modifierad samordning

Samordningsgräns $12\,003/14\,400 \times 60 + 7,5 = 57,51$ procent
(pensionsåldern understiger 63 års ålder med 60 månader, $60/8=7,5$)

Modifierad samordningsgräns $2\,614,40 \times 0,5751 = 1\,503,54$ euro

StaPL-grundskyddet + APL/ArPL $1\,523,42 + 7,05 = 1\,530,47$ euro

Överskjutande del $1\,530,47 - 1\,503,54 = 26,93$ euro

Samordnad StaPL-pension: $1\,523,42 - 26,93 = 1\,496,49$ euro

Skyddsandel

Samordning enligt 2004 års bestämmelser

samordningsgräns $2\,614,40 \times 60 \% = 1\,568,64$ euro

StaPL-grundskyddet + APL $1\,530,47$ euro

Överskjutande del 0 euro

Samordnat StaPL-grundskydd $1\,523,42$ euro

Full skyddsandel: $1\,523,42 - 1\,496,49 = 26,93$

Eftersom skyddsandelen är mindre än den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005, betalas inget skyddsandel.

Eftersom APL-pensionen, 7,05 euro, har minskat StaPL-pensionen, betalas gottgörelse.

Gottgörelsen är 7,05 euro och den slopas när personen fyller 63 år och får rätt till APL/ArPL-pension. StaPL-pensionen beviljas när personen fyller 58 år.

Pension som ska beviljas sammanlagt

$1\,496,49 + 131,52 + 93,15 + 7,05 = 1\,728,21$ euro i månaden.

...

Beräkning av tilläggspensionsandelen

Om personen har rätt till tilläggspensionsandel intjänad före år 1995, beräknas dess maximibelopp så att den utgör skillnaden mellan det personliga maximibeloppet för totalpensionen vilket gällde före år 2005 och talet 60, dvs. 1–6 procent. Tilläggspensionen beaktas inte vid samordningen av grundpensionen.

Utanför den modifierade samordningen

Modifierad samordning görs inte, om personen får ålderspension från den offentliga sektorn när lagen träder i kraft (1.1.2005). Om en sådan person beviljas pension enligt någon annan lag, görs en samordning enligt de gamla bestämmelserna, dock så att den överskjutande delen dras av från pensionerna från den offentliga sektorn. För militär personal inom försvarsmakten och gränsbevakningen görs inte heller någon modifierad samordning.

***Exempel 3.15.** Ålderspension enligt tilläggsskyddet inom den offentliga sektorn.*

KomPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är	2 326,42 euro
APL-pension som tillvuxit före 31.12.2004 är	46,51 euro
Samordningsgrunden är den pensionsgrundande lönen enligt KomPL	3 515,31 euro

Den modifierade samordningsgränsen är 59 procent.

Personen fyllde 23 år 31.8.1965. Tiden från den dagen till 31.12.2004 är 14 161 dagar, dvs.

$$\frac{14\,161}{14\,400} \times 60\% = 59,00 \text{ procent}$$

KomPL-pensionen begränsas till 59 procent: $3\,515,31 \times 0,59 = 2\,074,03$ euro

Den överskjutande delen fås genom att den modifierade samordningsgränsen dras av från KomPL-pensionen:

$$2\,326,42 - 2\,074,03 = 252,39 \text{ euro}$$

KomPL-grundpensionen fås genom att den överskjutande delen dras av från den intjänade pensionen

$$2\,326,42 - 252,39 = 2\,074,03 \text{ euro}$$

KomPL-pensionen och APL/ArPL-pensionen räknas ihop:

$$2\,074,03 + 46,51 = 2\,120,54 \text{ euro}$$

Den överskjutande delen av de sammanlagda pensionernas belopp fås genom att dra av den begränsade KomPL-pensionen från det sammanlagda beloppet:

$$2\,120,54 - 2\,074,03 = 46,51 \text{ euro}$$

Den modifierade KomPL-pensionen är den begränsade KomPL-pensionen efter avdrag för den överskjutande delen av det sammanlagda beloppet: $2\,074,03 - 46,51 = 2\,027,52$ euro

KomPL-pension som tillvuxit efter 1.1.2005 är 85,28 euro.

Enligt de gamla bestämmelserna är grundpensionerna högst 60 procent av den pensionsgrundande KomPL-lönen: $0,6 \times 3\,515,31 = 2\,109,19$ euro.

Den modifierade KomPL-pensionen + APL/ArPL-pensionen är 2 074,03 euro.

Det fulla skyddade beloppet enligt KomPL är $2\,109,19 - 2\,074,03 = 35,16$. Eftersom det skyddade beloppet är mindre än den pension som tillvuxit sedan 1.1.2005, kvarstår inget skyddat belopp att betala ut.

Personen kan tjäna in tilläggspension högst med fem procent av samordningsgrunden (= skillnaden mellan den tidigare personliga samordningsgränsen för totalpensionen 65 och procenttalet 60). Maximibeloppet är $5 \% \times 3\,515,31 = 175,77$ euro.

Tilläggspensionsandelen enligt KomPL, som tillvuxit 31.12.1994, är 172,83 euro. Det är lägre än maximibeloppet.

Pensionerna sammanlagt: 2 027,52 (KomPL-grundpension) + 172,83 (KomPL-tilläggspensionsandel) + 46,51 (APL/ArPL + 85,28 (intjänad fr.o.m. 1.1.2005)) = 2 332,14 euro i månaden.

...

Exempel 3.16. Ålderspension enligt tilläggsskyddet.

KomPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är	1 054,67 euro
KyPL-grundpension som tillvuxit före 31.12.2004 är	479,09 euro
APL-pension som tillvuxit före 31.12.2004 är	7,69 euro
Sammanlagt:	1 541,45 euro

Samordningsgrunden är den pensionsgrundande lönen enligt KomPL

2 235,68 euro

Personen fyllde 23 år 10.3.1967. Tiden från den dagen till 31.12.2004 är 13 611 dagar.

$$\frac{13\,611}{14\,400} \times 60\% = 56,71 \text{ procent}$$

Pensionsåldern är 61 år 7 månader och 9 dagar, dvs. 16 månader före 63 års ålder, varför 1/8 procent per månad läggs till.

$$\frac{1 \times 16}{8} = 2,00$$

Den modifierade samordningsgränsen är $56,71 + 2,00 = 58,71$ procent.

KomPL-pensionen begränsas till 58,71 procent:

$$2\,235,68 \times 0,5871 = 1\,312,57 \text{ (ingen överskjutande del)}$$

Den överskjutande delen av totalpensionen $1\,541,45 - 1\,312,57 = 228,88$ euro.

Den överskjutande delen fördelas i proportion till pensionerna enligt pensionslagarna för den offentliga sektorn

$$\text{överskjutande del enligt KomPL } 1\,054,67 / 1\,533,76 \times 228,88 = 157,39 \text{ euro}$$

$$\text{överskjutande del enligt KyPL } 479,09 / 1\,533,76 \times 228,88 = 71,49 \text{ euro}$$

Modifierad KomPL 1 054,67 – 157,39 = 897,28 euro

Modifierad KyPL 479,09 – 71,49 = 407,60 euro

APL 7,69 euro

Pensionerna sammanlagt 1 312,57 euro i månaden.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005 är 37,26 euro i månaden.

Enligt de gamla bestämmelserna är grundpensionerna 60 procent av den pensionsgrundande KomPL-lönen: $0,6 \times 2\,235,68 = 1\,341,41$ euro.

Modifierad KomPL + KyPL + APL = 1 312,57 euro.

Fullt skyddat belopp enligt KomPL 1 341,41 – 1 312,57 = 28,84 euro. Det skyddade beloppet är mindre än den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005, varför inget skyddat belopp kvarstår att betala.

KomPL-tilläggs pensionsandel som tillvuxit före 31.12.1994	99,83 euro
--	------------

max 4 procent av den pensionsgrundande KomPL-lönen 2 235,68	89,43 euro
---	------------

KyPL-tilläggs pensionsandel som tillvuxit före 31.12.1994	48,06 euro
---	------------

Gottgörelse betalas, eftersom APL-pension, 7,69 euro, har beaktats vid modifieringen, men personen får inte pensionen ännu.

Pensionerna sammanlagt: 897,28 (KomPL-grundpension) + 89,43 (KomPL-tilläggs pensionsandel) + 407,60 (KyPL-grundpension) + 48,06 (KyPL-tilläggs pensionsandel) + 37,26 (tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005) + 7,69 (gottgörelse) = 1 487,30 euro.

...

3.3.4 Pensionstillväxt av anställningar och företagarkerksamhet vid sidan av pension

Från och med 1.1.2005 har det i regel tillvuxit pension för allt arbete vid sidan av pension med 1,5 procent om året.

Det finns begränsningar för arbete vid sidan av arbetslöshets- eller invalidpension. Närmare information om detta finns i bilaga 14.

För arbete vid sidan av ålderspension eller förtida ålderspension tillväxer ny pension med 1,5 procent om året till slutet av den månad då personen i fråga fyller 68 år. Om en arbetstagare har samtidiga anställningar och söker ålderspension för endast en del av dem, ändras pensionstillväxten för den fortgående anställningen till 1,5 procent i början av den månad då pensionen börjar.

När en invalidpension ändras till ålderspension eller ålderspension beviljas på tidigare grunder, läggs den pension som tillvuxit för arbetsinkomster vid sidan av pension till ålderspensionen när pensionstagaren fyller 63 år eller, inom den offentliga sektorn, uppnår sin personliga pensionsålder som är lägre än 63 år (se 4.3).

Om ny pension ska beviljas på nya grunder, läggs den pension som tillvuxit av arbete vid sidan av en tidigare pension till denna pension som beviljas på nya grunder. Pensionen beräknas i regel på nytt från början enligt lönecoefficientsnivån för pensionens begynnelseår, dvs. på nya grunder, om det inte finns någon tidigare pension eller om det har gått mer än två år sedan en sådan pension upphört.

I allmänhet tillväxer ingen ny pension för inkomster under pensionsfallsåret för en invalidpension som räknas på nya grunder.

Till pension som tjänats in vid sidan av invalidpension som fastställts enligt 2004 års bestämmelser har man dock rätt först vid 65 års ålder, eller vid en sänkt pensionsålder då invalidpension enligt 2004 års bestämmelser ändras till ålderspension. Inom den offentliga sektorn ändras invalidpension till ålderspension vid pensionstagarens personliga pensionsålder.

Arbetslöshetspension betalas inte för sådana kalendermånader då pensionstagaren förvärvsarbetar och förtjänar minst 675,98 euro år 2012 (523,61 euro enligt 2004 års nivå). Även för arbete vid sidan av arbetslöshetspension tillväxer det ny pension.

Lantbruksföretagares generationsväxlingspension (GeVPL), avträdelseersättning (AvEL) och avträdelsestöd (AvSL) jämföras med pension, vilket innebär att pensionstillväxten för arbete vid sidan av dem är 1,5 procent.

Utländsk pension jämföras med nationell pension, och därför är pensionstillväxten för arbete vid sidan av sådan 1,5 procent om året.

Rehabiliteringspenningen är inte en pension, utan jämföras med förmåner för oavlönade perioder, och därför följer pensionstillväxten för arbete vid sidan av rehabiliteringspenning de åldersavhängiga procentsatserna. Pensionstillväxten följer de åldersavhängiga procentsatserna också om arbetstagaren endast får någon fritt formlad tilläggspension.

Vid invalid- eller ålderspension som betalats som ett engångsbelopp följer pensionstillväxten de åldersavhängiga procentsatserna. Pension tillväxer också på basis av förmåner under oavlönade perioder. Efter invalidpension enligt 2004 års bestämmelser som betalats som engångsbelopp tillämpas inte regeln om pension på tidigare grunder. Alltså, om det inträffar ett nytt pensionsfall inom två år från att rätten till rehabiliteringsstöd som betalats som engångsbelopp upphört, beräknas pensionen på nya grunder, varvid pension som tillvuxit efter den pension som betalats som engångsbelopp börjar betalas. Pension enligt 2005 års bestämmelser som betalas som engångsbelopp kan däremot beviljas på tidigare grunder.

Om en utländsk pension har betalats som ett engångsbelopp, följer pensionsstillväxten de åldersavhängiga procentsatserna.

På inkomster under begynnelseåren för pensionsperioder som beviljats på tidigare grunder tillväxer också pension enligt de åldersavhängiga procentsatserna, om det efter dessa pensionsperioder beviljas pension på nya grunder.

Från och med år 2007 anses arbetsinkomster och förmånsgrundande inkomster under det år då pensionen upphör vara förtjänade efter att pensionen upphört, och för dem tillväxer pension enligt de åldersavhängiga procentsatserna vid beräkningen av följande pension som beviljas på nya grunder. Om pensionen upphör vid slutet av året (31.12) betraktas inkomsterna av arbete vid sidan av pensionen som förtjänade samtidigt med pensionen (pensionstillväxt 1,5 procent av arbetsinkomsten) och de åldersavhängiga högre procentsatserna börjar gälla först i början av året därpå.

Företagarverksamhet anses infalla under den tid då försäkringen är i kraft, och arbetsinkomster av företagarverksamhet hänförs därför inte till någon annan

tid. Förmåner för oavlönade perioder som företagare får periodiseras dock på ovan nämnda sätt, såsom i fråga om arbetstagare.

Om en persons första period med rehabiliteringsstöd börjar och upphör under samma kalenderår och återstående tid har beaktats i pensionen, tillväxer ingen pension för inkomster som förtjänats efter pensionen under pensionsfallsåret. En sådan situation kan uppstå t.ex. när rehabiliteringsstödet dras in på grund av för stora arbetsinkomster.

3.4 Oavlönade perioder som ger rätt till pension

Arbetspension tillväxer på basis av arbetsinkomsterna men också på basis av de inkomster som ligger till grund för följande förmåner som betalas under oavlönade perioder:

- Sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning
- specialvårdspenning
- moderskapspenning, särskild moderskapspenning, faderskapspenning, föräldrapenning (även partiell föräldrapenning och minimiförmåner)
- ersättningar för inkomstbortfall med stöd av trafikförsäkringslagen och lagen om olycksfallsförsäkring (LITA)
- altnersersättning
- inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning (även minskad och jämkad)
- inkomstrelaterad utbildningsdagpenning, till den del sådan har beviljats före 1.1.2010. Nya utbildningsdagpenningar har inte längre beviljats efter 1.1.2010, men de som beviljats tidigare betalas ut och ger pensionstillväxt också efter 1.1.2010, såsom arbetslöshetsdagpenning.
- utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice, till den del sådant har beviljats före 1.1.2010. Nya utbildningsstöd har inte längre beviljats efter 1.1.2010, men de som beviljats tidigare betalas ut och ger pensionstillväxt också efter 1.1.2010, såsom tidigare.
- vuxenutbildningsstöd.
- rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna eller från FPA (även partiell rehabiliteringspenning)
- rehabiliteringspenning (även partiell) enligt trafikförsäkringslagen och lagen om olycksfallsförsäkring (LITA)

Även på basis av tid då man fått stöd för hemvård av barn och tid för studier som leder till examen tillväxer en pensionsförmån enligt en fast inkomstgrund.

3.4.1 Förutsättning för intjäning av pension

Pension som tillvuxit på basis av förmåner under oavlönade perioder beviljas förmånstagaren om han eller hon under sin yrkesbana har haft sammanlagt minst 16 223,61 euro enligt 2012 års nivå i arbetsinkomster som försäkrats enligt arbetspensionslagarna (12 566,70 euro enligt 2004 års nivå). Samma krav på inkomstbelopp gäller pension som tillvuxit enligt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier.

När det räknas om detta krav på inkomster blir uppfyllt räknas inkomsterna från tiden före 2005 utifrån registeruppgifterna om pensionsgrundande löner och anställningstider på samma sätt som det belopp som utgör förutsättningen för rätt till pension för återstående tid. När det undersöks om kravet på inkomster blir uppfyllt letas det dock efter inkomster under hela den försäkrade tiden före pensionsfallsåret, till skillnad från prövningen av rätten till återstående tid.

3.4.2 Inkomst som utgör grund för pensionen

Pensionen grundar sig på de arbetsinkomster utgående från vilka den sociala förmånen har beräknats. Eftersom förmånsgrunden kan vara års- eller månadsbaserad och en förmån vanligen betalas per dag, ska förmånsgrunderna vid uträkningen av pension omvandlas till grunder på dagsnivå. Förmånsgrunden omvandlas till en grund på dagsnivå med divisorn för förmånsslaget i fråga. Dagsinkomsten multipliceras med antalet förmånsdagar under året i fråga. Dagarna har registrerats i intjäningsregistret. Då får man den förmånsgrundande inkomst som ligger till grund för pensionen (nedan förkortat till förmånsgrundande inkomst) för året i fråga.

När pensionen räknas ut dras arbetstagares arbetspensionsavgift inte av från de förmånsgrundande inkomsterna. Förmånsgrundande inkomster beaktas på samma sätt som arbetsinkomster till slutet av den månad som föregår den då ålderspensionen börjar. I invalidpension beaktas förmånsgrundande inkomster till utgången av året före pensionsfallsåret oberoende av om pension för återstå-

ende tid ingår i pensionen eller inte, om pensionen fortgår på tidigare grunder som ålderspension. Om ny pension beviljas på nya grunder, tillväxer pension för oavlönade tider för pensionsfallsåret för en pension utan återstående tid och för pensionens begynnelseår.

3.4.3 Andra förmåner än sådana som fastställs på basis av den verkliga inkomstgrunden

Pensionen tillväxer på basis av vuxenutbildningsstöd för företagare och minimiföräldradagpenning utgående från en grund som år 2012 uppgår till 675,98 euro/månad (523,61 euro enligt 2004 års nivå). Pension tjänas in enligt samma förmånsgrund också för tiden för vård av barn under tre år och för studietiden. När föräldradagpenning har betalats som minimidagpenning på grund av förvärvsarbete, är minimidagpenningens belopp förmånsgrund och pensionen tillväxer enligt det.

3.4.4 Proportionering av förmånsgrundande inkomster

Pension tjänas in på basis av förmånsgrunden endast för den tid för vilken förmånen har betalats till personen själv. Om en förmån utbetalas som jämkad eller minskad på grund av egna förvärvsinkomster eller någon annan erhållen egen förmån, beaktas en så stor andel av den förmånsgrundande inkomsten som den till personen betalda förmånen utgör av den beviljade fulla förmånen. När en del av förmånen har betalats till arbetsgivaren och en del till arbetstagaren, beaktas likaså en lika stor del av den förmånsgrundande inkomsten som den till arbetstagaren betalda andelen utgör av hela den beviljade förmånen.

En förmån kan ha betalats för en tid för vilken det senare beviljas en annan förmån. Då ser förmånssystemen sinsemellan till att de ersätter varandra kostnaderna genom regressbetalningar. Pensionen tillväxer i regel på basis av den förmån som en person skulle ha rätt till, även om den först utbetalda förmånen kvarstår som personens inkomst i beskattningen.

3.4.5 Social förmån som bestämts på basis av en föregående förmån

Dagpenning enligt sjukförsäkringen, rehabiliteringspenning och föräldradagpenningar från FPA kan fastställas på basis av en annan föregående socialförmån.

Eftersom det i den senare förmånen inte finns någon egentlig arbetsinkomst som ligger till grund för förmånen, utgörs grunden för den pension som tjänas in på basis av den senare förmånen i sådana fall av den arbetsinkomst enligt vilken den senare förmånen skulle ha räknats ut, om det inte hade funnits någon tidigare förmån. Om den föregående förmånen bestäms enligt samma grunder som den senare (t.ex. sjukdagpenning och rehabiliteringsdagpenning) betraktas grunden för den föregående förmånen också som grund för den senare förmånen.

3.4.6 Justering av förmånsgrundande inkomster

Vid pensionsuträkningen justeras den förmånsgrundande inkomsten för varje enskilt år med lönekoeficienten till den nivå som gäller när pensionen börjar, på samma sätt som då den pensionsgrundande arbetsinkomsten justeras.

En förmån kan betalas ut i flera års tid på basis av samma inkomst, vilket ofta är fallet med rehabiliteringspenning eller arbetslöshetsdagpenning. Förmånsbetalaren gör en eventuell indexjustering årligen endast i det förmånsbelopp som betalas till förmånsmottagaren, men inte i förmånsgrunden. Förmånsgrunden för varje enskilt år, då förmån har betalats ut på basis av samma arbetsinkomst, är således den inkomst som förmånsberäkningen första gången baserade sig på, och det görs inga indexjusteringar i förmånsgrunden under den tid förmånen betalas ut.

Till exempel förmånsgrunden för rehabiliteringspenning som har betalats ut i tre års tid utan avbrott är i registret lika stor under vart och ett av de tre åren. Först när pensionen räknas ut justeras förmånsgrunderna för olika år med lönekoeficienten.

3.4.7 Pension som tillvuxit under oavlönade perioder

Så här tillväxer pensionen

Arbetspension tjänas in på basis av den förmånsgrundande inkomsten med 1,5 procent per år från ingången av månaden efter personens 18-årsdag och

högst till utgången av det år som föregår pensionsfallet eller, i fråga om ålderspension, till utgången av pensionsfalls månaden. Arbetslöshetsdagpenningar beaktas dock högst fram till utgången av den månad under vilken personen fyller 63 år.

Följande andel av de förmånsgrundande inkomsterna beaktas när den intjänade pensionen räknas ut:

- 117 procent av den förmånsgrundande inkomsten för föräldradagpenning (17 procent av det som betalats till arbetsgivaren)
- 75 procent av den förmånsgrundande inkomsten för inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning
- 55 procent av den förmånsgrundande inkomsten för alterneringsledighet (75 procent under tiden före 2010)
- 65 procent av övriga förmånsgrundande inkomster som ger pensionstillväxt.

Pension som tillvuxit under oavlönade perioder betalas enligt den lag som den sista pensionsförsäkraren (VILMA-anstalten) följer. Om pensionen för oavlönade perioder ska förtidsminskas, skjutas upp eller annars omräknas, sker det därför enligt lagen i fråga.

Exempel 3.17. Pensionstillväxt för arbetslöshetsdagpenning.

Personen har fått inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning under tiden 2.5–31.12.2008 och 2.1–3.5.2009. Förmånsgrunden är 2 100 euro i månaden (enligt 2008 års nivå) och antalet förmånsdagar är 172 dagar år 2008 och 86 dagar år 2009. Pensionsfallet inträffar år 2012, då också pensionen börjar.

Förmånsgrunden för varje år justeras med lönekoeficienten upp till beräknings-tidpunktens nivå. Med hjälp av förmånsgrunden beräknas den förmånsgrundande inkomsten per år och på basis av den beräknas det intjänade pensionsbeloppet för respektive år.

Justering av förmånsgrunden till beräkningstidpunktens nivå (2012)

$$\text{År 2008: } 2\,100,00 \times \frac{1,291}{1,124} = 2\,412,01 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{År 2009: } 2\,100,00 \times \frac{1,291}{1,192} = 2\,274,41 \text{ euro i månaden}$$

Förmånsgrundande inkomster åren 2008 och 2009 enligt 2012 års nivå:

$$2008 \quad \frac{2\,412,01}{21,5} \times 172 = 19\,296,08 \text{ euro om året.}$$

$$2009 \quad \frac{2\,274,41}{21,5} \times 86 = 9\,097,64 \text{ euro om året}$$

75 procent av dessa förmånsgrundande inkomster ger en pensionstillväxt på 1,5 procent om året:

Pension som tillvuxit år 2008 enligt 2012 års nivå:

$$\frac{19\,296,08 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 18,09 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2009 enligt 2012 års nivå:

$$\frac{9\,097,64 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 8,53 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten under perioden med arbetslöshetsdagpenning åren 2008–2009:

$$18,09 + 8,53 = 26,62 \text{ euro i månaden.}$$

...

Exempel 3.18. Pensionstillväxt för jämkad arbetslöshetsdagpenning.

Jämkad arbetslöshetsdagpenning har betalats under tiden 1.3–13.5.2012 och den är 45 procent av hel dagpenning. Inkomstgrunden är 2 500 euro i månaden och antalet förmånsdagar är 54. När pensionen uträknas justeras inkomstgrunden till beräkningstidpunktens nivå. I exemplet har uträkningen gjorts enligt 2012 års nivå.

Den förmånsgrundande inkomsten är

$$\frac{2\,500}{21,5} = 116,28$$

$$116,28 \times 0,45 \times 54 = 2\,825,60 \text{ euro}$$

75 procent av dessa inkomster ger en pensionstillväxt på 1,5 procent om året:

$$\frac{2\,825,60 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 2,65 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för perioden med jämkad dagpenning år 2012 var 2,65 euro i månaden.

...

3.4.8 Förmåner för oavlönade perioder som betalats samtidigt med pension

Det tillväxer ingen pension på basis av de förmånsgrundande inkomsterna under den period som infaller mellan ingången av pensionsfallsåret för en invalid- eller arbetslöshetspension och utgången av året innan pensionen upphörde. Pension tillväxer inte heller på basis av förmånsgrundande inkomster under tid med ålderspension. Däremot tillväxer pensionen på basis av förmånsgrundande inkomster under tid med deltids- och familjepension.

Om en förmån för oavlönad tid har betalats under samma år som en invalidpension eller arbetslöshetspension upphört och ny pension i sinom tid beviljas på

nya grunder, tolkas det så att de förmånsgrundande inkomsterna hänför sig till tiden efter pensionen och det tillväxer pension på basis av dem. Huvudregeln är att när de åldersavhängiga procentsatserna för pensionstillväxten för arbete tillämpas, tillväxer pension också för förmåner för oavlönade perioder.

3.4.9 Förmånsgrundande inkomster i inkomst för återstående tid

I inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna alltid till minst 100 procent. När man beräknar inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna i regel fram till slutet av det år som föregår pensionsfallsåret, i likhet med arbetsinkomster. I de undantagsfall där inkomsterna under pensionsfallsåret beaktas i inkomsten för återstående tid beaktas också de förmånsgrundande inkomsterna under pensionsfallsåret. (Se Återstående tid 5.3)

Arbetslöshetsförmåner som inte är inkomstrelaterade beaktas endast när inkomsten för återstående tid räknas ut. Då är förmånsgrunden 1 351,96 euro/månad enligt 2012 års nivå (1 047,22 enligt 2004 års nivå). Förmåner som endast beaktas i inkomsten för återstående tid är:

- grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- arbetsmarknadsstöd
- sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa till samma belopp.

Utbildningsstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice och utbildningsdagpenning enligt lagen om utkomststöd för arbetslösa som FPA betalade slopades 2010. Förmåner som redan har beviljats betalas dock ut. I inkomsten för återstående tid beaktas dessa förmåner fortfarande för tiden för 2010 och även senare, om sådana har betalats.

Förmåner på basis av vilka pension tjänas in enligt ett fast belopp på 675,98 euro (523,61 euro enligt 2004 års nivå), dvs. vuxenutbildningsstöd för företagare och föräldradagpenning som utbetalas till minimibelopp, beaktas också i inkomsten för återstående tid enligt den förmånsgrund som har beaktats vid uträkningen av den intjänade pensionen.

Förmånsgrunden enligt den särskilda lagen om pensionsförmån för tid för vård av barn under tre år och för studier beaktas till det dubbla beloppet vid beräkningen av inkomsten för återstående tid. Förmånsgrunden är 675,98 e/mån (523,61 e/mån enligt 2004 års nivå) och det dubbla beloppet 1 351,96 e/mån (1 047,22 e/mån enligt 2004 års nivå).

3.5 Inkomster under ett pensionsförhållande

Med pensionsförhållande avses sådan tid med pension för vilken det tillväxer ny pension. Som pensionsgrundande inkomst under ett pensionsförhållande tas den inkomst för återstående tid som ligger till grund för inkomsten för återstående tid som ingår i pensionen i fråga. Beräkningen av pension som tillvuxit av pensionsförhållanden är litet olika enligt 2004 års och 2005 års bestämmelser.

3.5.1 Pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser

Den som går i pension år 2012 har sannolikt ännu tjänat in pension för en avslutad heffektiv pensionsförhållandeperiod (som inkluderat pension för återstående tid) enligt 2004 års bestämmelser. Heffektiva pensioner som grundar sig på personens eget arbete är invalidpension, individuell förtidspension och arbetslöshetspension som inkluderar pension för återstående tid.

Om en sådan heffektiv pension upphör innan pensionstagaren uppnår pensionsåldern, t.ex. på grund av förvärvsarbete, uppstår det ett fribrev på basis av den heffektiva pensionsperioden. När fribrevets belopp räknas ut tas som lön den lön i en anställning eller den företagarinkomst på basis av vilken den heffektiva pensionen har räknats ut. Ny pension tillväxer på basis av pensionsförhållandet, om följande pension beviljas på nya grunder. Pensionen beviljas på nya grunder när den tidigare pensionen har upphört och det nya pensionsfallet inträffar mer än två år efter att den tidigare pensionen har upphört. I fråga om invalidpension kan tidsfristen också vara längre. Om personen på nytt blir arbetsförmögen på grund av samma sjukdom som tidigare, kan invalidpension beviljas på tidigare grunder även om det har gått mer än två år från att den tidigare pensionen upphörde.

Pensionsförhållandetiden, som ger ny pensionstillväxt, börjar på pensionsfallsdagen och upphör när pensionen upphör. Pensionstillväxten följer tillväxtprocentsatserna enligt 2004 års bestämmelser. Om pensionsfallet har inträffat efter 1.1.1996, har pensionstillväxten varit 1,5 eller 1,2 eller 0,8, procent beroende på åldern, till slutet av år 2009 och 1,5 procent efter det. Procentsatserna för pensionstillväxt vid delinvalidpension är de samma som vid full invalidpension. När den pension som tillvuxit av pensionsförhållandet räknas, justeras den pensionsgrundande lönen för återstående tid med halvvägsindexet till 2004 års nivå och efter det med lönekoeficienten till nivån vid den tidpunkt då den nya pensionen börjar.

Exempel 3.19. *Tillväxt av ny pension på basis av ett pensionsförhållande enligt 2004 års bestämmelser.*

Personen är född 10.4.1953. Han har börjat i en APL-anställning 1.2.1996 och anställningen upphör med ett pensionsfall i och med att han blir arbetsoförmögen 31.7.2002. Rehabiliteringsstödet upphör 31.3.2005 när personen har återgått i arbetslivet. Ett nytt rehabiliteringsstöd börjar 1.3.2010.

Den pension som tillvuxit av pensionsförhållandet beräknas utgående från den pensionsgrundande lön som utgjort grunden till pensionen för återstående tid. Den pensionsgrundande lönen är 2 000 euro i månaden enligt 2002 års nivå.

Pensionstillväxt under tiden med heffektiv pension:

Den pensionsgrundande lönen justeras med APL-halvvägsindex för år 2004 och vidare med lönekoeficienten för år 2010 då pensionen börjar,

$$\frac{2151}{2054} \times 1,231 \times 2\,000,00 = 2\,578,27 \quad \text{euro i månaden}$$

Pensionen tillväxer enligt 1,5 procent under tiden 31.7.2002–10.4.2003.

$$\frac{8\frac{10}{30} \times 2\,578,27 \times 1,5\%}{12} = 26,86 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen tillväxer enligt 1,2 procent under tiden 11.4.2003–31.3.2005.

$$\frac{23\frac{20}{30} \times 2\,578,27 \times 1,2\%}{12} = 61,02 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten för pensionsförhållandet är sammanlagt $26,86 + 61,02 = 87,88$ euro i månaden enligt 2010 års nivå.

...

3.5.2 Pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser

Om pensionen har beviljats enligt 2005 års bestämmelser, börjar ett pensionsförhållande som ger ny pensionstillväxt i början av pensionsfallsåret och den pension som tillväxer beräknas utifrån inkomsten för återstående tid.

Ny pension tillväxer på basis av pensionsförhållandet med 1,5 procent om året från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då pensionen upphör. Ett pensionsförhållande beaktas högst till utgången av den månad då personen fyller 63 år. Pensionsförhållanden med 1,5 procents pensionstillväxt, som trädde i kraft i början av år 2010, kan förekomma som pensionsgrundande tid tidigast år 2012, eftersom det tillväxer pension för ett pensionsförhållande endast i det fall att den nya pensionen har beviljats på nya grunder.

Tid med rehabiliteringsstöd som omvandlats till ålderspension och avslutats ger dock ingen pensionstillväxt under tiden från början av den månad som följer på den då personen fyllt 63 år till slutet av den månad då rehabiliteringsstödet/ålderspension upphör. (Se 4.7.2)

Exempel 3.20. Tillväxt av ny pension på basis av ett pensionsförhållande enligt 2005 års bestämmelser.

Personen är född 6.4.1951. Han har börjat i en APL-anställning 1.3.1996. Han konstateras vara arbetsoförmögen från och med 21.5.2010. Invalidpensionen börjar 1.6.2011 när sjukdagpenningens primärtid har gått ut.

Återstående tid för invalidpensionen beräknas från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då personen fyller 63 år, dvs. under tiden 1.1.2010–30.4.2014. Inkomsten för återstående tid beräknas på basis av arbetsinkomsterna åren 2005–2009.

Inkomst för återstående tid: $\frac{160\,000}{60} = 2\,666,67$ euro i månaden

Personen återgår i heltidsarbete 2.5.2014, varför invalidpensionen dras in 1.5.2014. Pensionsperioden bildar ett pensionsförhållande under tiden 1.1.2010–30.4.2014. Den pension som tillvuxit av pensionsförhållandet är densamma som pensionstillväxten för återstående tid under motsvarande period.

Pension som tillvuxit av pensionsförhållandet:

$$\frac{2\,666,67 \times 52 \times 1,5\%}{12} = 173,33 \text{ euro i månaden}$$

...

3.5.3 Pensionstillväxt för pensionsförhållande vid deltidspension

På basis av pensionsförhållandet vid deltidspension tillväxer ny pension under tiden från den dag då pensionen börjar till utgången av den månad då pensionen upphör utgående från det inkomstbortfall som fastställs när pensionen börjar. Inkomstbortfallet uppräknas med lönekoeficienten till nivån vid pensionens begynnelsestidpunkt. Inom den privata sektorn tjänar de som är födda före år 1947 in pension med 1,5 procent om året. De som är födda 1947–1952 tjänar in pension med 1,5 procent av deltidspensionsförhållandet, om det efter deltidspen-

sionen beräknas invalidpension, och med 0,75 procent, om det efter deltidspensionen beräknas ålderspension.

De som är födda före år 1947 tjänar in pension enligt KomPL och StaPL med två procent om året. Grundregeln är att de som är födda 1947–1952 tjänar in pension med 0,75 procent om året. Om arbetstagaren emellertid är född 1947–1951 och har gått i deltidspension för första gången efter att ha fyllt 60 år, är pensionstillväxten för inkomstbortfallet en procent om året.

De som är födda 1953 eller senare tjänar inte längre in ny pension på basis av inkomstbortfallet.

3.6 Avdrag av primära förmåner från pensionen fr.o.m. 1.1.2007

Enligt 2005 års bestämmelser dras primära förmåner som en person får bort från pensionen. Primära förmåner är bl.a. ersättningar enligt lagen om olycksfallsförsäkring, trafikförsäkringslagen, lagen om skada ådragen i militärtjänst samt lagen om olycksfall i militärtjänst (s.k. LITA-ersättningar). Om personen får arbetspension enligt flera olika lagar, dras den primära förmånen av från arbetspensionerna i proportion till pensionernas belopp.

Enligt de bestämmelser som gällde före år 2007 användes termen samordning om beaktandet av primära förmåner i pensionen. I början av år 2007 frångicks termen samordning. Enligt ArPL används termen avdrag av primära förmåner från pensionen. Primära förmåner dras av från pensionen som s.k. direkt avdrag, ingen samordningsgräns räknas längre ut. Från och med år 2007 görs avdrag för LITA-ersättning från den färdigt uträknade pensionen.

Från förtida ålderspension görs avdraget för LITA-förmånen efter att pensionen har förtidsminskats. Från uppskjuten ålderspension görs avdraget för LITA-förmånen efter uppskovsförhöjningen. Om det i pensionen ingår normeringshöjning till följd av omräkning av en sänkt pensionsålder, görs LITA-avdraget från den pension där normeringshöjningen ingår. LITA-förmånen dras av från invalidpension som inkluderar rehabiliteringstillägg. Samma förfarande tillämpas när det är fråga om rehabiliteringspenning.

Från och med 1.1.2007 ska LITA-förmånen beviljas till pensionstagaren för mer än fyra månader för att den ska dras av från pensionen. Om beloppet av en

LITA-förmån som betalas till en pensionstagare ändras för mer än fyra månader, dras det ändrade ersättningsbeloppet av från pensionen.

Om pensionen börjar 1.1.2007 eller senare dras LITA-förmåner som personen får alltid av från pensionen oberoende av hur länge förmånen har betalats före pensionsfallet eller om förmånens belopp har ändrats i samband med pensionsfallet. Före år 2007 gjordes inget avdrag för en LITA-förmån, om förmånen hade betalats i minst tre år före pensionsfallet för arbetspensionen. Läs mer om detta i anvisningen Samordning och avdrag för primära förmåner från pension i webbtjänsten Arbetspensionslagstiftningen.

På pensioner med pensionsfall före 1.1.2007 tillämpas treårsregeln dock också efter ArPL:s ikraftträdande. Det innebär att om det i en pension med pensionsfall före år 2007 inte har beaktats en LITA-förmån som fortgått minst tre år omedelbart före pensionsfallet och förmånens belopp höjs 1.1.2007, beaktas endast höjningen av LITA-förmånen vid den nya samordningen av pensionen. Treårsregeln tillämpas också på sådana pensioner som beviljas på tidigare grunder efter en pension med pensionsfall före 1.1.2007.

Engångsförhöjning görs i löpande pension (se 5.6). Om det har gjorts ett LITA-avdrag från pensionen, höjs den pension som återstår när LITA-avdraget har gjorts. Om arbetspensionen innehåller en engångsförhöjning när LITA-avdraget görs, dras LITA-förmånen av från den pension som inkluderar engångsförhöjningen. Om det ingår engångsförhöjning i en olycksfallspension görs det från arbetspensionen ett avdrag för olycksfallspensionen inklusive engångsförhöjningen. Förmånerna beaktas till det belopp som de uppgår till vid tidpunkten för avdraget, inklusive eventuell engångsförhöjning.

När engångsförhöjning görs i en pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser, beräknas engångsförhöjningen på basis av pensionen efter samordning.

En engångsförhöjning av arbetspensionen eller olycksfallspensionen medför inte i sig ett nytt avdrag från pensionen eller ny samordning.

Exempel 3.21. *Avdrag för LITA-ersättning.*

Ålderspensionen börjar 1.5.2012 och är 1 375,45 euro i månaden.

LITA-förmånens belopp enligt 2012 års nivå är 535,00 euro i månaden.

Den primära förmånen dras direkt av från pensionen:

$$1\,375,45 - 535,00 = 840,45 \text{ euro i månaden.}$$

Pensionen efter LITA-avdraget är 840,45 euro i månaden.

...

Exempel 3.22. *Pension som återstår att betala efter avdrag för LITA-förmånen indelas i delar enligt olika lagar.*

Pensionen har beviljats enligt 2005 års bestämmelser.

Pensionslag	Pension före LITA-avdrag euro i månaden
ArPL	700,00
KomPL	100,00
StaPL	600,00
Sammanlagt	1 400,00

LITA-förmånen är 1 000,00 euro i månaden.

Den primära förmånen dras direkt av från pensionen.

$$1\,400 - 1\,000 = 400,00 \text{ euro i månaden.}$$

Pensionen efter LITA-avdraget är 400,00 euro i månaden.

Den pension som återstår att betala indelas i proportionella delar enligt olika lagar.

$$\text{ArPL: } \frac{700}{1\,400} \times 400 = 200 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{KomPL: } \frac{100}{1\,400} \times 400 = 28,57 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{StaPL: } \frac{600}{1\,400} \times 400 = 171,43 \text{ euro i månaden}$$

...

Exempel 3.23. *Samordning enligt 2004 års bestämmelser och LITA-avdrag enligt 2005 års bestämmelser.*

Pensionen intjänad enligt 2005 års bestämmelser är 100 euro i månaden. Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är 1 000 euro i månaden (före samordning). Samordningsgrunden är 2 000 euro i månaden och samordningsgränsen 1 200 euro i månaden. LITA-förmånen är 1 800,00 euro i månaden.

Samordning av pensionen intjänad enligt 2004 års bestämmelser:

Pension och LITA-förmån sammanlagt: $1\,000 + 1\,800 = 2\,800$ euro i månaden

Den överskjutande delen: $2\,800 - 1\,200 = 1\,600$ euro i månaden

Pension intjänad enligt 2004 års bestämmelser återstår inte att betala.

LITA-avdrag från pension intjänad enligt 2005 års bestämmelser:

Den del av LITA-förmånen som överskrider samordningsgränsen, dvs. 600 euro i månaden, dras av från den pension som intjänats enligt 2005 års bestämmelser. Eftersom avdraget är större än pensionen, återstår det inte heller pension beviljad enligt 2005 års bestämmelser att betala.

...

Exempel 3.24. Pensionerna som i föregående exempel, men LITA-förmånen är 1 250 euro i månaden.

Samordning av pensionen intjänad enligt 2004 års bestämmelser:

Pension och LITA-förmån sammanlagt: $1\,000 + 1\,250 = 2\,250$ euro i månaden

Den överskjutande delen: $2\,250 - 1\,200 = 1\,050$ euro i månaden

Pension beviljad enligt 2004 års bestämmelser återstår inte att betala.

LITA-avdrag från pension intjänad enligt 2005 års bestämmelser:

Den del av LITA-förmånen som överskrider samordningsgränsen, dvs. 50 euro i månaden, dras av från den pension som intjänats enligt 2005/2007 års bestämmelser: $100 - 50 = 50$ euro i månaden.

Av pensionen enligt 2005 års bestämmelser återstår 50 euro i månaden att betala.

...

3.7 Justering av pensionerna med arbetspensionsindex

Löpande pensioner justeras med arbetspensionsindex oberoende av pensionstagarens eller förmånslåtarens ålder och av huruvida pensionsfallet har inträffat före eller efter att lagen trädde i kraft år 2005. I indexet har inkomstnivåns förändring en vikt på 0,2 och prisnivåns förändring en vikt på 0,8.

Indexjusteringen görs så att pensionen multipliceras med indexpoängtalet för det år till vilket nivå man vill omräkna pensionen (betalningsåret) och divideras med indexpoängtalet för det år från vilket nivå man vill omräkna pensionen (utgångsåret).

Justering med arbetspensionsindex:

$\text{pension} \times \frac{\text{arbetspensionsindex under betalningsåret}}{\text{arbetspensionsindex under utgångsåret}}$
--

Pensionerna justeras årligen med index den 1 januari. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer i oktober värdet på arbetspensionsindex för följande år. Arbetspensionsindex för år 2012 är 2407. (Anvisningarna om indexskydd från och med 1.1.2005 i webbtjänsten Arbetspensionslagarna)

Exempel 3.25. *Indexjustering av invalidpension.*

Invalidpensionen har börjat år 2010 och den är 1 073,97 euro i månaden.

Pensionen justeras till 2012 års nivå.

Som divisor tas utgångsårets arbetspensionsindex. En löpande pension uppräknas årligen till följande år, dvs. utgångsåret och betalningsåret kommer alltid efter varandra.

År 2011 är denna invalidpension:

$$1\,073,97 \times \frac{2323}{2292} = 1\,088,50 \text{ euro i månaden}$$

År 2012 är denna invalidpension:

$$1\,088,50 \times \frac{2407}{2323} = 1\,127,86 \text{ euro i månaden}$$

...

3.8 Livslängdskoefficienten

Enligt lagen om pension för arbetstagare anpassas pensionsskyddet från år 2009 till förändringen av den förväntade livslängden med en särskild livslängdskoefficient. Syftet är att begränsa den ökning av pensionskostnaderna som följer av den ökande livslängden. Livslängdskoefficienten fastställs separat för varje födelseårskull inför det år då födelseårskullen fyller 62 år.

Den första förordningen om livslängdskoefficienten gavs inför år 2009, då livslängdskoefficienten fick värdet ett (1,00000). De som är födda 1947 fyllde 62 år 2009. Den första årskullen vars ålderspensioner livslängdskoefficienten i praktiken påverkar är de som är födda år 1948. Livslängdskoefficienten som inför år 2012 har fastställts för dem som är födda 1950 är 0,98351.

Social- och hälsovårdsministeriet anger livslängdskoefficienten årligen i en förordning senast en månad före ingången av det kalenderår från och med vilket koefficienten tillämpas. Den tillämpas på alla ålders- och invalidpensioner enligt arbetspensionslagarna.

Livslängdskoefficienten tillämpas på ålderspensioner när pensionen börjar. Den intjänade ålderspensionens belopp multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för respektive åldersgrupp. Denna koefficient används oberoende av när ålderspensionen börjar. Om en person går i pension senare än vid 63 års ålder, används alltså den livslängdskoefficient som fastställts för hans eller hennes åldersgrupp inför det år då de fyllde 62 år.

Den försäkrade kan ha en sänkt pensionsålder som är lägre än 62 år. Om han går i ålderspension före 62 års ålder, tillämpas på hans ålderspension koefficienten för det år då han går i ålderspension enligt den sänkta pensionsåldern.

Registrerade tilläggspensioner inom den privata sektorn multipliceras inte med livslängdskoefficienten.

Livslängdskoefficienten tillämpas också på invalidpensioner när pensionen börjar, om pensionsfallet för invalidpensionen inträffar år 2010 eller senare. Det intjänade invalidpensionsbeloppet multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för pensionsfallsåret för den årskull som då fyller 62 år. Livslängdskoefficienten tillämpas också på rehabiliteringsstöd och rehabiliteringspenning.

På ny pension som pensionstagaren tjänat in under tiden med invalidpension tillämpas livslängdskoefficienten för det år då pensionen för arbetet vid sidan av pensionen beviljas eller senast livslängdskoefficienten för det år då pensionstagaren fyller 62 år. Om invalidpensionen börjar det år då personen fyller 63 år, tillämpas den livslängdskoefficient som beräknats för personens egen födelseårskull.

När livslängdskoefficienten inte tillämpas

Livslängdskoefficienten tillämpas inte i följande fall:

- Personen är född före år 1947
- Invalidpensionsfallet inträffade före år 2010
- Invalidpensionen ändras till ålderspension
- Individuell förtidspension ändras till ålderspension
- Arbetslöshetspension ändras till annan pension
- Överföringsbelopp för EU-tjänstemäns pensionsrätt beräknas
- Deltidspensionens övre gräns på 75 procent räknas ut
- Deltidspensionen fortgår som en lika stor ålderspension.
- Pensionsfallet för förmånsåtagarens pension inträffade före år 2010
- Militärens rätt till ålderspension uppkom före år 2010
- Beloppet av registrerad tilläggspension inom den privata sektorn räknas ut.

Av bilaga 4 framgår de fastställda livslängdskoefficienterna och uppskattningar som används i beräkningar.

4 Ålderspension

4.1 Rätt till ålderspension

Ålderspension beviljas tidigast i början av den kalendermånad som följer på den då personen i fråga har fyllt 63 år, dock tidigast från början av månaden efter den då ansökan om pension lämnades in. Ålderspension kan också beviljas som förtida uttag vid 62 års ålder eller uppskjuten efter 68 års ålder. Ålderspension och förtida ålderspension börjar tidigast i början av den månad som följer på den då arbetstagaren har uppnått den ålder som berättigar till ålderspension eller förtida ålderspension och upphört med det arbete på basis av vilket han eller hon ansöker om ålderspension. Företagare förutsätts inte upphöra med sitt arbete.

Före 1950 födda arbetstagare som uppfyller förutsättningarna för att få arbetslöshetspension först vid 62 års ålder beviljas inte längre arbetslöshetspension, utan de beviljas ålderspension utan förtidsminskning på basis av ansökan om arbetslöshetspension.

Retroaktivt kan ålderspension beviljas för de tre månader som föregår den månad då ansökan lämnats in, av giltigt skäl även för en längre tid. FöPL- och LFöPL-ålderspension kan beviljas tre månader retroaktivt, om försäkringen har upphört.

En fortgående anställning utgör inte hinder för beviljande av ålderspension, om den söks från och med den månad som följer på den då sökanden fyller 68 år.

Man får inte ut ålderspensionen för enbart sådana anställningar eller företagarperioder som avslutats tidigare, om man också har fortgående anställningar eller företagarverksamhet och inte går i pension från någon av dem. När man går i ålderspension ska någon anställning eller företagarverksamhet upphöra, även om någon annan fortgår vid sidan av ålderspensionen.

4.1.1 Privata sektorn

Den försäkrade har rätt att gå i ålderspension enligt eget val mellan 63 och 68 års ålder. Då får han eller hon sin pension utan att den förtidsminskas.

Försäkrade har rätt att ta ut ålderspension i förtid tidigast från början av den kalendermånad som närmast följer efter 62-årsdagen. Sjömän kan gå i förtida ålderspension högst ett år före den intjänade pensionsåldern, dock tidigast vid 55 års ålder.

Om den försäkrade 1.1.2005 har en gällande sänkt pensionsålder enligt tilläggsskydd, bibehålls den sänkta pensionsåldern. Den kan också berättiga till pension enligt grundskyddet före 62 års ålder. Den försäkrade kan ha rätt att få sin tilläggspension som fribrevspension från den privata sektorn vid pensionsåldern. Fribrevspensionerna enligt den offentliga sektorns pensionslagar, bortsett från fribrev enligt KomPL, får den försäkrade tidigast vid 60 års ålder. Fribrevspension enligt KomPL får den försäkrade tidigast vid 62 års ålder.

Om arbetstagaren går i ålderspension enligt SjPL före 62 års ålder, beviljas pensionen från privata sektorn som ålderspension vid pensionsåldern enligt SjPL.

Om den försäkrade skjuter upp ålderspensionen över 68 års ålder, läggs en uppskovsförhöjning till pensionen. Uppskovsförhöjningen räknas på pension, som börjar senare än i början av månaden närmast efter 68-årsdagen.

4.1.2 Den offentliga sektorn

Inom den offentliga sektorn kan ålderspension också beviljas vid den personliga pensionsåldern, den yrkesbaserade pensionsåldern eller avgångsåldern.

Ålderspensionen kan beviljas från början av den kalendermånad som närmast följer efter 63-årsdagen. Om arbetstagaren har valt det gamla yrkesbaserade pensionsålderssystemet, där pensionsåldern är under 63 år, har han eller hon rätt att gå i ålderspension i denna sänkta pensionsålder. Ett villkor för att den lägre pensionsåldern ska gälla är dock att anställningen fortgår utan avbrott fram till pensioneringen. En anställning anses fortgå, om den anställdas arbetsinkomster enligt lagen i fråga varje kalenderår uppgår till 7 746 euro enligt 2012 års nivå (6 000 enligt 2004 års nivå), eller om anställningen tidsmässigt är sammanhängande.

Om den personliga pensionsåldern inom offentliga sektorn är högre än 63 år, har arbetstagaren rätt att gå i pension vid fyllda 63 år, före den personliga pensionsåldern. Då har arbetstagaren inte rätt till tilläggspension som tillvuxit tidi-

gare och den grundpension som tillvuxit före år 1995 minskas genom avdrag vid omräkning. (Se Tabellerna 3.1 och 3.2)

Inom den offentliga sektorn förutsätter beviljande av ålderspension i regel att anställningen har upphört. Om en person har två eller flera anställningar inom den offentliga sektorn, beviljas den pension som tillvuxit före pensioneringen för alla anställningarna, om en anställning upphör.

Inom den offentliga sektorn gäller att om en person blir arbetsoförmögen före 63 års ålder men fyller 63 innan sjukdagpenning har betalats för 150 dagar eller innan dess primärtid har gått ut och personen har rätt till tilläggspensionsandel, beräknas pensionen som en invalidpension men beviljas som ålderspension. Detsamma gäller om personen har blivit arbetsoförmögen efter att ha fyllt 63 år.

4.1.3 SjöPL

Enligt SjöPL kan ålderspension beviljas också före 63 års ålder, vid den intjänade pensionsåldern. För att kunna gå i pension vid en intjänad pensionsålder, som är lägre än den allmänna pensionsåldern, ska arbetstagaren arbeta fram till pensionsåldern och under de sista tre åren arbeta minst 18 månader. Den intjänade pensionsåldern bestäms enligt tiden i sjötjänst. Befäl kan gå i pension vid en intjänad pensionsålder tidigast vid fyllda 60 år och manskap vid fyllda 55 år.

Även om arbetstagarens SjöPL-anställning inte fortgår tills arbetstagaren uppnår den intjänade pensionsåldern, bibehåller arbetstagaren sin rätt att gå i ålderspension enligt SjöPL vid en intjänad pensionsålder före 63 år och bestäms pensionen enligt de högre intjäningsprocenterna enligt SjöPL, om:

- SjöPL-anställningen har upphört till följd av att fartyget sålts eller tagits ur trafik eller att arbetskraften minskats eller att arbetstagaren sagt upp sitt arbetsavtal eller hävt det på grunder som anges i 46 eller 49 § i sjömanslagen och
- arbetstagaren uppnår den pensionsålder som han eller hon dittills tjänat in inom fem år från det att anställningen upphör och
- arbetstagaren för tiden från att anställningen upphörde tills han eller hon uppnår den intjänade pensionsåldern har kontinuerligt rätt till dagpenning eller arbetsmarknadsstöd i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa el-

ler till arbetslöshetspension. Ett avbrott i utbetalningen av arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller pension lämnas dock obeaktat, om avbrottet inte har fortgått i en sammanhängande period på mer än 60 dagar.

- arbetstagaren har tagit emot ett av Arbetskraftsmyndigheten erbjudet arbete som avses i 2 kap. 12 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilket arbetstagaren inte kan vägra ta emot utan att förlora sin rätt till arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd, och har fortlöpande sökt sådant arbete på finländska fartyg genom Arbetskraftsmyndighetens förmedling.

4.2 Ålderspensionens belopp

Som ålderspension vid 63 års ålder beviljas den pension som tillvuxit fram till pensionens begynnelse tidpunkt utan förtidsminskning. Om pensionsåldern inom den offentliga sektorn är högre än 63 år och pensionen börjar före den personliga pensionsåldern, minskas den pension som tillvuxit inom den offentliga sektorn under tiden före år 1995 genom avdrag vid omräkningen. Det innebär att pensionen divideras med talet 1,106 oberoende av tidpunkten för pensioneringen eller personens ålder vid pensioneringen.

Som pension beviljas de pensioner som beräknats enligt 2004 års bestämmelser samt den pension som tillvuxit från och med 1.1.2005 på basis av arbetsinkomster, avslutade pensionsförhållanden och förmåner för oavlönade perioder. Pension som tillvuxit av arbetsinkomster vid sidan av pension läggs till ålderspensionen vid den ålder då personen går i ålderspension eller på ansökan vid den ålder, då den löpande pensionen från sektorn i fråga ändras till ålderspension (se nedan).

Från och med år 2010 multipliceras den intjänade ålderspensionens belopp med den livslängdskoefficient som fastställts för respektive åldersgrupp. Detta gäller personer som är födda efter år 1947.

Om den sista pensionsanstalten enligt principen om sista försäkrare (VILMA-principen) först beviljar pension från den andra sektorn och först senare pension från sin egen sektor, kan pension som tillvuxit på basis av förmåner för oavlönade perioder läggas till den senare pensionen eller beviljas genast. I situationer där principen om sista pensionsanstalt inte tillämpas beviljas den pension som tillvuxit för oavlönade perioder av den sista pensionsanstalten eller i fall av samtidighet av

den pensionsanstalt som sköter pensionen enligt den lag som är primär, varvid den privata sektorn beviljar pensionen i första hand.

Exempel 4.1. Ålderspension vid 65 års ålder.

Personen är född 16.6.1947. Han går i ålderspension 1.7.2012 efter att ha fyllt 65 år. Före pensioneringen har han arbetat ca 38 år. Den pension som tillvuxit före utgången av år 2004 är 1 209,67 e/mån enligt 2012 års nivå. Fr.o.m. år 2005 enligt följande:

År	Arbetsinkomster	Arbetsinkomster 2012(1,291)	Intjänad pension efter LAPL-avdrag
2005	36 000,00	42 587,93	67,43 e/mån
2006	36 500,00	41 935,04	66,40 e/mån
2007	37 000,00	41 079,62	65,04 e/mån
2008	37 500,00	40 831,90	64,65 e/mån
2009	38 000,00	38 933,61	61,64 e/mån
2010	38 500,00	38 075,06	101,53 e/mån
2011	39 000,00	37 771,80	141,64 e/mån
2012	19 749,00	18 465,32	<u>69,24 e/mån</u>
		Sammanlagt	637,57 e/mån

Ålderspensionen fr.o.m. 1.7.2012 är $637,57 + 1\,209,67 = 1\,847,24$ euro i månaden.

...

Exempel 4.2. Ålderspension vid 64 års ålder.

Arbetstagaren är född 15.2.1948. Han går i ålderspension 1.6.2012. Den pension som tillvuxit fram till 31.12.2004 och arbetspensionstillägget är 720,00 euro i månaden enligt lönekoeficientens nivå år 2012. Personen har också fått sjukdagpenning år 2008.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005:

Den pension som tillvuxit av arbetsinkomster åren 2005-2010 är 428,25 euro i månaden.

År	Arbetsinkomster	Arbetsinkomster 2012 (1,291) efter LAPL-avdrag	Intjänad pension
2011	44 800,00	43 389,13	147,04 e/mån*
2012	20 000,00	18 700,00	70,13 e/mån

$$* \frac{(43\,389,13 \times 2 / 12 \times 0,019) + (43\,389,13 \times 10 / 12 \times 0,045)}{12} = 147,04 \text{ e/mån}$$

Personen har också fått sjukdagpenning för 43 dagar år 2008. Förmånsgrunden för sjukdagpenning är 41 000,00 euro enligt 2012 års nivå. Den förmånsgrundande inkomsten blir då:

$$\frac{41\,000,00}{300} \times 43 = 5\,876,67 \text{ euro}$$

Av den förmånsgrundande inkomsten för sjukdagpenning beaktas 65 procent vid beräkningen av den intjänade pensionen:

$$\frac{5\,876,67 \times 0,65 \times 1,5 \%}{12} = 4,77 \text{ euro i månaden}$$

$$720,00 + 147,04 + 70,13 + 4,77 + 428,25 = 1\,370,19 \text{ euro i månaden}$$

Den intjänade pensionen multipliceras med livslängdskoefficienten $1\,370,19 \times 0,99170 = 1\,358,82 \text{ e/mån}$

Ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2012 är 1 358,82 euro i månaden.

...

Exempel 4.3. Företagarens ålderspension.

Företagaren är född 15.3.1947. Han går i ålderspension 1.6.2012.

Fribreven enligt arbetspensionslagarna före år 2005 är 1 179,93 euro i månaden enligt 2012 års nivå.

Pension som tillvuxit fr.o.m. 1.1.2005

FöPL-arbetsinkomsten är hela tiden densamma, 24 672,00 euro/år enligt löneko-efficientens nivå år 2012.

Pensionen intjänad åren 2005–2009 enligt 2012 års nivå, pensionstillväxt 1,9 procent:

$$\left(\frac{5 \times 24\,672,00 \times 1,9\%}{12} \right) = 195,30 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2010 enligt 2012 års nivå:

Tiden med 1,9 procents pensionstillväxt är 1.1.2010–31.3.2010, dvs. tre månader

Tiden med 4,5 procents pensionstillväxt är 1.4.2010–31.12.2010, dvs. nio månader.

$$\frac{\left(24\,672,00 \times \frac{3}{12} \times 1,9\% \right) + \left(24\,672,00 \times \frac{9}{12} \times 4,5\% \right)}{12} = 79,16 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2011 enligt 2012 års nivå:

$$\frac{(24\,672,00 \times 4,5\%)}{12} = 92,52 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit år 2012:

Pensionsgrundande tid 1.1.2012–31.5.2012, dvs. 150 dagar

Arbetsinkomsten under det ofullständiga året:

$$24\,672,00 \times \frac{150}{360} = 10\,280,00 \text{ euro}$$

$$\text{Pension: } \frac{10\,280,00 \times 4,5\%}{12} = 38,55 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2012 är

$$1\,179,93 + 195,30 + 79,16 + 92,52 + 38,55 = 1\,585,47 \text{ euro månaden.}$$

...

Exempel 4.4. Ålderspension från både privata och offentliga sektorn.

Personen är född 16.9.1948. Hans personliga pensionsålder i statens tjänst är 65 år. Han går i pension 1.5.2012 vid 64 års ålder.

Grundpensioner som tillvuxit fram till 31.12.2004.

Pension från privata sektorn	1 084,85 e/mån
------------------------------	----------------

Statlig pension	39,86 e/mån
-----------------	-------------

(anställning under tiden 1.12.1973–6.11.1974)

Intjänade pensioner från och med år 2005

Pension från privata sektorn	89,20 e/mån
------------------------------	-------------

Den statliga pensionens belopp

Den statliga pensionen minskas genom avdrag vid omräkningen, eftersom pensionen börjar före den personliga pensionsåldern. Personen kan inte få förtida ålderspension från staten, eftersom han inte hade rätt till förtida ålderspension 31.12.2004.

Avdrag vid omräkningen görs före den modifierade samordningen (se 3.3.3).

Pensioner som samordnas

Pension från privata sektorn	1 084,85 e/mån
------------------------------	----------------

Omräknad statlig pension (39,86 / 1,106)	36,04 e/mån
--	-------------

Sammanlagt	1 120,89 e/mån
------------	----------------

Samordningsgrund	2 491,17 euro
------------------	---------------

Procentsats för modifieringen	54,44
-------------------------------	-------

Samordningsgräns	1 356,19 euro
------------------	---------------

Det uppstår ingen överskjutande del, eftersom de pensioner som samordnas inte uppgår till samordningsgränsen.

Pensioner som betalas till personen

Pension från privata sektorn

(1 084,85 + 89,20)

1 174,05 e/mån

Omräknad statlig pension

36,04 e/mån

Om personen tog ut sin statliga ålderspension först vid 65 års ålder, skulle det statliga fribrevet inte omräknas.

...

4.3 Ålderspension på tidigare grunder

Om ålderspensionen börjar innan det har gått två år sedan invalidpensionen eller arbetslöshetspensionen (eller rehabiliteringspensionen) upphörde, fastställs ålderspensionen på samma grunder som den föregående pensionen.

Också på ålderspension som beviljas efter heleggeffektiv invalidpension eller arbetspension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser tillämpas regeln om ålderspension på tidigare grunder enligt 2005 års bestämmelser. Förtida ålderspension kan också beviljas på tidigare grunder efter invalid- eller arbetslöshetspension. Då räknas den återstående tiden från den förtida ålderspensionens början till den ålder då den återstående tiden slutar bort från pensionen. Den intjänade pensionen förtidsminskas och justeras med arbetspensionsindex till nivån för det år då pensionen beviljas.

För arbete under tiden mellan det att pensionen upphör och det att den förtida ålderspensionen börjar tillväxer pension med 1,5 procent om året. Den intjänade pensionen läggs till ålderspensionen vid 63 års ålder eller förtidsminskad när den förtida ålderspensionen börjar på samma sätt som pension som tillvuxit av annat arbete vid sidan av pension, under förutsättningen att arbetet har upphört.

När rehabiliteringsstöd som ändrats till ålderspension upphör tillväxer det pension av arbete enligt 4,5 procent, även om en ny pension börjar inom loppet av två år. Den beviljas alltså på nya grunder.

Om förtida ålderspension beviljas efter invalid- eller arbetslöshetspension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser, räknas förtidsminskningen utgående från 65 års ålder.

Om en person som beviljats invalid- eller arbetslöshetspension från den offentliga sektorn enligt 2004 års bestämmelser ska beviljas ålderspension på tidigare grunder före den personliga pensionsåldern, beviljas förtida ålderspension enligt de gamla bestämmelserna och förtidsminskningen beräknas enligt 2004 års bestämmelser.

Om den tidigare pensionen har beviljats före år 2010, tillämpas livslängdscoefficienten inte även om personens födelseår är 1948 eller senare.

Exempel 4.5. *Ålderspension på tidigare grunder.*

Personen fick rehabiliteringsstöd som började år 2008 och löpte till 31.7.2010. Efter det började han arbeta igen 1.8.2010. Han går i ålderspension från denna anställning 1.3.2012 efter att ha fyllt 63 år i februari 2012. Ålderspensionen beviljas på tidigare grunder, eftersom det har gått mindre än två år sedan rehabiliteringsstödet upphörde.

Ålderspensionen bildas så att rehabiliteringsstödet justeras med arbetspensionsindex till nivån för ålderspensionens begynnelseår. Arbetsinkomsterna från tiden efter rehabiliteringsstödet justeras med lönecoefficienten till nivån för det år då ålderspensionen beviljas, och pensionstillväxten är 1,5 procent (arbetsinkomsterna tolkas som samtida med pensionen, eftersom pensionen beviljas på tidigare grunder).

Rehabiliteringsstödet var 1 373,43 euro i månaden år 2010. Det justeras med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen beviljas.

$$1\,373,43 \times \frac{2407}{2292} = 1\,442,34 \text{ euro i månaden}$$

Arbetsinkomsterna justerade med lönecoefficient och efter avdrag för arbetstäckarens arbetspensionsavgift (höjd avgift, eftersom personen är äldre än 53 år) enligt 2012 års nivå:

År	2012 års nivå, efter avdrag för pensionsavgift, euro
2010	9 071,79
2011	21 144,83
2012	3 398,40
Sammanlagt	33 615,02

Den intjänade pensionen för arbetsinkomsterna 2010–2012, pensionstillväxt 1,5 procent.

$$\frac{33\,615,02 \times 1,5\%}{12} = 42,02 \text{ euro i månaden}$$

Den nya pensionen multipliceras med livslängdskoefficienten $42,02 \times 0,98689 = 41,47$ euro i månaden.

Ålderspension på tidigare grunder 1.3.2012 är
 $1\,442,34 + 41,47 = 1\,483,81$ euro i månaden.

...

4.4 Förtida ålderspension

Förtida ålderspension räknas utifrån den pension som tillvuxit fram till den tidpunkt då pensionen börjar. Detta intjänade pensionsbelopp förtidsminskas. Den förtida ålderspensionen minskas med 0,6 procents för varje månad med vilken personens ålder understiger 63 år. Förtidsminskningen kan alltså vara högst 7,2 procent. Förtida ålderspension är och förblir mindre än pension som beviljas vid 63 års ålder, eftersom pensionen förtidsminskas och den pensionsgrundande tiden i arbete är kortare. Förtida ålderspension multipliceras med livslängdskoefficienten från och med år 2010.

Förtidsminskning görs inte när personer som fyllt 62 års beviljas ålderspension i stället för arbetslöshetspension. Den görs inte heller när en arbetslös person som får arbetslöshetsdagpenning för tilläggsdagar beviljas ålderspension före 63 års ålder.

De som får delinvalidpension enligt 2004 års bestämmelser har också rätt att gå i förtida ålderspension vid 60 års ålder. Inom den offentliga sektorn kan även personer yngre än 60 år ha rätt till förtida ålderspension. Då görs förtidsminskningen enligt 2004 års bestämmelser utgående från 65 års ålder eller den personliga pensionsåldern.

Sjömän kan gå i förtida ålderspension högst ett år före den intjänade pensionsåldern, dock tidigast vid 55 års ålder. Förtidsminskningen räknas utgående från antingen den intjänade pensionsåldern eller 63 års ålder. Förtida uttag av pensionen gör att pensionen minskar med 0,6 procent per varje månad med vilken den tidigareläggs.

Exempel 4.6. Förtida ålderspension.

Arbetstagaren är född 15.5.1950. Han ansöker om förtida ålderspension 1.7.2012. Den pension som tillvuxit innan ålderspensionen börjar är 3 309,54 euro i månaden.

Förtidsminskningen är 0,6 procent och pensionen tidigareläggs med
 $1.7.2012 - 31.5.2013 = 11$ månader

Förtidsminskningen är $11 \times 0,6 = 6,6$ procent

Förtidsminskningen är $3\,309,54 \times 0,066 = 218,43$ euro i månaden

Den förtida ålderspensionen 1.7.2012 är $3\,309,54 - 218,43 = 3\,091,11$ euro i månaden.

Den multipliceras med livslängdskoefficienten, som för en person född 1950 är den koefficient som fastställts för år 2012, dvs. 0,98351.

$3\,091,11 \times 0,98351 = 3\,040,14$ euro i månaden.

...

4.5 Uppskjuten ålderspension

Pensionstillväxten upphör i slutet av den månad då arbetstagaren fyller 68 år. Till pensionen räknas en uppskovsförhöjning på 0,4 procent för varje månad med vilken pensionen uppskjuts efter 68 års ålder. På uppskjuten ålderspension tillämpas också livslängdskoefficienten från och med år 2010, om personen i fråga är född 1948 eller senare.

Om personen hade fyllt 65 år före år 2005 och arbetet hade ägt rum före år 2005, skjuts pensionen upp enligt 2004 års bestämmelser. Enligt 2004 års bestämmelser räknades uppskovsförhöjning för varje månad med vilken pensionen uppskötts efter 65 års ålder. Uppskovsförhöjningen var 0,6 procent per månad.

På kommunala anställningar tillämpas KTAPL eller KPS, om arbetstagaren är född före år 1940, dvs. pensionen räknas helt enligt 2004 års bestämmelser. Detta betyder att den försäkrade inte har rätt till uppskovsförhöjning. Men om anställningen har börjat innan arbetstagaren fyllde 65 år, tillväxer pension också för arbete efter 65 års ålder, så länge som anställningen fortgår.

Exempel 4.7. Uppskjuten ålderspension.

Arbetstagaren är född 6.11.1939. Han har två anställningar under perioderna 1.9.1966–30.11.2004 och 1.2.2005–31.5.2010 (försäkringsskyldigheten upphör i början av den månad som följer på den då personen fyllde 68 år). Arbetstagaren går i ålderspension 1.6.2011. Pensionen, samordningen/avdraget för primära förmåner och uppskovsförhöjningen räknas enligt 2004 års bestämmelser i fråga om den första anställningen och enligt 2005 års bestämmelser i fråga om den andra anställningen.

Pensionen för den första anställningen:

Anställningen har fortgått 1.9.1966–30.11.2004. Den samordnade APL-pensionen som tillvuxit fram till personens 65-årsdag är 1 980,00 euro i månaden.

Uppskovstiden är 1.12.2004–31.5.2011, dvs. 78 månader.

Enligt 2004 års bestämmelser är uppskovsförhöjningen 0,6 procent per varje månad med vilken pensionen uppskjuts.

Procentuellt är uppskovsförhöjningen $78 \times 0,6 = 46,8$ procent

Uppskovsförhöjningen är $1\,980,00 \times 0,468 = 926,64$ euro i månaden

Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är sammanlagt

$1\,980,00 + 926,64 = 2\,906,64$ euro i månaden.

Enligt 2004 års bestämmelser justeras pensionen med arbetspensionsindex till nivån för pensionens begynnelseår efter beräkningen av uppskovsförhöjningen.

$$2\,906,64 \times \frac{2323}{2028} = 3\,329,45 \text{ euro}$$

Pensionen för den andra anställningen:

Anställningen fortgick 1.2.2005–31.5.2010. Personen ansöker om pension fr.o.m. 1.6.2011. Pensionen och uppskovsförhöjningen för denna anställning räknas enligt 2005 års bestämmelser. Den intjänade pensionen är sammanlagt 472,50 euro i månaden enligt 2011 års nivå.

Uppskovstiden är 1.12.2007–31.5.2011, dvs. 42 månader.

Enligt 2005 års bestämmelser är uppskovsförhöjningen 0,4 procent per varje månad med vilken pensionen uppskjuts, dvs. $42 \times 0,4 = 16,8$ procent.

Uppskovsförhöjningen är $472,50 \times 0,168 = 79,38$ euro i månaden.

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser är sammanlagt

$472,50 + 79,38 = 551,88$ euro i månaden.

Den uppskjutna ålderspensionen fr.o.m. 1.6.2011 är

$3\,329,45 + 551,88 = 3\,881,33$ euro i månaden.

...

4.6 När annan pension ändras till ålderspension

I fråga om invalidpensioner och arbetslöshetspensioner är det i regel tidpunkten för pensionsfallet som avgör om pensionen ska fastställas enligt 2004 års eller 2005 års bestämmelser, dvs. vid vilken ålder pensionen ändras till ålderspension. Om pensionsfallet för invalid- eller arbetslöshetspension har inträffat 31.12.2005 eller tidigare, ändras pensionen till ålderspension vid 65 års ålder eller en lägre sänkt pensionsålder. Att pensionen ändras till ålderspension innebär att pension som intjänats under tid med pension kan beviljas, om arbetet har upphört.

Invalidpension och rehabiliteringsstöd med pensionsfall 1.1.2006 eller senare ändras till ålderspension, när pensionstagaren fyller 63 år. Inom den offentliga sektorn ändras pensionen till ålderspension antingen vid 63 års ålder eller vid en lägre personlig pensionsålder.

Att deltidspension ändras till ålderspension innebär att pensionstillväxten för inkomstbortfallet upphör. Tidpunkten då deltidspensionen ändras till ålderspension är beroende av personens födelseår.

De som är födda 1947 eller senare kan få deltidspension till utgången av den månad då de fyller 68 år, varefter pensionen ändras till en lika stor ålderspension, om deltidsarbetet fortgår. Deltidspensionstagare kan på ansökan gå i ålderspension enligt eget val mellan 63 och 68 års ålder och i förtida ålderspension vid 62 års ålder. Då räknas ålderspensionen helt och hållet på nytt. Inom den offentliga sektorn minskas pension som tillvuxit före år 1995, om personen i fråga tar ut pensionen före sin personliga pensionsålder. Efter den personliga pensionsåldern får man ut ålderspensionen utan avdrag.

De som är födda 1946 eller tidigare kan inom privata sektorn få deltidspension till utgången av den månad då de fyller 65 år och inom offentliga sektorn till utgången av den månad då de fyller 68 år. Deltidspensionen ändras till en lika stor ålderspension, om personen fortsätter med deltidsarbetet. Deltidspensionstagaren kan på ansökan gå i ålderspension vid 63 års ålder utan att pensionen förtidsminskas.

Deltidspensionen ändras till en lika stor ålderspension, om deltidspensionstagaren efter att ha fyllt 68 år fortfarande inte ansöker om ålderspension. Då tillämpas livslängdskoefficienten inte ännu. När pensionstagaren ansöker om sin

slutliga ålderspension, uträknas ålderspensionen på nytt och multipliceras med livslängdskoefficienten.

4.7 Ändringar i ålderspensionen

4.7.1 Pension som tillvuxit under tid med pension läggs till pensionen

Ny pension som tillvuxit av arbete som börjat under den tid då personen fått ålderspension beviljas på ansökan när pensionstagaren fyllt 68 år, om den nya pensionen har tillvuxit enligt pensionslagarna för samma sektor som ålderspensionen.

Om en person som får ålderspension enligt arbetspensionslagarna för den privata sektorn emellertid har en offentlig anställning, har han eller hon rätt att få den pension som tillvuxit för arbetet vid sidan av pensionen redan före 68 års ålder, om arbetet har börjat medan han eller hon har fått ålderspension och om arbetet har upphört. Om den som går i ålderspension fortsätter med något arbete, beviljas den pension som tillväxer av detta arbete på ansökan när arbetet har upphört.

Detta gäller också vice versa, dvs. om en person som endast får ålderspension enligt arbetspensionslagarna för den offentliga sektorn vid sidan av pensionen arbetar i en anställning som omfattas av en arbetspensionslag för den privata sektorn, har han eller hon rätt att få pensionen för detta arbete som ålderspension normalt tidigast vid 63 års ålder eller som förtida ålderspension vid 62 års ålder, om arbetet då har upphört.

Pensionstillväxten för arbetsinkomster vid sidan av ålderspension är 1,5 procent. Förmåner för oavlönade perioder ger ingen pensionstillväxt under tid med ålderspension.

Om en ålderspensionstagare emellertid har avlagt en examen före 68 år ålder, beviljas den pension som tillvuxit av studierna till ålderspensionen när pensionstagaren fyller 68 år till den del som den kalkylmässiga studietiden ligger utanför tiden med pension.

4.7.2 Indragning av ålderspension i vissa situationer

Om en arbetstagare som blivit temporärt arbetsoförmögen strax före 63 års ålder vill fortsätta arbeta när han har blivit återställd, kan han ansöka om indragning av den pension som ändrats till ålderspension. Ansökan om indragning ska göras inom en månad från att arbetsoförmågan har upphört. Ålderspensionen dras in vid den tidpunkt då arbetsoförmågan upphör.

För inkomsterna av arbetet efter indragningen tillväxer pension med 4,5 procent om året oberoende av om en ny ålderspension börjar inom två år från att den tidigare pensionen upphört eller först senare. Efter indragen ålderspension beviljas pensionen alltid på nya grunder. Ny pension tillväxer av pensionsförhållandet. Tid med rehabiliteringsstöd som avslutats och omvandlats till ålderspension ger dock ingen pensionstillväxt under tiden från början av den månad som följer på den då personen fyllt 63 år till slutet av den månad då rehabiliteringsstödet upphör.

4.8 Tillämpning av livslängdskoefficienten när ålderspension börjar

Livslängdskoefficienten tillämpas på ålderspension som beviljas på nya grunder, när ålderspensionen börjar. Den intjänade ålderspensionens belopp multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för respektive åldersgrupp. Livslängdskoefficienten tillämpas också på förtida ålderspension.

Livslängdskoefficienten fastställs för varje åldersgrupp för det år då gruppen fyller 62 år. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer livslängdskoefficienten för den åldersklass, som fyller 62 år, före utgången av november året innan. Eftersom livslängdskoefficienten bestäms enligt födelseåret, spelar tidpunkten för övergången till ålderspension från och med det år då personen fyller 62 år ingen roll för koefficientens storlek.

Livslängdskoefficienten tillämpas på personer födda 1947 eller senare. I fråga om dem som är födda 1947 påverkar den inte pensionens belopp, eftersom den då har värdet ett (1,00000). När en annan pension ändras till ålderspension tillämpas livslängdskoefficienten inte.

Den försäkrade kan ha en sänkt pensionsålder som är lägre än 62 år. Om han går i ålderspension före 62 års ålder, tillämpas på hans ålderspension koefficien-

ten för det år då han går i ålderspension enligt den sänkta pensionsåldern. Pensionen justeras inte på nytt vid 62 års ålder med den livslängdskoefficient som fastställs för åldersgruppen i fråga.

Efter att den första ålderspensionen, som beviljats vid sänkt pensionsålder, har börjat kan pensionstagaren få pension från en annan sektor. Om pensionen från den andra sektorn börjar vid 62 års ålder eller senare, tillämpas den koefficient som fastställts enligt pensionstagarens födelseår på den pensionen. Det betyder att det på en och samma pensionstagares pensioner kan tillämpas flera livslängdskoefficienter, om pensionerna från olika sektorer börjar vid olika tider.

Om en person som gått i pension vid en sänkt pensionsålder senare beviljas pension som tillvuxit under tiden med pension, tillämpas den livslängdskoefficient som fastställts enligt födelseåret. Om det är möjligt att pensionstillväxten under tiden med pension börjar betalas före 62 års ålder, tillämpas på pensions-tillväxten livslängdskoefficienten för det år då den nya pensionen börjar betalas.

5 Invalidpension

5.1 Rätt till invalidpension

Arbetstagare som fyllt 18 år men inte 63 år har rätt till invalidpension, om arbetsförmågan på grund av en sjukdom, ett lyte eller en skada bedöms vara nedsatt med minst två femtedelar i minst ett års tid utan avbrott.

Invalidpension beviljas till fullt belopp, om arbetstagarens arbetsförmåga är nedsatt med minst tre femtedelar (3/5). I annat fall beviljas invalidpension som delpension.

Delinvalidpensionen uppgår till hälften av beloppet av full invalidpension. Pensionen beräknas alltså som full invalidpension och divideras med två.

Full invalidpension och delinvalidpension beviljas antingen på viss tid eller tills vidare. Invalidpension som beviljas på viss tid heter rehabiliteringsstöd.

Vid bedömningen av hur mycket arbetsförmågan är nedsatt beaktas arbetstagarens återstående förmåga att bereda sig förvärvsinkomster genom sådant tillgängligt arbete som arbetstagaren rimligen kan förutsättas utföra. Då beaktas också arbetstagarens utbildning, tidigare verksamhet, ålder, boställningsort och andra jämförbara omständigheter. Om arbetsförmågan varierar, beaktas arbetstagarens årliga arbetsinkomster.

Om sökanden har fyllt 60 år och har en lång yrkesbana bakom sig betonas arbetsförmågans yrkesbaserade natur när rätten till invalidpension prövas.

Full invalidpension börjar i regel efter den så kallade primärtiden för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Sjukdagpenning betalas för högst 300 dagar innan invalidpensionen börjar. Denna tid kallas primärtid.

Delinvalidpension och i vissa fall också full invalidpension kan börja i början av den månad som följer på den då arbetsoförmågan inträdde.

Invalidpension beviljas på tidigare grunder, om arbetstagaren blir arbetsoförmögen på nytt inom två år från att den tidigare invalidpensionen (full eller delpension) upphörde. På grundval av samma sjukdom kan invalidpension beviljas på tidigare grunder, även om det redan har gått två år.

När invalidpension beviljas på tidigare grunder, hålls pensionens belopp oförändrat. Det görs endast en indexjustering, om den nya pensionen börjar ett annat år än det då den tidigare pensionen upphörde.

Inom den offentliga sektorn finns också begreppet yrkesbaserad arbetsoförmåga. Om arbetstagaren går i pension direkt från arbetet, är förutsättningen att han eller hon på grund av en sjukdom, ett lyte eller en skada har blivit arbetsoförmögen så att han eller hon inte längre kan sköta uppgifter som ingår i hans eller hennes eget yrke. Om anställningen enligt KomPL har upphört innan han eller hon blir arbetsoförmögen, är förutsättningarna för erhållande av pension desamma som inom den privata sektorn.

Inom den offentliga sektorn betalas pensionen till arbetsgivaren, om arbetsgivaren har betalat lön till arbetstagaren efter att sjukdagpenningens primärtid gått ut och pensionen beviljas retroaktivt för samma tid och är högst lika stor som den lön som betalats för den tiden.

5.2 Invalidpensionens belopp

Invalidpensionen består av den pension som tillvuxit före ingången av pensionsfallsåret samt en pensionsdel för återstående tid (se kapitel 5.3).

Pensionstillväxten för återstående tid börjar vid ingången av pensionsfallsåret. För arbetsinkomster under pensionsfallsåret tillväxer i allmänhet ingen pension, eftersom pensionstillväxten för det året ersätts av pensionstillväxten för återstående tid. Om personen inte har rätt till pension för återstående tid eller om inkomsten för återstående tid är noll, tillväxer pension för arbetsinkomster till utgången av pensionsfallsmånaden.

I en invalidpension med pensionsfall senast år 2011 kan det ingå en APL-skyddsandel. (Se 5.4.)

Livslängdskoefficienten tillämpas på sådana invalidpensioner, där pensionsfallet inträffar år 2010 eller senare.

Livslängdskoefficienten tillämpas på invalidpensionen när den börjar. Det intjänade invalidpensionsbeloppet multipliceras med den livslängdskoefficient som fastställts för pensionsfallsåret för den årskull som då fyller 62 år.

Inom den offentliga sektorn gäller att om en person blir arbetsoförmögen före 63 års ålder men fyller 63 innan sjukdagpenning har betalats för 150 dagar eller

innan dess primärtid har gått ut och personen har rätt till tilläggspensionsandel, beräknas pensionen som en invalidpension men beviljas som ålderspension. Detsamma gäller om personen har blivit arbetsoförmögen efter att ha fyllt 63 år.

I den intjänade delen av invalidpensionen ingår alla pensioner, bortsett från pensionsdelen för återstående tid som ingår i den invalidpension som ska beviljas. Pensionsdelen för återstående tid står permanent utanför tillämpningen av livslängdskoefficienten.

Efter det ändras livslängdskoefficienten inte beträffande denna pension, inte heller när pensionen ändras till ålderspension. På pension som tillvuxit för arbete vid sidan av pension tillämpas dock den koefficient som fastställs för invalidpensionstagarens egen åldersgrupp.

Exempel 5.1. Tillämpning av livslängdskoefficienten på invalidpension.

En person född 1965 blir arbetsoförmögen så att pensionsfallet för invalidpensionen inträffar år 2012. Då är livslängdskoefficienten för 62-åringar 0,98351.

Pensionstagarens intjänade pension fram till utgången av året närmast före pensionsfallsåret är 1 000 euro/mån. Pensionen för återstående tid är 1 300 euro/mån.

Invalidpensionen är $(1\,000,00 \times 0,98351) + 1\,300,00 = 983,51 + 1\,300,00 = 2\,283,51$ euro/mån. Efter fem år görs en engångsförhöjning av pensionen. Pensionen ändras inte när personen når åldern för ålderspension, förutsatt att pensionen fortgår fram till dess.

...

I fråga om invalidpension, i likhet med ålderspension, begränsas beloppet av pension som tillvuxit före 1.1.2005 inom den offentliga sektorn (se 3.3.3). I fråga om invalidpension görs ingen minskning av pension som tillvuxit före år 1995. (Se 4.2.)

Exempel 5.2. *Invalidpension från privata sektorn, kommunal anställning som upphört.*

Personen är född 12.1.1951. Han blir arbetsoförmögen år 2011 och pensionen börjar 1.10.2012.

Anställning	Inkomsten under slutåret	Inkomst 2012 Pension 2012
1.7.1990–31.12.2004	3 320,79	4 287,14 932,45
År 2005:	42 722,19	53 652,09 50 540,27 (-lapl) 80,02
År 2006:	43 837,82	53 240,48 50 365,49 (-lapl) 79,75
År 2007:	44 320,19	52 015,79 49 206,94 (-lapl) 77,91
År 2008:	45 737,79	57 534,30 54 542,52 (-lapl) 86,36
År 2009:	47 233,42	51 156,33 48 393,89 (-lapl) 76,62
År 2010:	48 074,17	50 417,35 47 543,56 (-lapl) 75,28
Kommunal anställning 4.11.1971–30.6.1990	2 388,36	4 478,2 1 470,37

Anställningstid enligt fribrevet är 174 mån, varför 2004 års fribrev är $4\,287,14 \times 174/800 = 932,45$ e/mån, enligt 2012 års nivå.

Pension som tillvuxit av den kommunala anställningen:

Enligt 2012 års nivå är lönen 4 478,28. Månaderna från fyllda 23 års ålder är 197.

$$4\,478,28 \times 197 \times 2\%/12 = 1\,470,37 \text{ e/mån}$$

Samordning av kommunal pension

Pension som tillvuxit före utgången av år 2004

Privata sektorn	932,45
Kommunen	1 470,37
Sammanlagt	2 402,82

Den högsta lönen är 4 478,28 e/mån, i kommunal anställning. Procentsatsen för modifierad samordning är $11149/14400 \times 60\% = 46,45$.

Begränsning av den kommunala pensionen: $46,45\% \times 4\,478,28 = 2\,080,16$.

KomPL-pensionen underskrider gränsen, och sålunda görs ingen KomPL-begränsning.

Pension sammanlagt 2 402,82.

Den överskjutande delen är $2\,402,82 - 2\,080,16 = 322,66$. Den dras av från KomPL-pensionen $1\,470,37 - 322,66 = 1\,147,71$.

Pension för återstående tid

År	Inkomsterna efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift
2006	50 365,49
2007	49 206,94
2008	54 542,52
2009	48 393,89
2010	47 543,56

Återstående tid 1.1.2011–31.1.2014 är 37 mån.

$$(50\,365,49 + 49\,206,94 + 54\,542,52 + 48\,393,89 + 47\,543,56)/60 = 4\,167,54 \text{ e/mån}$$
$$4\,167,54 \times 37 \times 1,5\%/12 = 192,75 \text{ e/mån}$$

Pensionerna är sammanlagt $932,45 + 80,02 + 79,75 + 77,91 + 86,36 + 76,62 + 75,28 + 1\,147,71 + 192,75 = 2\,748,85 \text{ e/mån}$.

...

5.3 Återstående tid

Den återstående tiden i invalidpensioner är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.

5.3.1 Förutsättning för rätt till återstående tid

En person har rätt till en pensionsdel för återstående tid, om han eller hon under de tio åren närmast före arbetsförmågans inträde sammanlagt har haft minst 16 223,61 euro (enligt 2012 års nivå) i arbetsinkomster som försäkrats enligt arbetspensionslagarna (12 566,70 euro enligt 2004 års nivå). Vid prövningen av rätten till återstående tid beaktas också arbetsinkomster i andra EU-länder. Om den försäkrade har varit försäkrad utomlands i ett års tid, anses det räcka till och inkomsterna utreds inte närmare.

5.3.2 Pensionstillväxt för återstående tid

Pension för återstående tid tillväxer enligt 1,5 procent från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då den försäkrade fyller 63 år.

Enligt SjöPL är pensionstillväxten 1,6 procent om året från ingången av pensionsfallsåret tills pensionstagaren fyller 63 år.

5.3.3 Fem års granskningstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid

Inkomsten för återstående tid fastställs i regel på basis av inkomsterna under de fem sista kalenderåren före pensionsfallsåret. Denna femårsperiod kallas gransk-

ningstid. I arbetsinkomsterna medräknas också inkomstgrunderna för socialförmåner som betalas under oavlönade perioder samt inkomsten för återstående tid i pensionsförhållanden justerade med lönekoeficienten. Om pensionssökanden inte har arbetsinkomster under granskningstiden, är pensionen för den återstående tiden noll.

I företagares arbetsinkomst under året före pensionsfallet beaktas från och med 1.1.2007 inte betalning av nedsatta avgifter eller tillskottsavgifter enligt flexibilitetsprincipen.

5.3.4 Tid med pension vid beräkning av inkomst för återstående tid

Om personen har fått pension och beviljas ny pension på nya grunder efter att den första pensionen upphört, beaktas ett pensionsförhållande som hänför sig till granskningsperioden när inkomsten för återstående tid beräknas. Som inkomst för återstående tid för tiden med pension tas då den inkomst för återstående tid som ligger till grund för den tidigare pensionen. Även tid med specialpension för lantbruksföretagare, som upphört, tas i betraktande.

För den som endast har fått pension och/eller sociala förmåner under granskningstiden är inkomsten för återstående tid noll. Det måste finnas arbetsinkomster som räknas med i inkomsten för återstående tid, men de har ingen nedre gräns.

5.3.5 Förmåner för oavlönade perioder vid beräkning av inkomsten för återstående tid

Pensionstillväxten för förmåner under oavlönade perioder bestäms utifrån den arbetsinkomst som ligger till grund för förmånen (förmånsgrund). Pensionen tillväxer enligt en viss procentsats av den förmånsgrundande inkomsten, som ligger till grund för pensionen. Procentsatsen är beroende av vilket slags förmån det handlar om.

I inkomsten för återstående tid beaktas de förmånsgrundande inkomsterna dock alltid till minst 100 procent. Föräldradagpenningar beaktas till 117 procent i inkomsten för återstående tid. I inkomsten för återstående tid beaktas dessutom följande minimiförmåner, som inte ger pensionstillväxt.

- Grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Arbetsmarknadsstöd
- Sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och är lika stor som grunddagpenningen.
- Utbildningsdagpenning från FPA enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Grundstöd enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice

De två sistnämnda förmåner beviljas inte längre efter ingången av år 2010. Förmåner som redan beviljats beaktas i inkomsten för återstående tid både före år 2010 och senare.

Dessa förmåner beaktas i inkomsten för återstående tid så att de år 2012 motsvarar en månatlig inkomst på 1 351,96 euro (1 047,22 enligt 2004 års nivå). Inkomsten för återstående tid kan inte enbart beräknas på grundval av sociala förmåner för oavlönade perioder.

Förmånsgrunden enligt den särskilda lagen om pensionsförmån för tid för vård av barn under tre år och för studier beaktas till det dubbla beloppet vid beräkningen av inkomsten för återstående tid. Förmånsgrunden är 675,98 e/mån (523,61 e/mån enligt 2004 års nivå).

5.3.6 Arbetsinkomsten under det år då arbetsförmågan börjar vid beräkningen av inkomsten för återstående tid (undantag)

Om personen har arbetsinkomster endast under det sista året under gransknings-tiden och/eller under pensionsfallsåret, beräknas inkomsten för återstående tid undantagsvis så att inkomsterna under det år då arbetsförmågan inträder beaktas till utgången av pensionsfallsmånaden. För arbetsinkomsterna under pensionsfallsåret tillväxer dock ingen pension.

Arbetspensionen till den som får specialpension från LPA beräknas enligt undantagsbestämmelsen, om det under granskningstiden endast under pensionsfallsåret och/eller det föregående året finns arbetsinkomster enligt andra arbetspensionslagar.

Om företagaverksamheten upphör mitt i månaden, beräknas företagarens försäkringsperiod dock med en dags noggrannhet. Den beaktas alltså till den dag då den har upphört, inte till utgången av pensionsfallsmånaden.

Inkomsten för återstående tid erhålls genom att dividera inkomsterna under det år då arbetsförmågan inträder och/eller under det föregående året med högst 60, även om inkomsterna granskas under än längre tid än fem år.

Om personen under granskningstiden endast har fått förmåner för oavlönade perioder och/eller pension och har haft arbetsinkomster under pensionsfallsåret och/eller året innan, beräknas inkomsten för återstående tid också enligt undantagsbestämmelsen. Vid beräkningen av inkomsten för återstående tid tas då med såväl arbetsinkomsterna och de förmånsgrundande inkomsterna under pensionsfallsåret och/eller året före det som de förmånsgrundande inkomsterna för förmånerna för oavlönad tid under hela granskningstiden. På samma sätt beaktas inkomst för återstående tid som ligger till grund för en eventuell tidigare pension under granskningstiden. Det kan till exempel vara fråga om en person som länge fått arbetsmarknadsstöd men arbetar en kort tid och blir sedan arbetsförmögen.

5.3.7 Inkomst för återstående tid för unga personer

För personer som blir arbetsförmögna senast under det år då de fyller 23 år gäller en granskningstid som är lika lång som den tiden då personen i fråga har hunnit omfattas av arbetspensionssystemet. Denna tid är tiden från början av månaden efter den då personen har fyllt 18 år till slutet av den månad då personen blir arbetsförmögen. Inkomsten för återstående tid beräknas genom att dividera inkomsterna under denna tid med antalet månader som ingår i samma tid, dock högst 60 månader.

Om arbetstagaren blir arbetsförmögen det år då han eller hon fyller 18 år, kan han eller hon inte få pension för återstående tid. Förutsättningen för pension för återstående tid måste finnas före utgången av det år som föregår pensionsfallet.

5.3.8 Barnavårdstidens inverkan på inkomsterna för återstående tid

Tid med vård av barn under tre år kan påverka fastställandet av inkomst för återstående tid. Om arbetstagarens inkomster har minskat på grund av vård av barn

under tre år, kan som inkomst för återstående tid tas inkomster som inte har påverkats av barnavårdstiden. Sådana inkomster beaktas för högst de tio sista kalenderåren. Barnavården ska ha en betydande inverkan på pensionsskyddet (20 procent) för att ovan nämnda inkomster ska kunna beaktas.

Vid beräkningen av inkomsten för återstående tid utelämnas de år som innehåller barnavårdstid. Det är möjligt att leta efter fem kalenderår bland de högst tio senaste åren före pensionsfallsåret. Man kan inte gå längre bakåt i tiden än till år 2004. År 2004 tas med vid beräkningen oavsett om det innehåller barnavårdstid eller inte. Som arbetsinkomster år 2004 används den pensionsgrundande lönen i 2004 års fribrev, där eventuell barnavårdstid har beaktats enligt 2004 års bestämmelser. Om barnavården utsträcker sig till fler än fem år, beaktas endast sådana år som inte innefattar barnavård, dvs. fyra år eller färre. Om barnavård ingår i alla år, kan undantagsregeln om barnavårdstid inte tillämpas.

Undantagsregeln om barnavårdstid kan leda till att inkomst för återstående tid som ursprungligen skulle beräknas enligt huvudregeln ska beräknas enligt den regel som gäller unga personer. Arbetstagaren kan vara äldre än 23 år, men när de år som innefattar barnavård utelämnas vid beräkningen, blir granskningstiden bakåt till arbetstagarens 18-årsdag kortare än fem år. Då beräknas inkomsten för återstående tid på basis av de inkomster som kvarstår enligt regeln för unga personer. Granskningstiden följer då regeln för unga personer, men de år som innefattar barnavårdstid utelämnas.

Om det handlar om en person som verkligen är yngre än 23 år, följer granskningstiden undantagsregeln för unga personer. Då utelämnas kalenderår med barnavårdstid vid beräkningen av inkomsten för återstående tid, och denna inkomst beräknas utifrån inkomsterna under de månader som kvarstår. Om barnavården har fortgått hela granskningstiden, kan undantagsregeln om barnavårdstid inte tillämpas.

Pensionen ska beräknas enligt både huvudregeln och undantagsregeln om barnavårdstid, om barnavården nämns i pensionsansökan. Undantagsregeln om barnavårdstid kan tillämpas även om sökanden inte har fått föräldraförmåner. Vid behov ska det på något sätt bestyrkas att sökanden har barnavårdstid, om anteckning om föräldradagpenningar saknas i registren.

Om tillämpningen av undantagsregeln om barnavårdstid leder till ett pensionsbelopp som är minst 20 procent större än det enligt huvudregeln beräknade pensionsbeloppet, tillämpas undantagsregeln på pensionen.

Barnavårdstid före år 2005 beaktas enligt 2004 års bestämmelser vid beräkningen av den årsinkomst som ska tas med i 2004 års inkomst för återstående tid. Den tio år långa granskningstiden enligt 2005 års bestämmelser träder successivt i kraft från och med år 2005. Se Tilläggsexempel 13.1.

5.4 APL-skyddsandel i invalidpension

5.4.1 Skyddad anställning

Om pensionsfallet för invalidpension har inträffat på 2011 års sida, kan det behöva beräknas en APL-skyddsandel för invalidpensionen. Den beräknas utgående från den anställning som var i kraft 1.1.2005 och fortgick utan avbrott till pensionsfallet som inträffade senast år 2011. Vid pensionsberäkningen anses APL-anställningen ha fortgått fram till pensionsfallet, om arbetstagaren har haft pensionsgrundande inkomster i denna APL-anställning under den kalendermånad som närmast föregått pensionsfallet. En dylik APL-anställning kallas för en skyddad anställning (anställning som omfattas av skyddsbestämmelse). En skyddad anställning anses vara oavbruten enligt de bestämmelser som gällde till utgången av år 2004. Till exempel är en anställning, i vilken en oavlönad period på högst ett år ingår medan anställningen fortgår i arbetsrättslig bemärkelse, en oavbruten anställning.

En APL-anställning som varat i minst en månad och som upphört efter 1.1.2005 och som pågått kortare tid än en månad under år 2004, kan vara en skyddad anställning. En anställning som börjat före 1.1.2005 vid sidan av en heleffektiv pension är inte skyddad, eftersom sådana anställningar har försäkrats och pension tillvuxit för dem först från och med 1.1.2005.

5.4.2 Pension för en skyddad anställning enligt 2004 års bestämmelser för jämförelsen

När APL-skyddsandelen räknas ut avbryts inte anställningen 31.12.2004, utan pensionen beräknas på basis av den oavbrutna anställningen enligt 2004 års be-

stämmelser för pensionsgrundande lön, pensionstillväxt, förtida och uppskjutet uttag av pension utan arbetspensionstillägg och samordning.

När den pensionsgrundande lönen beräknas, justeras arbetsinkomsterna med APL-index, dvs. halvvägsindex, till nivån för det år då anställningen upphör. Avdraget för arbetstagares pensionsavgift bestäms enligt de avgifter som arbetstagaren betalat, vilket innebär att avdraget är större för dem som fyllt 53 år än för dem som är yngre. Semesterersättning som betalas när anställningen upphör beaktas också vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Om villkoren uppfylls görs ett automatiskt och tekniskt avbrytande av den skyddade anställningen. Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning och pensionsgrundande lön för barnavårdstid kan också bli tillämpliga på en skyddad anställning.

5.4.3 Pension för en skyddad anställning enligt 2005 års bestämmelser för jämförelsen

Till ett fribrev som bildats 31.12.2004 och som beräknats utan arbetspensionstillägg läggs den pension som beräknats enligt 2005 års bestämmelser på basis av arbetsinkomsterna och förmånerna för oavlönade perioder från början av år 2005.

5.4.4 APL-skyddsandel

Om pensionen för en skyddad anställning är större när den beräknats enligt 2004 års bestämmelser än när den beräknats enligt 2005 års bestämmelser, läggs skillnaden till den pension som beräknats enligt 2005 års bestämmelser. Skillnaden kallas för APL-skyddsandel och den anmäls till Pensionsskyddscentralens pensionsregister. När en pension ska beviljas på nya grunder räknas ut, läggs skyddsandelen justerad med lönekoeficienten till den nya pensionens belopp.

Om en arbetstagare samtidigt har flera anställningar som omfattas av skyddsbestämmelsen, beräknas en gemensam APL-skyddsandel för de samtidiga anställningarna och denna APL-skyddsandel anmäls till Pensionsskyddscentralens pensionsregister. APL-skyddsandelen beräknas alltid separat för varje anställning. Skyddsandelarna för olika anställningar räknas ihop till en gemensam skyddsandel.

Exempel 5.3. APL-skyddsandel.

APL-skyddsandelen beräknas utifrån den sista anställningen. I exemplet beaktas inte pensionstillväxt från tiden före den sista anställningen.

Pensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser (för anställningen utan avbrott) är 263,47 euro i månaden.

Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser (2004-fribrevet + pensionen för arbetsinkomster efter 31.12.2004) är 257,34 euro i månaden.

Pensionen blir större beräknad enligt 2004 års bestämmelser, varför APL-skyddsandelen läggs till pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser. Skyddsandelen är skillnaden mellan pensionerna beräknade enligt 2004 års respektive 2005 års bestämmelser.

APL-skyddsandelen är $263,47 - 257,34 = 6,13$ euro i månaden

Pensionen är $257,34 + 6,13 = 263,47$ euro i månaden.

...

Exempel 5.4. APL-skyddsandel.

Personen är född 1.6.1949 och blir arbetsoförmögen 1.7.2011. Pensionen börjar i början av månaden efter den då arbetsoförmågan inträtt. Personen har arbetat länge och den senaste anställningen har börjat i början av år 1995. Automatiskt avbrytande har inte beaktats i detta exempel (se bilaga 7).

Pensionen enligt 2004 års bestämmelser är 2 398,40 e/mån. Enligt 2004 års bestämmelser beräknas den pensionsgrundande lönen utgående från medelinkomsterna åren 2001-2010. 14 år med 1,5 procents pensionstillväxt och två och ett halvt år med 2,5 procents pensionstillväxt.

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser är 2 256,49 e/mån. Pensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser inkluderar den pension som tillvuxit före utgången av år 2004 med 1,5 procent av medelinkomsterna åren 1995–2004 samt den pension som tillvuxit från och med år 2005 till utgången av året före pensionsfallsåret med 1,9 procents pensionstillväxt. Pensionstillväxten under pensionsfallsåret har beräknats utifrån inkomsten och intjäningsprocenten för återstående tid.

$$2\,398,40 - 2\,256,49 = 141,91 \text{ euro}$$

Pensionen är 2 256,49 (andel som beräknats enligt 2005 års bestämmelser) + 141,91 (APL-skyddsandel) = 2 398,40 euro i månaden. Till slut multipliceras den intjänade pensionen med livslängdkoefficienten för år 2011, som är 0,98689.

$$2\,398,40 \times 0,98689 = 2\,366,96 \text{ euro i månaden.}$$

Invalidpensionen fr.o.m. 1.8.2011 är 2 366,96 euro i månaden.

...

5.5 Förmåner

5.5.1 Invalidpension och rehabiliteringsstöd

Invalidpension och rehabiliteringsstöd är lika stora. Invalidpension betalas i form av rehabiliteringsstöd till en arbetstagare, om hans eller hennes arbetsförmåga åtminstone delvis kan återställas genom vård eller rehabilitering, för vilka det har gjorts upp en vård- eller rehabiliteringsplan för arbetstagaren. Rehabiliteringsstödet beviljas alltid på viss tid. I likhet med invalidpension som beviljas på viss tid kan rehabiliteringsstöd endast beviljas om arbetsoförmågan har fortgått eller kan antas fortgå minst ett år från sitt inträde. Både invalidpension och rehabiliteringsstöd kan också beviljas till beloppet av delpension, som delinvalidpension eller partiellt rehabiliteringsstöd.

Rehabiliteringsstöd som beviljas efter år 2004 eller annan pension som börjar som fortsättning på rehabiliteringsstöd beviljat enligt 2004 års bestämmelser beräknas utgående från den löpande pensionen så att den eventuellt indexjusteras eller, om arbetsoförmågans grad förändras, så att den fördubblas eller halveras. Pensionen bestäms då enligt 2004 års bestämmelser.

Exempel 5.5. Rehabiliteringsstöd.

Arbetstagaren är född 29.1.1957. Tiden i APL/ArPL-anställning är 1.8.1980–15.3.2011. Arbetstagaren blir arbetsoförmögen 16.3.2011.

Arbetstagaren beviljas rehabiliteringsstöd för tiden 1.4.2012–31.12.2012, efter primärtiden för dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringsstödet är lika stort som invalidpension som beviljas tills vidare.

Arbetsoförmågan inträder år 2011 och därför beräknas det fortfarande en APL-skyddsandel.

Omvandling till fribrev år 2004

Pensionsgrundande lön (pensionslön)

År	Inkomster euro/år	Index	Inkomster år 2004 ind. 2151	Inkomster efter LAPL-avdrag (fr.o.m. 1.1.96)	Tid i dagar	Genomsn. mån.ink.
1995	16 150	1712	20 291,27	20 291,27	360	1 690,94
1996	16 250	1760	19 860,09	19 178,89	360	1 598,24
1997	16 300	1791	19 576,38	18 695,44	360	1 557,95
1998	17 800	1825	20 979,62	19 993,58	360	1 666,13
1999	18 000	1868	20 726,98	19 752,81	360	1 646,07
2000	19 000	1903	21 476,09	20 466,71	360	1 705,56
2001	15 200	1981	16 504,39	15 761,69	360	1 313,47
2002	18 200	2054	19 059,49	18 220,87	360	1 518,41
2003	19 400	2103	19 842,80	18 930,03	360	1 577,50
2004	20 100	2151	20 100,00	19 175,40	360	1 597,95
				190 466,69	3 600	

Den pensionsgrundande lönen beräknas utifrån arbetsinkomsterna åren 1995–2004

$$30 \times \frac{190\,466,69}{3\,600} = 1\,587,22 \text{ euro i månaden.}$$

Tid i anställningen 1.8.1980–31.12.2004 = 24 år 5 månader = 293 månader.

Pensionen för tiden som anställd är $\frac{293 \times 1,5 \% \times 1\,587,22}{12} = 581,32$ euro i månaden.

Den 31.12.2004 intjänade fribrevspensionen enligt 2012 års nivå och uppräknad med lönekoeficienten är

$581,32 \times \frac{1,291}{1,000} = 750,48$ euro i månaden.

Pensionstillväxten från och med 1.1.2005:

År	Inkomster euro/år	Inkomsten enligt lönekoeficienten år 2012 nivån (1,291)	Inkomsten enligt lönekoeficientens nivå år 2012 efter avdrag för pensionsavgiften euro/år
2005	22 574,77	28 350,22	27 046,11
2006	23 000,00	27 933,21	26 732,08
2007	23 500,00	27 580,45	26 394,49
2008	24 000,00	27 565,84	26 435,64
2009	24 500,00	26 534,82	25 393,82
2010	25 000,00	26 218,52	24 750,30*
Sammanlagt		134 064,15	

*Tillväxtprocenten ändras.

$\frac{134\,064,15 \times 1,5\%}{12} = 167,58$ euro i månaden

$\frac{22\,687,78 \times 1,9\%}{12} = 35,92$ euro i månaden

De pensioner som tillvuxit av anställningen är sammanlagt

$750,48 + 167,58 + 35,92 = 953,98$ euro i månaden

Den intjänade pensionen är pensionen multiplicerad med livslängdskoefficienten för år 2011, dvs. $953,98 \times 0,98689 = 941,47$ euro i månaden.

Inkomsten för återstående tid beräknas utifrån inkomsterna åren 2006–2010

<u>År</u>	<u>Inkomster euro</u>
2006	26 732,08
2007	26 394,49
2008	26 435,64
2009	25 167,80
<u>2010</u>	<u>24 750,30</u>
Sammanlagt	129 480,31

$$\frac{129\,480,31}{60} = 2\,158,01 \text{ euro i månaden}$$

Den återstående tiden är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.

2020	01	30
2011	01	01
9 år	0 månader	30 dagar = 109 månader

Pension för återstående tid

$$\frac{(109 \text{ mån.} \times 1,5\% \times 2\,158,01)}{12} = 294,03 \text{ euro i månaden}$$

Rehabiliteringsstödet fr.o.m. 1.4.2012 är 941,47 + 294,03 = 1 235,50 euro i månaden.

APL-skyddsandel

Inkomsterna justerade med index för personer i förvärvsaktiv ålder upp till nivå för det år då pensionen börjar (2012) och efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift:

Pensionsgrundande lön (pensionslön)

År	Inkomster euro/år	Index	Inkomster år 2012	Inkomster efter LAPL-avdrag ind. 2663	Tid i dagar	Genomsn. mån.ink.
2001	15 200,00	1981	20 432,91	19 513,43	360	1 626,12
2002	18 200,00	2054	23 596,20	22 557,97	360	1 879,83
2003	19 400,00	2103	24 565,95	23 435,92	360	1 952,99
2004	20 100,00	2151	24 884,38	23 739,70	360	1 978,31
2005	22 574,77	2191	27 437,98	26 175,83	360	2 181,32
2006	23 000,00	2246	27 270,26	26 097,64	360	2 174,80
2007	23 500,00	2311	27 079,40	25 914,99	360	2 159,58
2008	24 000,00	2363	27 046,97	25 938,04	360	2 161,50
2009	24 500,00	2494	26 160,17	25 035,30	360	2 086,28
2010	25 000,00	2538	26 321,28	24 762,00	360	2 063,50

Den pensionsgrundande lönen beräknas utifrån arbetsinkomsterna åren 2001–2010

$$30 \times \frac{243\,170,82}{3\,600} = 2\,026,42 \text{ euro i månaden}$$

Tiden som anställd 1.8.1980–15.3.2011 = 30 år 7 månader 15 dagar
= 367 månader 15 dagar

$$\frac{367 \frac{15}{30} \times 1,5 \% \times 1\,813,90}{12} = 930,00 \text{ euro i månaden}$$

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser, beräknad till pensionsfallet:

Fribrevet av 31.12.2004 och pensionstillväxten för åren 2005–2010 är sammanlagt 953,98 euro i månaden.

För jämförelsen beräknas den andel av pensionen för återstående tid som motsvarar pensionsfallsåret:

$$\frac{3 \times 1,5 \% \times 2\,158,01}{12} = 8,09 \text{ euro i månaden.}$$

Pensionen enligt 2005 års bestämmelser är sammanlagt:

$953,98 + 8,09 = 962,07$ euro i månaden.

Eftersom pensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser är mindre än jämförelsepensionen beräknad enligt 2005 års bestämmelser återstår ingen skyddsandel att betala.

Rehabiliteringsstödet fr.o.m. 1.4.2012 är $941,47 + 294,03 = 1\,235,50$ euro i månaden.

...

5.5.2 Rehabiliteringspenning

Den grundläggande förmånen vid rehabilitering är rehabiliteringspenning. Rehabiliteringspenning betalas för att förebygga arbetsoförmåga till arbetstagare eller företagare som riskerar att bli arbetsoförmögna och som får yrkesinriktad rehabilitering av pensionsanstalten. Rehabiliteringspenningens belopp är det sammanlagda beloppet av grundpensionerna höjd med 33 procent. Rehabiliteringspenningens belopp är alltså detsamma som det sammanlagda beloppet av rehabiliteringsstödet och -tillägget. Rehabiliteringspenningen betalas helt och hållet av den pensionsanstalt inom den privata eller den offentliga sektorn som ordnar rehabilitering för personen i fråga. Vid beräkningen av rehabiliteringspenningen beaktas inte tilläggs pensioner inom den privata sektorn.

Rehabiliteringspenningen betalas till fullt belopp, om rehabiliteringsklienten under rehabiliteringen inte alls förvärvsarbetar eller förvärvsarbetar men förtjänar högst hälften av sin stabiliserade inkomst. Rehabiliteringspenning kan också betalas för en kortare tid än en månad. Då divideras den månatliga pensionen med 30 och multipliceras med antalet dagar för vilka penningen betalas.

Partiell rehabiliteringspenning är hälften av full rehabiliteringspenning.

5.5.3 Rehabiliteringsunderstöd

Rehabiliteringsunderstöd kan betalas under väntetid till rehabilitering och under tid som infaller mellan rehabiliteringsperioder. Rehabiliteringsunderstödet inne-

håller ingen förhöjning, utan är lika stor som rehabiliteringsklientens sammanlagda arbetspensioner. Rehabiliteringsunderstödet kan också betalas som partiellt.

Rehabiliteringsunderstöd beviljas inte om rehabiliteringsklienten får lön eller får sin utkomst tryggad på något annat sätt, t.ex. genom arbetslöshetsdagpenning eller sjukdagpenning. Rehabiliteringsunderstöd kan också beviljas för uppgörande av en plan för yrkesinriktad rehabilitering. Enligt FöPL och LFöPL kan rehabiliteringsunderstöd beviljas som stöd för sysselsättning. (*Webbtjänsten Arbetspensionslagarna, anvisningarna om arbetspensionsrehabilitering.*)

5.5.4 Rehabiliteringstillägg

Rehabiliteringstillägget är ett tillägg på 33 procent av pensionen, som betalas utöver pensionen till personer som får rehabiliteringsstöd eller invalidpension som beviljats tills vidare. Det betalas i allmänhet för hela kalendermånader under sådan tid då mottagaren deltar i aktiv rehabilitering ordnad av arbetspensionsanstalten. Varje arbetspensionsanstalt som betalar rehabiliteringspenning eller invalidpension betalar 33 procents tillägg till den pension den betalar. Om en del av rehabiliteringsstöden eller pensionerna har betalats allt i ett, räknas inget rehabiliteringstillägg på basis av dem. Vid beräkningen av rehabiliteringstillägget beaktas inte tilläggs pensioner inom den privata sektorn.

När en person med delinvalidpension börjar få rehabilitering, är rehabiliteringstillägget 33 procent av delinvalidpensionen. Personer som får delinvalidpension måste dock ofta vara borta från arbetet på grund av rehabiliteringen och då kan pensionen betalas till fullt belopp under den tid som rehabiliteringen fortgår. Om pensionen betalas till fullt belopp, räknas även rehabiliteringstillägget på beloppet av full pension.

5.6 Engångsförhöjning

Från och med år 2010 görs det en engångsförhöjning av invalidpensionerna till personer som blivit arbetsoförmögna som unga. Engångsförhöjningen görs när det har gått fem år sedan invalidpensionen började. Engångsförhöjningen fastställs utgående från pensionstagarens ålder vid tidpunkten för förhöjningen,

dvs. den 1 januari det år då förhöjningen görs. Om pensionstagaren är född den 1 januari, är åldern den som han eller hon uppnår den dagen.

Engångsförhöjningen kan göras tidigast när pensionstagaren är 24 år gammal. Den görs inte alls, om pensionen börjar när pensionstagaren redan har fyllt 50 år.

Full engångsförhöjning är 25 procent av pensionens belopp och beviljas pensionstagare som är 24–31 år gamla. Förhöjningen minskar med 1,0 procentenheter per levnadsår. Ingen förhöjning beviljas pensionstagare som har fyllt 56 år vid tidpunkten för engångsförhöjningen. Förhöjningen räknas endast en gång, men betalas ut lika länge som pensionen.

Tabell 5.1. Procentsatserna för engångsförhöjningen enligt ålder.

Alder vid ingången av det år då förhöjningen görs	Procentsats för förhöjningen
24–31	25
32	24
33	23
34	22
35	21
36	20
37	19
38	18
39	17
40	16
41	15
42	14
43	13
44	12
45	11
46	10
47	9
48	8
49	7
50	6
51	5
52	4
53	3
54	2
55	1
56	0

Om invalidpensionen beviljas på tidigare grunder, beräknas tidpunkten för engångsförhöjningen från den tidpunkt då den första pensionen börjat. Om pensio-

nen inte löper vid tidpunkten för engångsförhöjningen, räknas förhöjningen ändå utgående från den tidpunkt då den skulle ha räknats, om pensionen hade fortgått utan avbrott. Engångsförhöjningen läggs till en sådan pension som beviljas på tidigare grunder när pensionen börjar.

5.7 Invalidpension på tidigare grunder.

Invalidpension beviljas på tidigare grunder om personen blir arbetsoförmögen på nytt innan det har gått två år sedan den tidigare pensionen upphörde. Om den senare pensionen beviljas på grundval av samma sjukdom som den tidigare, bestäms den på tidigare grunder, även om det har gått mer än två år sedan den föregående pensionen upphörde.

Även efter rehabiliteringspenning beviljas invalidpension på tidigare grunder, om personen blir arbetsoförmögen på nytt innan det har gått två år sedan rehabiliteringspenningen upphörde.

Denna tvåårsfrist beräknas så att om pensionen har upphört t.ex. 31.12.2006 och det nya pensionsfallet inträffar 31.12.2008, beviljas pensionen fortfarande på tidigare grunder. Samma sätt att definiera tillämpas vid prövning av rätten till återstående tid enligt 2004 års bestämmelser. Om anställningen har upphört 31.12.2003, föreligger rätt till pension för återstående tid ännu 31.12.2004.

När invalidpension beviljas på tidigare grunder, hålls pensionens belopp oförändrat. Vid behov görs endast en indexjustering, om den nya pensionen börjar ett annat år än det då den tidigare pensionen upphörde. Eventuella anställnings- eller tjänsteförhållanden eller företagarverksamhet vid sidan av pensionen eller mellan pensionsperioderna beaktas inte när invalidpension fastställs på tidigare grunder. Den pension som tjänats in för dessa förvärvsarbeten läggs till ålderspensionen eller till den invalidpension som beviljats på nya grunder. Pension som beviljas på tidigare grunder höjs med eventuell engångsförhöjning (se 5.6).

Enligt 2004 års bestämmelser kunde endast pension som omfattade återstående tid beviljas på tidigare grunder. När en fribrevspension enligt 2004 års bestämmelser har upphört och en ny pension ska beviljas, beräknas den nya pensionen på nytt enligt 2005 års bestämmelser, eftersom fribrevspensionen enligt 2004 års bestämmelser inte kan beviljas på tidigare grunder. Enligt 2005 års

bestämmelser kan även sådan pension som inte omfattar pension för återstående tid beviljas på tidigare grunder.

Ålderspension efter invalidpension beviljas på tidigare grunder, om det inte har gått mer än två år från att invalidpensionen upphörde tills ålderspensionen börjar (se 4.3). Sådan ålderspension utökas med pension som har tillvuxit av arbete under och efter tiden med invalidpension.

5.8 Invalidpension ändras till ålderspension

Inom den privata sektorn ändras invalidpension som beviljats enligt 2005 års bestämmelser till ålderspension i början av den månad som följer på den då pensionstagaren fyller 63 år.

Slutåldern för pension som beviljats från den offentliga sektorn enligt 2005 års bestämmelser är antingen 63 år eller lägre till följd av övergångsbestämmelser om pensionsålder inom den offentliga sektorn. Invalidpensionen ändras till ålderspension vid 63 års ålder eller vid en lägre pensionsålder.

Delinvalidpension multipliceras med två när den ändras till ålderspension och ny pension som eventuellt tillvuxit enligt 2005 års bestämmelser under tiden med delinvalidpension läggs till.

6 Arbetslöshetspension

Rätt till arbetslöshetspension kan uppstå senast 1.1.2012. Pension kan då beviljas sådana personer som är födda i december 1949 och som har uppfyllt kriterierna för arbetslöshetspension före sin 62-årsdag. Arbetslöshetspension kan ännu beviljas retroaktivt fr.o.m. 1.1.2012, om pensionsansökan har inkommit senast 30.6.2012.

6.1 Rätt till arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension har kunnat beviljas personer som

- är födda 1949 eller tidigare
- har fyllt 60 men inte 62 år
- har fått ett intyg från arbetslöshetskassan eller FPA om att maximitiden för arbetslöshetsdagpenning har gått ut (500 dagar har gått ut eller rätten till dagpenning för tilläggsdagar har gått ut vid utgången av den månad då personen i fråga fyllt 60 år),
- har fått Arbetskraftsbyråns intyg om att han eller hon är anmäld som arbetslös arbetssökande vid Arbetskraftsbyrån och inte kan anvisas arbete och
- har under de 15 kalenderår som omedelbart föregår pensionsfallsåret haft pensionsgrundande arbete i sammanlagt fem år.

I fråga om arbete som har utförts före år 2005 undersöker man om det uppfyller arbetsvillkoret enligt 2004 års bestämmelser. De fem arbetsåren räknas med månads- eller dagsteknik utgående från den dag anställningsförhållandet upphörde. Huruvida arbetsvillkoret uppfylls åren efter 2004 undersöks så att den försäkrade årsinkomsten divideras med det tidigare APL-gränsbeloppet som justerats med lönekoeficienten till nivån för året i fråga. Antalet månader som berättigar till pension motsvarar det antal gränsbelopp som ingår i årsinkomsten, dock högst 12 månader per år.

Om personen uppfyller villkoren för att få arbetslöshetspension först vid 62 års ålder, beviljas han inte längre arbetslöshetspension. I stället beviljas han på

basis av sin ansökan om arbetslöshetspension ålderspension utan förtidsminskning. I den ingår inte någon pensionsdel för återstående tid.

Inom den offentliga sektorn görs inget avdrag vid omräkningen från pensionen till dem som är födda före 1950 och får ålderspension i stället för arbetslöshetspension.

6.2 Pensionsfall för arbetslöshetspension och pensionens begynnelse

Pensionsfallet för arbetslöshetspension anses inträffa det datum då alla villkor för arbetslöshetspension uppfylls. I allmänhet är det den sista dagen i månaden före den då pensionen börjar, om Arbetskraftsbyråns intyg har skrivits inom en månad från den dagen då man har fått Arbetslöshetskassans eller FPA:s intyg över att dagpenning har betalats för det maximala antalet dagar. Om Arbetskraftsbyråns intyg har daterats senare, inträffar pensionsfallet samma dag som Arbetskraftsbyrån har undertecknat intyget. Även när villkoren för att få arbetslöshetspension uppfylls senast dagen innan personen fyller 62 år, beviljas arbetslöshetspension, även om den börjar först när personen har fyllt 62 år.

Arbetslöshetspensionen börjar i början av den månad som följer på den dag då alla villkor för erhållande av pension har uppfyllts. Om en arbetstagare blir arbetslös på nytt innan det har gått ett år sedan arbetslöshetspension har avbrutits, börjar utbetalningen av den tidigare pensionen på nytt.

6.3 Arbetslöshetspensionens belopp

Arbetslöshetspensionen är alltid lika stor som den intjänade pensionen. Om pensionstagaren har rätt till pension för återstående tid, är den vilande i arbetslöshetspensionen och utbetalas först när arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension.

6.3.1 Intjänad pension

Vid årsskiftet 2004/2005 avslutades pågående anställningar kalkylmässigt till 31.12.2004 och det har räknats ut fribrev på basis av dem enligt 2004 års bestämmelser. I fribrevet medräknas också pensionsdelar som tillvuxit av tidigare

anställningar och företagsverksamhet. Från och med 1.1.2005 tillväxer pensionen enligt 2005 års bestämmelser, och pensionen beräknas då på basis av årsinkomsterna och enligt nya procentsatser för pensionstillväxt.

När det är fråga om arbetslöshetspension har anställningen oftast inte fortgått fram till pensionsfallet. Därför blir det i allmänhet inte aktuellt att räkna ut någon APL-skyddsandel. I vissa fall kan anställningen, t.ex. för den som får jämkad dagpenning, emellertid fortgå fram till pensionsfallet och då kan det hända att anställningen omfattas av en skyddsbestämmelse. I så fall beräknas skyddsandelen. Den beräknas lika som i fråga om invalidpension (se exempel 6.1).

Arbetspensionstillägg beräknas för intjäningsregistret som en koefficient för arbetspensionstillägg på basis av de dagar före år 2005 som berättigar till arbetspensionstillägg. Från och med år 2005 tillväxer pension för oavlönade tider på basis av den förmånsgrundande inkomsten.

LITA-ersättning dras av från arbetslöshetspension på samma sätt som från övriga pensioner.

Om arbetstagaren börjar arbeta igen efter en period med arbetslöshetspension som beviljats enligt 2005 års bestämmelser och ny pension beviljas på nya grunder, tillväxer pension för pensionsförhållandet från början av pensionsfallsåret enligt 2005 års bestämmelser. För pensionsförhållandet tillväxer pensionen med 1,3 procent på basis av inkomsterna för pension för återstående tid.

Om arbetstagaren har fått arbetslöshetspension enligt 2004 års bestämmelser, tillväxer det pension för den enligt 2004 års bestämmelser.

6.3.2 Pension för återstående tid

Med arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid avses en sådan arbetslöshetspension i vilken pensionsdelen för återstående tid inte betalas ut, fastän personen har rätt till pension för återstående tid. En sådan arbetslöshetspension utbetalas till ett belopp som är lika stort som den pension som personen tjänat in före pensionsfallet. Pensionsdelen för återstående tid läggs till först i ålderspension eller eventuell familjepension som beviljas på samma grunder.

Om en arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid ändras till invalidpension, betalas den vilande pensionsdelen för återstående tid inte heller ut, vilket innebär att pensionsbeloppet då inte ändras. Den vilande pen-

sionsdelen för återstående tid läggs till den intjänade pensionen först när invalidpensionen ändras till ålders- eller familjepension.

Rätten till återstående tid undersöks antingen den första tilläggsdagen, pensionsfallsdagen eller den första anställningsdagen på vilken lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas (10-månadersanställning).

Rätten till återstående tid fastställs enligt 2004 års bestämmelser till utgången av år 2006. Den återstående tiden beräknas dock enligt 2005 års bestämmelser, dvs. från början av pensionsfallsåret till slutet av den månad då personen fyller 63 år. Intjäningsprocenten för återstående tid är 1,3 procent per år.

6.3.3 Fixering av rätt till återstående tid 31.12.2006

Rätten till återstående tid och lönen eller arbetsinkomsten för återstående tid bestäms så som den skulle bestämmas enligt 2004 års bestämmelser, om pensionsfallet hade inträffat 31.12.2006. Personen har rätt till återstående tid i sin arbetslöshetspension, om det 31.12.2006 hade gått mindre än 360 sådana dagar, som inte förlänger efterkarenstiden, från det att anställningen upphörde.

Enligt KAPL och KoPL är det en förutsättning för återstående tid att arbetstagaren har förtjänat minst det högre gränsbeloppet under de 540 sista dagarna före pensionsfallet eller motsvarande. Om KAPL- eller KoPL-arbetet är samtidigt med LFöPL, räcker det med det lägre gränsbeloppet av KAPL- eller KoPL-inkomster. Ovan nämnda inkomster och gränsbelopp justeras med halvvägsindex till nivån för arbetslöshetspensionens begynnelseår. Som dagar som förlänger efterkarenstiden beaktas fortfarande dagar med förmåner enligt 2004 års bestämmelser (se bilaga 3).

Om personen har en fortlöpande anställning 31.12.2006, betraktas den som en 10-månadersanställning om den 31.12.2006 har fortgått högst 10 månader och om de övriga kraven på en 10-månadersanställning uppfylls. Till en sådan anställning som 31.12.2006 fortgått högst 10 månader ansluts återstående tid i allmänhet inte.

Återstående tid kan emellertid inte anslutas till ett pensionsförhållande.

6.3.4 Pensionsgrundande lön för återstående tid enligt APL 31.12.2006

När pensionsgrundande APL-lön beräknas 31.12.2006, beaktas även inkomsterna år 2006 vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om anställningen har fortgått hela året eller det är fråga om en anställning som har fortgått under högst tre kalenderår. Den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 2004 års bestämmelser. Då beaktas även automatiskt avbrytande och beräkning av pensionsgrundande lön enligt övergångsbestämmelser i samband med lagändringen år 1996. Vid behov görs även justering enligt prövning och beräkning av utjämningslön.

Om ett tekniskt avbrytande enligt APL har gjorts efter 31.12.2004, upphävs det vid beräkning av lön för återstående tid 31.12.2006. I fråga om den intjänade pensionen upphävs det, om det inträffar ett verkligt pensionsfall inom två år från det tekniska avbrytandet. När den pensionsgrundande lönen för återstående tid beräknas 31.12.2006, tillämpas 2004 års bestämmelser på den, även i fråga om index. Inkomsterna (eller den redan uträknade andelen av pension för återstående tid) justeras med halvvägsindex till nivån för arbetslöshetspensionens begynnelseår när pensionsdelen för återstående tid beräknas.

6.3.5 Genomsnittlig lön för återstående tid enligt KAPL och KoPL 31.12.2006

Enligt KAPL och KoPL behöver arbetet inte fortgå hela året för att inkomsterna år 2006 ska kunna beaktas vid beräkningen av den genomsnittliga lönen. Återstående tid ansluts alltid till KAPL och KoPL, om inkomsterna överstiger det övre gränslöshöjningsbeloppet.

Vid beräkning av den genomsnittliga lönen enligt KAPL och KoPL utelämnas de förmånsdagar som berättigar till arbetspensionstillägg under de år som tas med i beräkningen. Fast arbetspensionstillägg inte längre tillväxer för dagar efter år 2004, ska det från de inkomster som ska tas med i den genomsnittliga lönen dras bort de förmånsdagar efter 31.12.2004, enligt vilka arbetspensionstillägg skulle ha tillvuxit enligt 2004 års bestämmelser. Eftersom arbetspensionstilläggsdagar under pensionsfallsåret inte beaktas, dras arbetspensionstilläggsdagarna år 2006 inte av från kalendertiden.

När förmånsdagarna omräknas till att motsvara 360 dagar, multipliceras förmånsdagarna med 360 och divideras med det årliga maximiantalet dagar med förmånsslaget i fråga. Maximiantalet arbetslöshetsdagpenningar beräknas enligt 22 dagars månader, dvs. de kan vara 264 per år.

Dagar med jämkad arbetslöshetsdagpenning registreras från och med år 2005 så att en arbetslöshetsdag med jämkad dagpenning är en förmånsdag. Om det vid beräkning av en arbetslöshetspension ska dras av dagar med jämkad arbetslöshetsdagpenning åren 2005–2006 från de år som ska tas med i beräkningen av genomsnittlig KAPL- och KoPL-lön för återstående tid, omräknas de till "packade" arbetspensionstilläggsdagar av det tidigare slaget genom att multiplicera antalet förmånsdagar med proportioneringsprocentsatsen för perioden i frågan.

6.3.6 Företagares arbetsinkomst för återstående tid

Ett tekniskt avbrytande enligt FöPL upphävs vid beräkning av lön för återstående tid 31.12.2006, om avbrytandet har gjorts efter 31.12.2002. Samma princip gällde vid omvandlingen till fribrev 31.12.2004.

I fråga om FöPL och LFöPL beräknas arbetsinkomsten för återstående tid huvudsakligen enligt 2004 års bestämmelser. Undantag utgör den årliga justeringen av arbetsinkomsten med lönekoeficienten från och med 1.1.2005 då också FöPL-företagares flexibla arbetsinkomster beaktas. När arbetsinkomsten för återstående tid räknas ut beaktas företagarens årliga arbetsinkomster från och med 1.1.2005 justerade med lönekoeficienten. Arbetsinkomsterna, som beräknats på detta sätt, uppräknas med halvvägsindex till nivån för pensionens begynnelseår.

Exempel 6.1. Arbetslöshetspension beviljas år 2009.

Det sista villkoret för arbetslöshetspensionen, 60 års ålder, uppfylls i juni 2009. Personen har blivit arbetslös i januari 2007 och arbetslöshetsdagpenning har betalats för 500 dagar innan personen fyller 60 år. Han har arbetat under den period då arbetslöshetsdagpenning har betalats. Därför har dagpenningen betalats som jämkad åren 2007 och 2008. Rätten till återstående tid är i kraft dag 501. Man räknar ut vilande pension för återstående tid, som läggs till pensionen när arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension.

Personen har förvärvsarbetat samtidigt som han har fått arbetslöshetspension och tjänat in ny pension också för detta arbete. Den nya pensionstillväxten räknas så att arbetsinkomsterna under tiden med arbetslöshetspension justeras med lönekoeficienten till nivån för ålderspensionens begynnelseår, avdrag för arbetstagarres pensionsavgift görs enligt ålder och den intjänade pensionen räknas ut enligt tillväxtprocenten 1,5.

Arbetslöshetspensionen börjar 1.7.2009 och ålderspensionen 1.7.2012. Arbetsinkomsten under år 2012 är den inkomst som personen förtjänat före den tidpunkt då ålderspensionen börjar.

År	Intjänings- årets nivå	2151 nivå -LAPL	2009 halvvägs -LAPL (2494)	2009 lönekoef -LAPL (1,192)	2012 lönekoef -LAPL (1,291)
1999	14 423,14	15 827,64	18 351,53	18 866,55	20 433,49
2000	16 923,21	18 229,60	21 136,51	21 729,68	23 534,41
2001	17 235,06	17 871,96	20 721,83	22 307,20	24 159,90
2002	17 612,64	17 632,84	20 444,59	21 985,72	23 811,72
2003	17 901,03	17 467,37	20 252,73	20 821,11	22 550,38
2004	18 111,32	17 278,20	20 033,39	20 595,61	22 306,15
2005	18 500,00		19 837,03	20 207,18	21 953,69
2006	19 000,00		19 958,66	20 155,23	21 829,20
2007	9 491,00		9 689,46	9 729,41	10 537,47
2008	1 663,82		1 664,74	1 672,73	1 811,66
2009	1 748,11		1 653,71	1 653,71	1 791,06
2010	1 800,00				1 780,13
2011	1 900,00				1 840,16
2012	773,07				722,82

Pension som tjänats in före utgången av den månad då pensionsfallet inträffar:

2004 års fribrev:

Tiden 15.5.1999–31.12.2004, dvs. 67 månader 16 dagar eller 2026 dagar

Pensionsgrundande lön, beräkningsåren 1999–2004

$$\frac{(15\,827,64 + 18\,229,60 + 17\,871,96 + 17\,632,84 + 17\,467,37 + 17\,278,20)}{2026} \times 30$$

= 1 544,54 euro i månaden

Pensionstillväxten är 1,5 procent

$$\frac{\left(67\frac{16}{30} \times 1,5\% \times 1\,544,54\right)}{12} = 130,38 \text{ euro i månaden}$$

Uppräknas med lönekoeficienten till nivån för det år då arbetslöshetspensionen börjar (2009)

$$130,38 \times \frac{1,192}{1,000} = 155,41 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit av arbetsinkomster efter 1.1.2005 anges enligt lönekoeficientens nivå år 2009.

Arbetsinkomsterna under pensionsfallsåret ersätts med inkomsten för återstående tid, varför det inte blir någon pensionstillväxt för arbetsinkomsterna år 2009, inte heller när ålderspensionen beräknas efter arbetslöshetspensionen. Här är tillväxtprocentsatsen 1,9 procent enligt åldern, eftersom personen inte ännu är pensionerad.

$$\frac{(20\,207,18 + 20\,155,23 + 9\,729,41 + 1\,672,73) \times 1,9\%}{12} = 81,96 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom tillväxer pension för oavlönade perioder genom inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning och jämkad dagpenning. Förmånsgrunden var 1 372,50 euro år 2007. Förmånsgrunden för varje år justeras med lönekoeficienten upp till beräkningstidpunktens nivå. Med hjälp av förmånsgrunden beräknas den förmånsgrundande inkomsten per år och på basis av den beräknas det intjänade pensionsbeloppet för respektive år.

$$\text{År 2007: } 1\,372,50 \times \frac{1,192}{1,100} = 1\,487,29 \text{ euro.}$$

$$\text{År 2008: } 1\,372,50 \times \frac{1,192}{1,124} = 1\,455,53 \text{ euro.}$$

Förmån	Dagar	Proportionering %	Förmånsgrundande inkomst, 2009 års nivå	Intjänad pension, 2009 års nivå
2007	190		$\frac{1\,487,29}{21,5} \times 190 = 13\,143,49 \text{ e}$	$\frac{13\,143,49 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 12,32 \text{ e/mån}$
2007	70	45 %	$\frac{1\,487,29}{21,5} \times 0,45 \times 70 = 2\,179,05 \text{ e}$	$\frac{2\,179,05 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 2,04 \text{ e/mån}$
2008	185		$\frac{1\,455,53}{21,5} \times 185 = 12\,524,33 \text{ e}$	$\frac{12\,524,33 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 11,74 \text{ e/mån}$
2008	75	45 %	$\frac{1\,455,53}{21,5} \times 0,45 \times 75 = 2\,284,84 \text{ e}$	$\frac{2\,284,84 \times 0,75 \times 1,5 \%}{12} = 2,14 \text{ e/mån}$

Arbetslöshetspensionen består av det pensionsbelopp som tillvuxit på basis av arbete före utgången av pensionsfallsåret för arbetslöshetspensionen och det pensionsbelopp som tillvuxit på basis av oavlönade perioder.

$$155,41 + 81,96 + 12,32 + 2,04 + 11,74 + 2,14 = 265,61 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom har personen 220,00 euro i månaden (2009 års nivå) i sådan pension som tillvuxit under tiden före 2004 års fribrev.

$$\text{Arbetslöshetspensionen 1.7.2009 är } 265,60 + 320,00 = 585,60 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen börjar 1.7.2012, dvs. i början av den månad som närmast följer efter personens 63-årsdag. Ålderspensionen bildas av vilande återstående tid 1.1.2007–30.6.2012 (beräknad år 2009). Pensionsdelen för återstående tid upp-

räknas med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen börjar. Till den läggs den pensionsdel som tillvuxit av arbete vid sidan av arbetslöshetspension åren 2010–2012. (Arbetsinkomsterna uppräknas med lönekoeficienten till 2012 års nivå och avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs enligt ålder. Pensionstillväxten vid sidan av arbetslöshetspension är 1,5 procent.)

Rätten till återstående tid undersöks och den pensionsgrundande lönen beräknas helt enligt 2004 års bestämmelser som om pensionsfallet hade inträffat 31.12.2006. Den pensionsgrundande lönen för åren 1999–2006 beräknas. Den uppräknas till 2009 års nivå med APL-halvvägsindex.

$$\frac{160\,736,27}{2\,880} \times 30 = 1\,674,34 \text{ euro i månaden}$$

Perioden och pensionstillväxten för återstående tid räknas enligt 2005 års bestämmelser, dvs. den återstående tiden är från pensionsfallsårets början till slutet av den månad då 63-årsdagen inträffar, 1.1.2009–1.7.2012, dvs. 42 månader. Pensionstillväxten för återstående tid är 1,3 procent.

Pension för återstående tid

$$\frac{1\,674,34 \times 42 \times 1,3\%}{12} = 76,18 \text{ euro i månaden}$$

Pensionsdelen för vilande återstående tid uppräknas med arbetspensionsindex till nivån för det år då ålderspensionen börjar.

$$76,18 \times \frac{2407}{2286} = 80,21 \text{ euro i månaden}$$

Dessutom tillväxer det ny pension för arbetsinkomsterna åren 2010–2012 enligt 1,5 procent.

$$\frac{(1\,780,13 + 1\,840,16 + 722,82) \times 1,5\%}{12} = 5,43 \text{ euro i månaden}$$

När arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension år 2012 utökas arbetslöshetspensionen med pensionsdelen för vilande återstående tid och pensionsdelen

för arbete vid sidan av arbetslöshetspensionen. $80,21 + 5,43 = 85,64$ euro i månaden (enligt 2012 års nivå).

...

6.4 Arbetslöshetspension och förändringar i pensionen

Arbetslöshetspension kan på ansökan ändras till invalidpension, om det finns förutsättningar för invalidpension. Ändringen kan göras senast från början av månaden före den månad då arbetslöshetspensionstagaren fyller 63 år.

Arbetslöshetspension enligt 2005 års bestämmelser ändras till ålderspension när pensionstagaren fyller 63 år. Detta gäller också när arbetstagarens anställning omfattas av ett registrerat tilläggspensionsskydd med rätt till en lägre pensionsålder. I ålderspensionen ingår eventuell vilande pensionsdel för återstående tid och pensionstillväxt för arbete vid sidan av pension.

Arbetslöshetspensionen kan på ansökan ändras till förtida ålderspension tidigast vid 62 års ålder. Då räknas förtidsminskningen från 63 års ålder och minskningen är 0,6 procent för varje förtida månad.

Om en förmånslåtares arbetslöshetspension uträknas enligt 2005 års bestämmelser, beräknas också familjepensionen efter arbetslöshetspensionen eller efter arbetslöshetspension som ändrats till invalidpension enligt 2005 års bestämmelser.

Eventuell pension för arbete vid sidan av arbetslöshetspensionen samt vilande pensionsdel för återstående tid läggs till den pension som ligger till grund för familjepensionen.

När delinvalidpension som beviljats före 1.1.2000 ändras till arbetslöshetspension ändras pensionen så att den är lika stor som invalidpension inklusive pensionsdel för återstående tid. När delpension som beviljats efter 1.1.2000 ändras till arbetslöshetspension tillämpas 2000 års bestämmelser på arbetslöshetspensionen. Den återstående tiden lämnas vilande. Delinvalidpensionen ändras så att den blir lika stor som full invalidpension och delen för återstående tid utelämnas under tiden från arbetslöshetspensionens början till ålderspensionen.

Enligt KomPL innehåller arbetslöshetspension som beviljas efter delinvalidpension alltid samma pension för återstående tid som delinvalidpensionen.

Arbetslöshetspensionen utökas eventuellt med arbetspensionstillägg och barntillägg som beräknats på basis av den intjänade pensionen, om pensionen har beräknats enligt 2004 års bestämmelser. Arbetspensionstillägg och barntillägg som beräknats utgående från vilande pensionsdel för återstående tid ingår först i ålderspensionen. I familjepensionen ingår endast arbetspensionstillägg enligt 2004 års bestämmelser, inte barntillägg.

7 Familjepension

Familjepension enligt arbetspensionslagarna kan under vissa förutsättningar betalas till förmånstagarna, dvs. make och barn, till en avliden person (förmåns-låtaren) som omfattats av arbetspensionslagarna. (*Anvisningarna om familjepension på webbtjänsten Arbetspensionslagarna*)

Familjepensionen beräknas utgående från förmånslåtarens pension. Familjepensionen grundar sig antingen på den pension som förmånslåtarens fick vid sin död eller den invalidpension som förmånslåtarens skulle ha fått om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen på sin dödsdag.

Om förmånslåtarens pension har bestämts enligt 2004 års bestämmelser, används ett s.k. grundbelopp som grund för familjepensionen. Grundbeloppet är i regel förmånslåtarens löpande pension. Om förmånslåtarens pension hade samordnats med en LITA-förmån, är grundbeloppet beloppet av pension som samordnats arbetspensionerna emellan.

7.1 Rätt till familjepension

Familjepension kan beviljas efterlevande make, tidigare make, registrerad partner och barn. Familjepensionen indelas i barnpension och efterlevandepension.

7.1.1 Förutsättningarna för efterlevandepension

Rätt till efterlevandepension uppkommer på basis av äktenskap eller registrerat partnerskap. Både änkor och änklingar har rätt till pension.

Den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension, om

- han eller hon har eller har haft ett gemensamt barn (eget eller adoptivbarn) tillsammans med förmånslåtarens och äktenskapet hade ingåtts eller partnerskapet registrerats innan förmånslåtarens hade fyllt 65 år,
- äktenskapet eller det registrerade partnerskapet hade ingåtts innan förmånslåtarens fyllt 65 år och den efterlevande 50 år. Om en barnlös änka är född före 1.7.1950 och äktenskapet hade ingåtts före 1.7.1990, har hon rätt till efterlevandepension även om hon hade fyllt 50 år när äktenskapet ingicks.

- äktenskapet eller det registrerade partnerskapet hade fortgått minst fem år före förmånslåtarens död
- den efterlevande maken hade fyllt 50 år när förmånslåtarens dog eller om den efterlevande maken hade fått invalidpension i minst tre års tid. För erhållande av efterlevandepension enligt arbetspensionslagarna finns det ingen övre åldersgräns, såsom för erhållande av efterlevandepension från FPA.

Fr.o.m. 1.9.2009 kan en registrerad partner adoptera den andra partners barn. Efter en sådan adoption inom familjen betraktas barnet som det registrerade paret gemensamma barn. Om den ena registrerade partnern har adopterat sin partners barn, har den efterlevande partnern rätt till familjepension, om partnerskapet hade registrerats innan förmånslåtarens fyllde 65 år och adoptionen skedde före förmånslåtarens död.

Förmånslåtarens tidigare makes rätt till familjepension bestäms på samma sätt som den efterlevande makens, om förmånslåtarens vid sin död var skyldig att betala periodiskt underhåll till sin tidigare make och denna skyldighet grundade sig på ett lagakraftvunnet domstolsbeslut eller ett avtal som fastställts av socialnämnden. Enligt lagen om kommunala pensioner kan en tidigare make beviljas efterlevandepension också på basis av någon annan tillförlitlig utredning.

7.1.2 Förutsättningarna för barnpension

En förutsättning för barnpension är att barnet inte har fyllt 18 år när förmånslåtarens dör. Barn under 18 år har alltid rätt till barnpension efter sina egna föräldrar. Adoptivbarn har rätt till barnpension efter sina adoptivföräldrar.

Barn eller adoptivbarn till den efterlevandemaken kan också ha rätt till barnpension efter förmånslåtarens, om barnet vid förmånslåtarens död har bott i samma hushåll med förmånslåtarens och den efterlevande maken. Det samma gäller barn till den efterlevande registrerade partnern.

Barn har dock rätt till barnpension efter endast två förmånslåtare på samma gång.

7.2 Grunden för familjepension

Grunden för familjepension är den ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension som förmånslåtare fick vid tidpunkten för sin död. Om förmånslåtare fick uppskjuten ålderspension, utgör den grunden för familjepensionen. Om förmånslåtare fick förtida ålderspension, utgör den förtida ålderspensionen grunden för familjepensionen.

Om förmånslåtare vid sin död fick delinvalidpension, ändras pensionen till full invalidpension när familjepensionen beräknas. Om förmånslåtare vid sin död fick sådan arbetslöshets- eller invalidpension i vilken det ingick rätt till en vilande pensionsdel för återstående tid, beräknas familjepension på basis av den pension där pensionsdelen för återstående tid har lagts till.

Om förmånslåtare inte var pensionerad eller var deltidspensionerad, utgörs grunden för familjepensionen av en sådan full invalidpension som förmånslåtare skulle ha fått om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen vid tidpunkten för sin död. Familjepensionen grundar sig dock på förmånslåtarens ålderspension, om förmånslåtare hade fyllt 63 år när han eller hon dog.

Om förmånslåtare vid sin död var deltidspensionerad, beräknas pensionen för inkomstbortfallet på samma sätt som den skulle beräknas i fråga om förmånslåtarens pension. Pensionstillväxten är 1,5 procent, om förmånslåtarens pension beräknas som invalidpension, och 0,75 procent, om pensionen beräknas som ålderspension.

Om förmånslåtare hade arbetat vid sidan av pensionen, läggs den nya pension, som förmånslåtare tjänat in medan han eller hon varit pensionerad, till den pension som utgör grunden för familjepensionen. På denna pension, som tjänats in av arbete vid sidan av pension och som beräknas först för uträkningen av familjepensionen, tillämpas livslängdskoefficienten om förmånslåtare var född 1947 eller senare. Om förmånslåtare vid sin död emellertid var äldre än 62 år, används den livslängdskoefficient som fastställts för förmånslåtarens årskull vid 62 års ålder.

Livslängdskoefficienten har tillämpats på ålders- och invalidpensioner från början av år 2010. Som grund för familjepension tas förmånslåtarens pension som livslängdskoefficienten eventuellt redan har tillämpats på.

Livslängdskoefficienten påverkar inte ålderspensioner där pensionsfallet inträffar före 2010. Livslängdskoefficienten tillämpas inte heller på invalidpensioner där pensionsfallet inträffar före 2010. Dessa pensioner tas som grund för familjepension som sådana.

Eventuell pensionstillväxt som förmånslåtare eventuellt tjänat in för arbete vid sidan av pensionen och som inte ännu beviljats läggs dock till den före år 2010 beviljade pensionen vid beräkningen av familjepensionen. Denna pension justeras med livslängdskoefficienten från och med år 2010, om förmånslåtare var född efter år 1947.

Om förmånslåtarens pension hade höjts med en engångsförhöjning, är detta belopp med också i grunden för familjepensionen.

Om förmånslåtarens pension har bestämts enligt 2004 års bestämmelser, används ett s.k. grundbelopp som grund för familjepensionen. Grundbeloppet är i regel förmånslåtarens löpande pension. Om förmånslåtarens pension hade samordnats med en LITA-förmån, är grundbeloppet beloppet av pension som samordnats arbetspensionerna emellan.

7.3 Hur stor är familjepensionen?

Familjepensionen, dvs. efterlevandepensionen och barnpensionerna sammanlagt, kan högst vara lika stor som förmånslåtarens pension.

Tabell 7.1. Efterlevande- och barnpensionernas belopp

	Antal barn				
	0	1	2	3	4–
Efterlevandepension	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Barnpensioner	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Sammanlagt	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

Om förmånslåtare vid sin död fick invalidpension utan den engångsförhöjning som läggs till invalidpensioner för personer under 56 år, läggs höjningen till familjepension i början av det kalenderår i före vilket invalidpensionen och familjepensionen tillsammans har fortgått i fem kalenderår.

Procentsatsen för engångsförhöjningen bestäms på samma sätt som i fråga om invalidpension, dvs. utgående från hur gammal förmånslåtarens skulle vara vid tidpunkten för förhöjningen.

Engångsförhöjningen görs också i fråga om familjepensioner enligt 2004 års bestämmelser. Engångsförhöjningen gäller den samordnade, dvs. den löpande, pensionen.

Exempel 7.1. Familjepension.

Modern i en familj dör år 2012, medan hon har en fortgående anställning. Moderns invalidpension skulle ha varit 810,00 euro i månaden, varav den intjänade pensionen var 365,15 euro och pensionen för den återstående tiden 444,85 euro. Den intjänade delen av invalidpensionen justeras med livslängdskoefficienten 0,98351. Den pension som utgör grunden för familjepensionen är $(365,15 \times 0,98351) + 444,85 = 803,98$ e/mån.

Till familjen hörde moderns make och två barn. Pensionerna är:

Efterlevandepension: $\frac{5}{12} \times 803,98 = 334,99$ euro i månaden

Barnpensioner: $\frac{7}{12} \times 803,98 = 468,99$ euro i månaden

Båda barnens egen andel är $468,99 / 2 = 234,49$ euro i månaden.

7.3.1 Efterlevandepensionens belopp

Om det utöver den efterlevande maken finns barn som förmånstagare, utgör full efterlevandepension den andel av förmånslåtarens pension som ligger till grund för familjepensionen som anges i tabell 7.1.

Om den efterlevande maken ensam är förmånstagare, är full efterlevandepension hälften av förmånslåtarens pension. Den efterlevande makens egna pensionsinkomster beaktas och de kan minska efterlevandepensionens belopp.

Minskning av efterlevandepensionen

Den efterlevandepension som betalas till änkan eller änklungen kan vara mindre än hans eller hennes andel av den familjepension som beräknats utgående från förmånslåtarens pension. Det beror på att den efterlevande makens egna arbetspensioner, löpande eller beräknade, kan ha en minskande inverkan på efterlevandepensionen.

Minskning av efterlevandepensionen på grund av den efterlevande makens egna inkomster görs vid följande tidpunkter:

- I början av den månad som följer på den då det yngsta barnet fyllt 18 år, om barnet bodde i samma hushåll med den efterlevande maken och förmånslåtarens när förmånslåtarens dog.
- I början av den sjunde kalendermånaden efter förmånslåtarens död, om den efterlevande maken inte har fyllt 65 år, inte har barn under 18 år, vilket förhindrar minskning och inte får egen pension (full efterlevandepension betalas som omställningspension i sex månaders tid).
- Genast när efterlevandepensionen börjar, om den efterlevande maken har fyllt 65 år eller får pension på basis av sitt eget förvärvsarbete enligt arbetspensionslagarna och inte har barn under 18 år, vilket skulle förhindra minskningen.

Om den efterlevande maken redan är pensionerad, är hans eller hennes arbetspension som beaktas vid minskningen den faktiska pension (eventuellt justerad med livslängskoefficienten) som han eller hon fick vid tidpunkten för förmånslåtarens död, bortsett från tilläggspensioner från den privata sektorn. Om den efterlevande maken fick delinvalidpension vid förmånslåtarens död, betraktas dock full invalidpension som den efterlevande makens arbetspension. Vid minskning av efterlevandepensionen beaktas den efterlevande makens egen arbetslöshetspension till det belopp som utbetalas, dvs. utan pensionsdel för återstående tid, om pensionsdelen för återstående tid är vilande. Även pensioner som betalas från utlandet eller på basis av anställningar hos Europeiska gemenskapens organ eller internationella organisationer beaktas.

Om den efterlevande maken inte är pensionerad eller om han eller hon får deltidspension eller delinvalidpension betraktas som hans eller hennes arbets-

pension den invalidpension som han eller hon skulle få om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då förmånslåtarens dog. Om den efterlevande maken redan har fyllt 63 år, betraktas hans eller hennes ålderspension som arbetspension. Om det inte går att få uppgifter om beloppet av den efterlevande makens pension från utlandet, beräknas den efterlevande makens pension som en teoretisk pension.

Om den beräknade arbetspensionen avsevärt skiljer sig från den efterlevande makens verkliga inkomstnivå, kan efterlevandepensionen minskas på basis av den efterlevande makens faktiska inkomster (närmare anvisningar om minskning av efterlevandepensionen i särskilda fall finns i anvisningarna om familjepension på webbplatsen Arbetspensionslagarna).

Om den efterlevande maken börjar få egen pension, beräknas efterlevandepensionen på nytt på basis av den beviljade pensionen. Om familjepensionen börjar när den efterlevande maken redan får invalidpension och den efterlevande maken har arbetsinkomster vid sidan av pensionen, beaktas den löpande invalidpensionen vid minskningen av efterlevandepensionen. Pension som tillvuxit av arbete vid sidan av invalidpensionen och som beviljas vid 63 års ålder medför ingen omräkning av pensionen.

Från och med år 2010 används det endast en fast minskningsgrund vid minskning av efterlevandepensionen. Minskningsgrunden är 645,50 euro enligt 2012 års nivå (500 euro enligt 2004 års nivå).

Om den efterlevande makens egen pension överstiger minskningsgrunden, dras hälften av skillnaden mellan dessa av från efterlevandepensionens fulla belopp.

Ersättning enligt trafik- eller olycksfallsförsäkring (LITA) dras av från den färdigt uträknade efterlevandepensionen, dvs. till sist från den efterlevandepension som eventuellt redan har minskats på basis av den efterlevande makens egna arbetspensioner eller inkomster.

Minskad efterlevandepension beräknas enligt följande formel:

Minskad efterlevandepension = $\frac{6}{12} \times \text{Förmånslåtarens pension} - 0,5 \times \text{Överskjutande del}$

Överskjutande del = Den efterlevande makens egen pension – Minskingsgrunden

Minskingsgrundens nivå bestäms enligt familjepensionens begynnelsestartpunkt. Om förmånslåtare avlider i december och familjepensionen börjar i januari, följer minskningsgrunden nivån i januari.

Om efterlevandepensionen minskas sex månader efter förmånslåtarens död och det infaller ett årsskifte under den tiden, är följer minskningsgrunden nivån under familjepensionens begynnelsestartpunkt och justeras med arbetspensionsindex till minskningstidpunktens nivå.

Minskningen av efterlevandepensionen på basis av den efterlevande makens egna inkomster görs på nytt endast om den efterlevande maken beviljas någon annan egen arbetspension än deltidspension. Då används samma minskningsgrund som när minskningen gjordes för första gången. Minskingsgrunden justeras med arbetspensionsindex från nivån under familjepensionens begynnelseår till nivån vid tidpunkten för den nya minskningen.

Exempel 7.2. Minskning av efterlevandepensionen.

Den ena maken dog i november 2011. Han fick ålderspension enligt 2005 års bestämmelser, varför familjepensionen också fastställs enligt 2005 års bestämmelser. Förmånslåtarens ålderspension var 1 750 euro i månaden (enligt 2011 års nivå). Minskningen av efterlevandepension görs efter sex månader med omställningspension, 1.6.2012, eftersom änkan inte ännu fick arbetspension och var 61 år gammal när förmånslåtare dog. Vid minskningen av efterlevandepensionen beaktas som ankans egen pension den pension som skulle ha beviljats som invalidpension, om änkan hade blivit arbetsförmögen den dag då förmånslåtare dog. Ankans beräknade pension är 1 670 euro i månaden (enligt 2011 års nivå).

Efterlevandepension 1.12.2011 (omställningspension):

$$\frac{6}{12} \times 1\,750,00 = 875,00 \text{ euro i månaden}$$

Inga LITA-ersättningar, varför inget LITA-avdrag behöver göras.

Minskning av efterlevandepensionen efter omställningspensionen 1.6.2012:

$$\text{Familjepension år 2012: } 875,00 \times \frac{2\,407}{2\,323} = 906,64 \text{ euro i månaden}$$

Den efterlevande makens beräknade pension justeras med arbetspensionsindex från beräkningsårets (2011) nivå till minskningsårets nivå (1.6.2012). Minskningsskeden justeras också med arbetspensionsindex från nivån för familjepensionens begynnelseår till minskningsårets nivå.

$$1\,670,00 \times \frac{2\,407}{2\,323} = 1\,730,39 \text{ euro i månaden}$$

Den överskjutande delen: $1\,730,39 - 649,15 = 1\,081,23$ euro i månaden

Minskningen av efterlevandepensionen är: $1\,081,23 \times 0,5 = 540,62$ euro i månaden

Efter minskningen är efterlevandepensionen
 $906,64 - 540,62 = 366,02$ euro i månaden.

...

Tidigare makes pension

Förmånsåtagarens tidigare makes månatliga pension är den andel av efterlevandepension som 60 procent av det månatliga underhållet till den tidigare maken utgör av förmånsåtagarens hela pension, dvs.

$\frac{0,6 \times \text{underhåll}}{\text{förmånsåtagarens pension}} \times \text{efterlevandepension}$

Om även det bland förmånstagarna också finns en efterlevande make, minskar den efterlevande makens pension på grund av pensioner som betalas till tidigare makar. De kan vara högst hälften av efterlevandepensionen. Pensionen till en tidigare make kan vara högst lika stor som efterlevandepensionen, om det inte finns en efterlevande make som förmånstagare.

7.3.2 Barnpensionens belopp

Barnpensionens sammanlagda belopp beräknas enligt tabell 7.1. Barnpensionen påverkas endast av antalet barn som har rätt till pension. Det sammanlagda beloppet av barnpensionen fördelas lika mellan barnen och varje barns andel betalas separat till barnet.

Före år 2007 fick barn som förlorat båda föräldrarna ett särskilt tillägg. Tillägg till föräldralöst barn beräknas inte längre för familjepensioner som börjar 1.1.2007 eller senare. Beviljade tillägg betalas ut tills barnpensionen upphör.

7.4 Engångsbetalning av familjepension

Efterlevandepension och barnpension är separata pensioner. Därför betraktas varje förmånstagares pension som en separat pension också då man undersöker om det finns förutsättningar för engångsbetalning.

Varje förmånstagares pension som utgör grund för engångsbetalning omvandlas till en engångsbetalning. Som engångsbelopp av en familjepension utbetalas det sammanlagda beloppet engångsbetalningar.

Om pensionen betalas som ett engångsbelopp, har pensionstagaren inte längre rätt till pension på grund av samma pensionsfall. Därför borde pensionsanstalten betala pensionen som engångsbelopp först när det är sannolikt att pensionen inte längre ändras. Exempel på förändringar i familjepensionen:

- antalet förmånstagare ändras
- en efterlevandepension har minskats på basis av den beräknade pensionen
- en familjepension har minskats på grund av LITA-ersättning med ett belopp som kan antas bli förändrat framöver

Däremot kan engångsbelopp betalas, om den efterlevande maken redan får pension som har beaktats vid minskningen av efterlevandepensionen, eller när indragningen av en barnpension inte påverkar beloppet av efterlevandepensionen.

För pension till tidigare make gäller samma som för efterlevandepension.

7.4.1 Förmånslåtarens pension som grund för engångsbelopp

Den pension till en förmånstagare som tas som grund för ett engångsbelopp fås genom att den årliga pensionen multipliceras med den koefficient enligt antalet förmånstagarbarn som anges i tabellen nedan.

Tabell 7.2. Koefficienter för engångsbelopp.

Antalet barn som får antal	Koefficient för efterlevande make och tidigare make	Koefficient för barn
0	1,00	-
1	1,00	1,00
2	1,16	1,04
3	1,80	1,10
4 eller fler	2,60	1,24

Pensionen som utgör grunden för engångsbetalningen omräknas till engångsbetalning genom att multiplicera den med den omräkningskoefficienten som motsvarar pensionstagarens ålder. Koefficienterna för engångsbetalning finns i bilagorna 13A–13D.

7.4.2 När pension betalas som engångsbetalning endast till en del av förmånstagarna

Om efterlevandepensionen efter LITA-avdrag överstiger gränsbeloppet för engångsbetalning, men barnpensionen däremot inte överstiger detta gränsbelopp, kan barnpensionen betalas som ett engångsbelopp. Efterlevandepensionen betalas däremot månatligen.

Om minskningen av en efterlevandepension medför till exempel att familjepensionen till en barnlös efterlevande make i en ombildad familj kommer att understiga gränsbeloppet, betalas den som engångsbelopp. Däremot betalas barnpensioner efter samma förmånslåtare fortfarande månatligen, om beloppet av dessa överstiger gränsbeloppet för engångsutbetalning. Pensionsanstalten kan, om den så önskar, betala en familjepension månatligen även om förutsättningarna för engångsutbetalning av de enskilda pensionerna uppfylls.

7.4.3 Engångsbetalning av efterlevandepension som dras in p.g.a. nytt äktenskap

Engångsbetalning av en efterlevandepension som betalas i händelse av nytt äktenskap uträknas på helt olika grunder än engångsbelopp av en liten pension.

Om pensionen till efterlevande make som är under 50 år eller förmånslåtarens tidigare make avslutas p.g.a. ingående av äktenskap, betalas ett belopp som motsvarar tre års pension som engångsbetalning. Engångsbetalningen grundar sig på det sammanlagda pensionsbelopp som pensionsanstalten betalat per månad.

Engångsbetalningen beräknas på basis av den senast utbetalda månatliga pensionen. Den är densamma som pensionen före förskottsinnehållning av skatt för den månad då äktenskapet har ingåtts. I engångsutbetalningen av pensionen för tre år beaktas inte en eventuell senare engångsförhöjning av pensionen.

Engångsutbetalning till en efterlevande make som har ingått äktenskap i december uträknas på basis av efterlevandepensionen i december utan indexförhöjningen vid årsskiftet. Från engångsbeloppet avdras belopp som eventuellt har betalats ut utan grund efter ingående av äktenskap.

7.5 Samordning av och LITA-avdrag från familjepension

Samordningen av familjepensionerna är beroende av enligt vilka bestämmelser förmånslåtarens pension som utgör grunden för familjepensionen beräknas eller har beräknats. Om förmånslåtarens pension hade beviljats enligt 2005 års bestämmelser eller om förmånslåtarens inte var pensionerad, dras endast LITA-förmåner av från familjepensionen.

På familjepension som beviljas utgående från grundbeloppet (grunden utgörs av förmånslåtarens pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser) tillämpas nu 2005 års bestämmelser. De primära förmåner dras av som en direkt minskning från grundbeloppet. Om ingen LITA-samordning har gjorts i förmånslåtarens pension på grund av treårsregeln och förmånstagarna beviljas en LITA-familjepension på basis av samma skadefall, tillämpas treårsregeln också på familjepensionen.

Om förmånslåtarens pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser emellertid är mindre än samordningsgränsen enligt 2004 års bestämmelser och LITA-familjepensionen grundar sig på samma skadefall som den LITA-pension som förmånslåtarens fick före sin död, görs en samordning enligt 2004 års be-

stämmelser för att familjepensionens belopp inte ska minska från familjepensionen beräknad enligt 2004 års bestämmelser (skyddsförfarande).

Förmånslåtarens pension fördelas mellan förmånslåtarna och de pensioner och primära familjepensioner som erhållits på detta sätt räknas ihop. Det belopp som överstiger samordningsgränsen subtraheras från samordningsgränsen och det återstående beloppet fördelas mellan förmånstagarna.

Exempel 7.3. *Familjepension och LITA-avdrag, förmånslåtarens pension är mindre än samordningsgränsen, beräkning enligt skyddsförfarandet, LITA-familjepension för samma skadefall samordnas med arbetspensionen enligt 2004 års bestämmelser.*

Vid sin död fick förmånslåtaren arbetspension enligt 2004 års bestämmelser. Enligt 2012 års nivå var pensionen 1 000,00 e/mån (grundbelopp). Förmånstagarna är den efterlevande maken och ett barn. Samordningsgrunden är 2 000 e/mån, varav samordningsgränsen är 60 procent, dvs. 1 200 e/mån. LITA-familjepensionerna är 600 e/mån.

$$\text{Efterlevandepension } \frac{6}{12} \times 1\,000,00 = 500,00 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Barnpension } \frac{4}{12} \times 1\,000,00 = 333,33 \text{ e/mån}$$

$$\text{Arbetspension} + \text{LITA-familjepensioner } 833,33 + 600,00 = 1\,433,33 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Överskjutande del } (1\,433,33 \text{ e/mån} - \frac{10}{12} \times 1\,200,00 \text{ e/mån}) = 433,33 \text{ e}$$

$$\text{Grunden för familjepensionen är } 833,33 - 433,33 = 400,00 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Den efterlevande makens andel } \frac{6}{10} \times 400,00 = 240,00 \text{ e/mån}$$

$$\text{Barnets andel } \frac{4}{10} \times 400,00 = 160,00 \text{ e/mån}$$

...

Exempel 7.4. Barnpension och LITA-avdrag.

Förmånslåtare dör i juni 2012 medan han har en fortgående anställning. Den invalidpension som ligger till grund för familjepensionen är 1 375,25 euro i månaden efter justering med livslängdskoefficient. Förmånstagarna är den efterlevande maken och ett barn.

Efterlevandepensionen före LITA-avdrag är:

$$\frac{6}{12} \times 1\,375,25 = 687,63 \text{ euro i månaden}$$

Barnpensionen före LITA-avdrag är:

$$\frac{4}{12} \times 1\,375,25 = 458,42 \text{ euro i månaden}$$

LITA-avdrag

LITA-avdraget görs enligt 2005 års bestämmelser, eftersom den invalidpension som ligger till grund för familjepensionen har beräknats enligt 2005 års bestämmelser.

LITA-pensionen är 600 euro i månaden.

Familjepensionen är sammanlagt $687,63 + 458,42 = 1\,146,05$ euro i månaden.

LITA-pensionen dras av direkt från familjepensionen

$$1\,146,05 - 600 = 546,05 \text{ euro i månaden.}$$

Familjepensionen efter LITA-avdraget fördelas på följande sätt mellan förmånstagarna:

$$\text{Efterlevande make: } \frac{687,63}{1\,146,05} \times 546,05 = 327,63 \text{ euro i månaden}$$

$$\text{Barn: } \frac{458,42}{1\,146,05} \times 546,05 = 218,42 \text{ euro i månaden}$$

8 Deltidspensionen

Syftet med deltidspension är att ge äldre arbetstagare en möjlighet att flexibelt ta vara på sin återstående arbetsförmåga och arbetsmotivation, om de kan få deltidarbete. Under vissa förutsättningar kan personer som fyllt 60 år minska sin arbetsinsats och gå i deltidspension. Pensionen ersätter delvis bortfallet av arbetsinkomst.

De som är födda före år 1953 får deltidspension innan de fyller 60. (*Anvisningarna om deltidspension på webbtjänsten Arbetspensionslagarna*)

8.1 Förutsättningarna för deltidspension

Deltidspension kan beviljas personer i åldern 60–67 år. En person kan inte få deltidspension, om han eller hon på grundval av egen yrkesbana får grund- eller registrerad tilläggspension enligt arbetspensionslagarna i Finland eller från utlandet. Pension som understiger den nedre gränsen för engångsbetalning (25,82 e/mån enligt 2012 års nivå) förhindrar inte deltidspension i Finland.

Den som söker deltidspension och som också har arbetat i ett annat EU-land eller ett avtalsland så att han eller hon omfattas av försäkringen i detta land kan inte få pension från utlandet samtidigt med deltidspension i Finland.

För att få deltidspension bör personen ha en lång yrkesbana. Vid övergången till deltidarbete ska arbetsinkomsten minska så att den uppgår till 35–70 procent av den stabiliserade inkomsten. Inkomsterna ska dock uppgå minst till den nedre gränsen för att omfattas av lagen i fråga.

Arbetstiden ska minska på motsvarande sätt som inkomsten när man går i deltidspension. Minskningen av arbetstiden får inte avvika betydligt från minskningen av arbetsinkomsten.

Det ställs också krav på deltidsarbetets kontinuitet. Den deltidspensionerade får inte vara borta från deltidsarbetet mer än sex veckor i sänder. I denna sexveckorsperiod räknas inte med semester och tid för vilken arbetstagaren får dagpenning enligt sjukförsäkringslagen.

Utöver ovan uppräknade förutsättningar finns den särskilda villkor för deltidspension för anställda inom den privata sektorn och den offentliga samt för företagare.

8.1.1 Privata sektorn

Han eller hon måste ha arbetat i fem år under de sista 15 åren före deltidspensionen. Huruvida arbetsvillkoret på 5/15 år uppfylls undersöks från och med år 2007 på basis av inkomsterna inom den privata sektorn.

Arbete i EU/EES-länder och avtalsländer räknas vid behov med när man undersöker om detta villkor uppfylls.

Årsinkomsten omräknas till tid enligt följande: Arbetsinkomsterna under respektive kalenderår uppräknas med lönekoeficienten till nivån för pensionens begynnelseår, varefter årsarbetsinkomsten divideras med 1 047,25 euro ($= 25 \times 41,89$ euro, 41,89 euro är gränsen för försäkring enligt ArPL). Eurobeloppet 1 047,25 motsvarar lönekoeficientens nivå 1 år 2004, enligt 2012 års nivå är gränsen 1 351,99 euro. Den kvot som erhålls på detta sätt avrundas neråt till närmaste hela tal. Man beaktar dock högst 12 månader per år. Arbetsvillkoret uppfylls, om summan av kvoterna under 15 kalenderår blir minst 60.

När man undersöker huruvida arbetsvillkoret på 15 år uppfylls måste man också granska yrkesbanan före ArPL. Det sker enligt de bestämmelser som gällde när arbetet ägde rum.

Sålunda undersöks tiden i arbete i APL-anställningar utgående från anställningarnas längd till utgången av år 2004. I fråga om FöPL- och LFöPL-företagare undersöks också hur länge företagarkerksamheten har fortgått. Pensionsberättigande KAPL- och KoPL-inkomster omräknas till tid genom att dividera årsinkomsten med APL-gränsbeloppet. Hela månader beaktas, högst 12 månader per år. Samtliga arbeten beaktas endast en gång när man undersöker anställningarnas längd.

Arbetsvillkoret för åren 2005 och 2006 undersöks så att den pensionsgrundande årsinkomsten divideras med det APL-gränsbelopp som gällde under åren i fråga (296,08 euro år 2012). Antalet månader som berättigar till pension motsvarar det antal APL-gränsbelopp som ingår i årsinkomsten, dock högst 12 månader per år.

En ytterligare förutsättning för att en arbetstagare ska få deltidspension enligt ArPL är att personen i fråga under granskningsperioden för den stabiliserade inkomsten har ArPL-inkomster som uppgår minst till minimibeloppet enligt ArPL.

Inkomster från tiden före 2007 som överstiger gränslöpen i APL, KAPL och KoPL jämföras från och med 1.1.2007 med ArPL-inkomster och kan ge rätt till deltidspension enligt ArPL.

För att få deltidspension inom den privata sektorn har det för personen inte uppstått rätt till deltidspension från den offentliga sektorn efter att anställningen inom den privata sektorn upphört.

Om deltidspension har beviljats tidigare från den ena sektorn (t.ex. den privata) och deltidspension också ska beviljas från den andra sektorn (t.ex. den offentliga), beviljas deltidspension inte inom två olika system, utan den anstalt som har beviljat den första pensionen justerar pensionens belopp.

Före deltidspensionen måste man arbeta på heltid. Under de 18 sista månaderna omedelbart före deltidspensionens början måste man ha arbetat heltid i minst 12 månader.

Denna granskningstid på 18 månader förlängs dock enligt ArPL med högst sex månader, dvs. till högst två år sammanlagt, om personen på grund av sjukdom har fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen, lön för sjukdomstid, ersättning för inkomstbortfall enligt trafikförsäkringslagen eller dagpenning enligt lagen om olycksfallsförsäkring. Granskningstiden kan förlängas endast med den tid för vilken förmånen har betalats.

8.1.2 Företagare

För att få deltidspension enligt FöPL eller LFöPL ska företagaren antingen helt avstå från företagareverksamheten eller halvera arbetsinkomsten av sin företagareverksamhet, som omedelbart före deltidspensionens början ska ha fortgått utan avbrott i minst fyra månader. Arbetsinkomsten beaktas för högst det år då deltidspensionen börjar och de sista 60 månaderna före det. Granskningsperioden 60 månader är densamma som vid beräkning av pension för återstående tid.

I deltidspensioner som börjar 2012 beaktas alltså även vid granskning av halvering av företagarens arbetsinkomst den faktiska arbetsinkomsten och företagarkerksamhetens längd åren 2007–2011 samt företagarkerksamheten år 2012.

Arbetsinkomsterna av deltidarbetet ska vara 35–70 procent av den stabiliserade inkomsten och arbetsinsatsen ska ändras på motsvarande sätt. I situationer där företagaren under varken granskningstiden eller deltidarbetet har arbete som försäkras enligt andra pensionslagar än FöPL och det inte har gjorts stora ändringar i arbetsinkomsten före deltidspensionens början, uppfylls kravet på 35–70 procent normalt automatiskt, om företagaren halverar sin arbetsinkomst när han eller hon går i deltidspension.

Med heltidsarbete enligt lagen om pension för företagare avses företagarkerksamhet som försäkrats enligt FöPL med en fastställd arbetsinkomst på minst 14 211,69 euro om året (11 008,28 euro enligt 2004 års nivå).

8.1.3 Den offentliga sektorn

Arbetsvillkoret är annorlunda i den offentliga sektorns arbetspensionslagar än inom den privata sektorn. Enligt dem motsvaras kravet $12/18 + 6$ i ArPL av kravet $3/5/6$.

Omedelbart innan deltidspensionen börjar ska pensionssökanden ha varit heltidsanställd enligt lagen i fråga i minst sex månader. Som heltidsanställning betraktas arbete där arbetsinkomsterna uppgår till minst 1 291 euro i månaden (enligt 2012 års nivå). En familjedagvårdarens och en familjevårdarens arbete betraktas som heltidsarbete när arbetsinkomsten är minst 1 129,49 euro i månaden (enligt 2012 års index).

Dessutom förutsätts det att personen under tre av fem kalenderår som närmast föregår det år då deltidspensionen börjar har haft minst 15 492 euro per år (enligt 2012 års index) i arbetsinkomst enligt lagen i fråga.

Även sjukdomstid beaktas. Under den sex månader långa karenstiden förutsätts anställning utan avbrott. Om personen på grund av förstatligande har överförs från en kommunal eller privat anställning till en statlig anställning, beaktas vid beräkningen av slutkarensen den kommunala eller privata anställning som föregått förstatligandet och i fråga om krav på inkomster beaktas även inkomsterna av den kommunala eller privata anställningen. Om personen har överförs till en kommunal

anställning för att en statlig verksamhet har gjorts kommunal, beaktas anställningen inom staten före kommunaliseringen vid beräkningen av slutkarensen.

Inom den offentliga sektorn har även de som har valt en särskild yrkesbaserad pensionsålder möjlighet att få deltidspension.

Ansökan om och mottagande av deltidspension innebär då att valet annulleras. Det innebär i sin tur att personen i fråga inte kan få ålderspension vid den valda pensionsåldern, utan omfattas av den allmänna pensionsåldern. Det betyder att han eller hon kan gå i ålderspension mellan 63 och 68 års ålder. Om ålderspensionen börjar före den personliga åldern finns ingen rätt till tilläggspension och grundpensionen omräknas, se Tabellerna 3.1 och 3.2.

Om man har valt den yrkesbaserade pensionsåldern men går i deltidspension först efter att ha uppnått den yrkesbaserade pensionsåldern, kan man gå i ålderspension vid den tidpunkt man önskar.

8.2 Pensionsfallet för deltidspensionen

Rätt till deltidspension föreligger, när alla villkor för att få deltidspension är uppfyllda. Pensionsfallet inträffar i allmänhet den sista dagen i den månad som föregår den då pensionen börjar. Deltidspension börjar alltid i början av månaden.

8.3 Stabiliserad inkomst

För att kunna räkna ut deltidspensionen måste man först fastställa den stabiliserade inkomstnivån. Den stabiliserade inkomsten för deltidspension beräknas på basis av arbetsinkomsterna och de arbetsinkomster, som legat till grund för förmåner under oavlönade perioder, under granskningstiden för återstående tid, dvs. de fem sista kalenderåren före det år då deltidspensionen börjar. Den beräknas alltså i allmänhet på samma sätt som inkomsten för återstående tid skulle räknas i fråga om invalidpension, om personen hade blivit arbetsoförmögen den dag då deltidspensionen börjar. När pensionsfallet inträffar 31.12, beaktas även pensionsfallsårets arbetsinkomster och förmånsgrundande inkomster vid beräkning

av den stabiliserade inkomsten. Arbetstagares arbetspensionsförsäkringsavgift dras av från inkomsterna.

Om en FöPL-företagare har utnyttjat möjligheten till sänkt avgift året före pensionsfallet beaktas detta. Härvid skiljer sig beräkningen av den stabiliserade inkomsten från beräkningen av inkomst för återstående tid, där flexavgifter året före pensionsfallsåret inte beaktas.

Exempel 8.1. *Arbetstagarens stabiliserade inkomst.*

År	Årsinkomsten i euro omräknad till 2012 års nivå, efter avdrag för arbetstagares arbetspensionsavgift.
2007	16 000,00
2008	20 000,00
2009	22 000,00
2010	24 000,00
2011	26 000,00

Arbetstagaren går i deltidspension 1.11.2012. Divisor för den stabiliserade inkomsten är 60.

Den stabiliserade inkomsten för deltidspension är

$$\frac{16\,000 + 20\,000 + 22\,000 + 24\,000 + 26\,000}{60} = 1\,800,00 \text{ euro i månaden}$$

...

8.4 Inkomstbortfallet

Deltidspensionens belopp beräknas utgående från minskningen av den totala inkomsten. Detta inkomstbortfall är skillnaden mellan den stabiliserade inkomsten och alla inkomster av deltidsarbete.

Från lönen för deltidsarbetet dras arbetstagares pensionsavgift inte av vid beräkningen av inkomstbortfallet.

Exempel 8.2. Arbetstagarens inkomstbortfall.

Arbetstagaren går i deltidspension 1.7.2012 och den stabiliserade inkomsten är 1 600,00 euro i månaden. För deltidarbetet betalar arbetsgivaren 960,00 euro i lön per månad. Lönen för deltidarbetet är alltså 60 procent av den stabiliserade inkomstnivån, vilket innebär att kravet på 35–70 procent uppfylls.

Inkomstbortfallet vid deltidspension är $1\,600,00 - 960,00 = 640,00$ euro i månaden.

...

Exempel 8.3. Företagarens inkomstbortfall.

Företagaren går i deltidspension år 2012. Den stabiliserade inkomstnivån och arbetsinkomsten av den företagareverksamhet som fortlöpt utan avbrott före deltidspensionen är 1 600,00 euro i månaden. Företagare måste alltid halvera sin stabiliserade arbetsinkomst när de går i deltidspension.

Företagarens inkomstbortfall är skillnaden mellan den stabiliserade inkomstnivån och den halverade arbetsinkomsten: $1\,600,00 - 800,00 = 800,00$ euro i månaden.

...

8.5 Deltidspensionens belopp

Deltidspensionens belopp är i allmänhet hälften av inkomstbortfallet.

Deltidspensionen kan uppgå till högst 75 procent av den pension som har tillvuxit före deltidspensioneringen. Även pension som tillvuxit under oavlönade perioder beaktas när man beräknar 75-procentsgränsen, visserligen endast till slutet av det år som föregår pensionsfallsåret. Om pensionsfallet inträffar 31.12 beaktas förmåner under oavlönade perioder också i fråga om pensionsfallsåret.

I maximibeloppet beaktas pensioner från den privata sektorn och den offentliga sektorn enligt grundskyddet.

Om deltidspensionen är högre än pensionens maximibelopp, beviljas deltidspensionen till maximibeloppet.

Pension för arbete som försäkrats i andra EU/EES-länder eller avtalsländer beaktas också vid beräkning av maximibeloppet. Om det inte går att få besked om en förmån som intjänats utomlands, kan man vid beräkning av maximibeloppet beakta en sådan teoretisk pension som personen skulle ha tjänat in i Finland, om det arbete som han eller hon utfört utomlands hade utförts i Finland.

Exempel 8.4. *Företagarens deltidspension.*

Företagaren är född 26.2.1950. FöPL-verksamheten har börjat år 1973. Företagaren minskar sin arbetsinsats till hälften och går i deltidspension 1.7.2012.

Den FöPL-pension som tillvuxit fram till pensioneringen är 700,00 euro i månaden. Den pension som tillvuxit av tidigare APL-anställningar är 580,00 euro och pensionen för KAPL-inkomster är 20,00 euro (enligt 2012 års nivå).

Företagarens arbetsinkomst har varit 25 000,00 euro under tiden 1.1.2000–30.4.2007, enligt 2012 års nivå. Sedan har företagaren höjt arbetsinkomsten till 30 000,00 euro.

Vid beräkning av den arbetsinkomst som ska halveras betraktas den genomsnittliga arbetsinkomsten under den kontinuerliga företagarens verksamhet. Då beaktas den arbetsinkomst som varit i kraft under pensionsfallsåret samt arbetsinkomsterna under de högst fem föregående åren. När man fastställer den arbetsinkomst som ska halveras studeras arbetsinkomsterna under tiden 1.1.2007–30.6.2012.

Arbetsinkomst som ska halveras:

År	Faktisk, fastställd arbetsinkomst euro/år	Dagar
2007	25 000,00	120
	30 000,00	240
2008	30 000,00	360
2009	30 000,00	360
2010	30 000,00	360
2011	30 000,00	360
2012	30 000,00	180

$$[(25\,000,00 \times 120) + (30\,000,00 \times 1860)]/1980 = 29\,696,97 \text{ euro/år} \\ = 2\,474,75 \text{ euro i månaden}$$

Halverad blir arbetsinkomsten 1 237,37 euro i månaden.

Stabiliserad inkomst:

Den stabiliserade inkomstnivån beräknas utifrån inkomsterna under de fem sista åren före pensionsfallet (såsom inkomst för återstående tid). När pensionsfallet inträffar år 2012, beaktas de fastställda arbetsinkomsterna åren 2007–2011 vid beräkningen av den stabiliserade inkomsten.

Vid beräkning av den stabiliserade inkomsten beaktas inte arbetsinkomsten under pensionens begynnelseår, eftersom pensionen börjar mitt under året.

$$[(25\,000,00 \times 120) + (30\,000,00 \times 1\,680)]/1\,800 = 29\,666,67 \text{ euro/år} \\ = 2\,472,22 \text{ euro i månaden}$$

Inkomstbortfallet:

Inkomstbortfallet erhålls genom att subtrahera den halverade arbetsinkomsten från den stabiliserade inkomsten: $2\,472,22 + 1\,237,37 = 1\,234,85$ euro i månaden

Deltidspensionen är hälften av inkomstbortfallet: $1\,234,85/2 = 617,45$ euro i månaden.

Maximibeloppet är $(700,00 + 580,00 + 20,00) \times 0,75 = 975,00$ euro i månaden. Maximibeloppet begränsar inte deltidspensionens belopp.

Den halverade arbetsinkomsten (1 237,37 euro i månaden) ska vara 35–70 procent av den stabiliserade inkomsten. Dessa gränser utifrån den stabiliserade inkomsten (2 472,22) är 865,28–1 730,55 euro. Den halverade inkomsten ligger inom gränserna.

Företagarens deltidspension från och med 1.7.2012 är 617,45 euro i månaden.

...

Exempel 8.5. Arbetsinkomst som halveras, stabiliserad inkomst och deltidspensionens belopp.

Företagarverksamheten har börjat 1.1.2005 och den fortgår utan avbrott tills företagaren ansöker om deltidspension. Företagarens ansöker om deltidspension från och med 1.4.2012. Den fastställda arbetsinkomsten är 18 800,00 euro/år (enligt 2012 års nivå).

Arbetsinkomst som ska halveras:

Den arbetsinkomst som ska halveras beräknas utifrån de fastställda arbetsinkomster som gällde åren 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 och 2012.

FöPL: 1.1.2005–31.3.2012

År	Arbetsinkomst euro/år (ind. 1,231)	Dagar då arbetsinkomsten varit i kraft
2007	18 800,00	360
2008	18 800,00	360
2009	18 800,00	360
2010	18 800,00	360
2011	18 800,00	360
2012	18 800,00	90

$$\frac{18\,800,00 \times 1\,890}{1\,890} = 18\,800,00 \text{ euro/år}$$

Halverad arbetsinkomst:

$18\,800,00 \times 0,5 = 9\,400,00$ euro/år är fortfarande över FöPL-minimum och ligger innanför gränserna på 35–70 procent av den stabiliserade inkomstnivån (548,33–1 096,67 euro i månaden). Företagaren har alltså rätt till deltidspension. Den halverade arbetsinkomsten är den inkomst till vilken företagaverksamheten på deltid försäkras enligt FöPL.

Stabiliserad inkomst:

Åren 2007–2011 var arbetsinkomsten 18 800,00 euro/år (2012 års nivå)

Den stabiliserade inkomsten är: $\frac{18\,800,00 \times 5}{60} = 1\,566,67$ euro i månaden

Deltidspensionens belopp:

Inkomstbortfallet är skillnaden mellan den stabiliserade inkomstnivån och den halverade arbetsinkomsten:

$1\,566,67 - 783,33 = 783,34$ euro i månaden

Deltidspensionen är 50 procent av inkomstbortfallet:

$783,34 \times 0,5 = 391,67$ euro i månaden

Före deltidspensioneringen hade företagaren tjänat in en arbetspension på 621,23 euro i månaden.

Maximibeloppet: $621,23 \times 0,75 = 465,92$ euro i månaden. Deltidspensionen är lägre än maximibeloppet.

Företagarens deltidspension från och med 1.4.2012 är 391,67 euro i månaden.

...

8.6 Avbrytande, indragning och omräkning av deltidspension

Förändringar i inkomsten av deltidsarbetet kan medföra omräkning eller indragning av deltidspensionen. Då man bedömer vilken inverkan inkomstförändringen har på pensionsbeloppet jämförs de förändrade inkomsterna med den deltidslön som användes då pensionen började eller vid en senare tidpunkt då inkomsterna förändrades. Före jämförelsen justeras lönen med lönekoeficienten till nivån för granskningstidpunkten.

Deltidspensionen kan också avbrytas, om arbetstagarens inkomster av deltidsarbetet eller frånvaro från arbetet tillfälligt ändras så att kraven på deltidsarbetet inte uppfylls. Deltidspensionen kan vara avbruten i högst sex månader.

Deltidspensionen dras in

- om inkomsterna av deltidsarbetet inte hålls inom gränserna, 35–70 procent

- om pensionen har varit avbruten mer än sex månader
- om deltidspensionären är borta mer än sex veckor i sänder (bortsett från tider som inte medräknas i dessa sex veckor, såsom semester).
- på pensionstagarens begäran genast när rätten till pension har upphört (arbetet upphör, heltidsarbete osv.) Indragen pension kan beviljas på tidigare grunder, om villkoren för att få pension uppfylls på nytt innan det har gått sex månader. Om pensionen har varit indragen mer än sex månader, beviljas deltidspension på nya grunder förutsatt att alla villkor för att få pension uppfylls.
- om pensionstagaren beviljas någon pension som utgör hinder för deltidspension. ArPL-deltidspension inom den privata sektorn som automatiskt ändras till ålderspension betraktas inte som hinder för deltidspension inom den offentliga sektorn.

För dem som är födda 1946 eller tidigare ändras deltidspension inom den privata sektorn vid 65 års ålder automatiskt till ålderspension som är lika stor som deltidspensionen, även om arbetstagaren fortsättningsvis arbetar. Då sjunker pensionstillväxten för arbetet inom både den privata sektorn och den offentliga sektorn till 1,5 procent.

Pensionen beräknas på nytt

- om inkomsterna av deltidsarbetet ändras mer än 15 procent. Deltidspensionens belopp räknas om utgående från samma stabiliserade inkomst.
- om pensionstagaren beviljas en annan deltidspension eller primär förmån eller om beloppet av en primär förmån ändras.

Deltidspensionen räknas om enligt den månads nivå som följer efter den månad då inkomsterna förändrades, och den ändrade pensionen börjar från ingången av samma månad. Om lönen har förändrats på den första dagen i månaden, betalas dock pensionen omräknad redan från månadens första dag.

8.7 Pensionstillväxten under tiden med deltidspension för personer födda före år 1953

En deltidspensionär tjänar in pension både för deltidsarbetet och för det inkomstbortfall som ligger till grund för deltidspensionen. De som är födda 1953 eller senare tjänar inte in pension för inkomstbortfallet.

De som är födda 1946 eller tidigare tjänar in pension för deltid arbetet på samma sätt som för annat förvärvsarbete enligt 2004 års intjäningsregler med 1,5 procent till början av det år då de fyller 60 år och efter det med 2,5 procent om året till slutet av den månad då de fyller 65. För tiden med deltidspension tillväxer pension årligen med 1,5 procent av det inkomstbortfall enligt vilket deltidspensionen för första gången beräknades. När pensionen beräknas justeras inkomstbortfallet med lönekoeficienten till nivån vid pensionens begynnelsepunkt. Pensionsdelar som tillväxer under tiden med deltidspension läggs till den pension som beviljas senare.

De som är födda åren 1947–1952 tjänar in ny pension för lönen för deltid arbetet såsom för annat arbete (1,9 procent/år i åldern 58–62 år och 4,5 procent/år i åldern 63–68 år). För tiden med pension, dvs. för inkomstbortfallet, tillväxer pensionen med 0,75 procent om året. Pensionstillväxten är dock 1,5 procent om året, om den pension som beviljas efter deltidspensionen är invalidpension. Likaså är pensionstillväxten för inkomstbortfallet 1,5 procent, om det efter deltidspensionen följer en period med arbetslöshetsdagpenning och sedan arbetslöshetspension.

De som är födda före år 1947 tjänar in pension enligt KomPL och StaPL med två procent om året för både inkomstbortfallet och deltid arbetet. Huvudregeln är att de som är födda 1947 eller senare tjänar in pension med 0,75 procent av inkomstbortfallet om året. Om arbetstagaren emellertid är född 1947–1951 och har gått i deltidspension för första gången efter att ha fyllt 60 år, är pensionstillväxten för inkomstbortfallet en procent om året. För arbete tillväxer pensionen enligt de åldersavhängiga procentsatserna.

8.8 Pension som beviljas efter deltidspension

8.8.1 Ålderspension efter deltidspension, personer födda år 1946 eller tidigare

De som är födda 1946 eller tidigare har börjat få ålderspension i början av månaden efter den månad då de fyllt 65 år, senast 1.1.2012. Om personen i fråga har fortsatt att arbeta över 65 års ålder, har deltidspensionen ändrats till en lika stor ålderspension och pensionstillväxten för inkomstbortfallet upphört. För arbete vid

sidan av ålderspension tillväxer ny pension med 1,5 procent om året till slutet av den månad då personen i fråga fyller 68 år. Eventuell uppskovsförhöjning beräknas efter 68 års ålder. Uppskovsförhöjningen är 0,4 procent per månad.

Inom den offentliga sektorn finns det inga särskilda bestämmelser om hur deltidspension ändras till ålderspension hos personer som är födda 1946 eller tidigare. Deltidspensionen ändras automatiskt till en lika stor ålderspension först vid 68 års ålder, om deltidspensionären fortsätter arbetet över 68 års ålder.

8.8.2 Ålderspension efter deltidspension, personer födda åren 1947–1952

Man kan gå i ålderspension mellan 63 och 68 års ålder. Om deltidsarbetet fortsätter efter 68 års ålder, ändras deltidspensionen vid 68 års ålder till en ålderspension som är lika stor som deltidspensionen. Deltidspensionären har rätt att gå i förtida ålderspension vid 62 års ålder. Förtidsminskningen är 0,6 procent per månad, räknat bakåt från 63 års ålder. Uppskjuten ålderspension beviljas med en uppskovsförhöjning efter 68 års ålder. Uppskovsförhöjningen är 0,4 procent per månad.

Exempel 8.6. ArPL-deltidspension och ålderspension efter den.

Arbetstagaren är född 10.10.1949 och går i deltidspension 1.9.2011. Efter deltidspensionen ansöker arbetstagaren om ålderspension från och med 1.6.2012.

Arbetstagarens deltidspension

Den stabiliserade inkomsten före deltidspensionen är 1 566,67 euro i månaden. Arbetstagaren minskar sin arbetstid så att den lön som arbetsgivaren betalar för deltidssarbetet är 60 procent av den stabiliserade inkomstnivån.

Lönen för deltidssarbetet är 940,00 euro per månad.
Inkomstbortfallet är $1\,566,67 - 940 = 626,67$ euro i månaden.

Deltidspensionen är hälften av lönebortfallet, dvs. $626,67 \times 0,5 = 313,34$ euro i månaden.

Den pension som tillvuxit före deltidspensionens början är sammanlagt 402,00 euro i månaden enligt 2011 års nivå.

Maximibeloppet är $402,00 \times 0,75 = 301,50$ euro i månaden.

Deltidspensionen kan vara högst lika stor som maximibeloppet, och därmed är deltidspensionen här 301,50 euro i månaden.

Arbetstagarens ålderspension fr.o.m. 1.6.2012

Pension tillväxer för inkomstbortfallet vid deltidspension för tiden 1.9.2011–31.5.2012, dvs. för nio månader. Intjäningsprocenten är 0,75 om året.

Inkomstbortfallet justeras med lönekoeficienten till nivån under ålderspensionens begynnelseår:

$$626,67 \times \frac{1,291}{1,253} = 645,68 \text{ euro i månaden}$$

Pension för inkomstbortfallet

$$\frac{645,68 \times 9 \times 0,75 \%}{12} = 3,63 \text{ euro i månaden}$$

Pension för arbetsinkomster

År 2011

Inkomsterna av deltidsarbetet är 3 760,00 euro. Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är de 3 617,69 euro enligt 2012 års nivå.

$$\frac{3\,617,69 \times 1,9\%}{12} = 5,73 \text{ euro i månaden}$$

År 2012

Inkomsterna av deltidsarbetet är 4 700,00 euro. Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift är de 4 413,30 euro.

$$\frac{4\,413,30 \times 1,9\%}{12} = 6,99 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit före deltidspensionens början är enligt 2012 års nivå

$$402,00 \times \frac{1,291}{1,253} = 414,19 \text{ euro i månaden}$$

Ålderspensionen efter deltidspensionen:

$$414,19 + 3,63 + 5,73 + 6,99 = 430,54 \text{ euro i månaden}$$

Den intjänade pensionen multipliceras med livslängdskoefficienten $430,54 \times 0,98689 = 424,90$ euro i månaden.

...

8.8.3 Invalidpension efter deltidspension

Invalidpension består av den pension som tillvuxit före deltidspensionens början, den pensionsdel som tillvuxit under tiden med deltidspension samt pensionsdelen för återstående tid. De som är födda 1953 eller senare tjänar inte längre in pension för inkomstbortfallet, och inkomstbortfallet räknas inte med i inkomsten för återstående tid.

Exempel 8.7. Företagares invalidpension efter deltidspension .

Företagaren är född 17.3.1950. Han ansöker om invalidpension efter deltidspension år 2012. Han har varit deltidspensionerad sedan 1.4.2008. Pensionsfallet för invalidpensionen inträffar i augusti 2011. Efter deltidspensionen beräknas pensionen på nya grunder. Deltidspensionstagaren beviljas invalidpension, om han blir arbetsoförmögen före 63 års ålder.

När delinvalidpensionen började 1.4.2008 hade företagaren tjänat in arbetspension för sammanlagt 621,23 euro i månaden enligt 2008 års nivå. Denna pension justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår (2012).

$$621,23 \times \frac{1,291}{1,124} = 713,53 \text{ euro i månaden}$$

Pension som tillvuxit efter 1.4.2008

Under perioden som företagare på deltid:

Perioden som företagare på deltid 1.4.2008–31.12.2010 är 33 månader (pensionsfallet för invalidpensionen inträffar 17.8.2011, den intjänade pensionen beräknas till utgången av året före pensionsfallet).

Arbetsinkomsten av företagarkerksamheten på deltid är 9 400 euro/år enligt 2008 års nivå. Den justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår.

$$9\,400,00 \times \frac{1,291}{1,124} = 10\,796,62 \text{ euro/år}$$

Intjänad pension 1.4.2008–31.12.2010

År 2008 är ett ofullständigt år, tiden 1.4.2008–31.12.2008 är 270 dagar;

$$\text{arbetsinkomsten för det ofullständiga året är } \frac{10\,796,62}{360} \times 270 = 8\,097,46 \text{ euro/år,}$$

intjänad pension 1.4.2008–31.12.2010, pensionstillväxt 1,9 procent enligt åldern,

$$\frac{(8\,097,46 + 10\,796,62 + 10\,796,62) \times 1,9\%}{12} = 47,01 \text{ euro i månaden}$$

Pension för perioden med deltidspension

Perioden med deltidspension 1.4.2008–31.12.2010 är 33 månader.

Inkomstbortfallet var 783,34 euro i månaden enligt 2008 års nivå. Det justeras med lönekoeficienten till nivån för invalidpensionens begynnelseår.

$$783,34 \times \frac{1,291}{1,124} = 899,73 \text{ euro i månaden}$$

Pensionstillväxten är 1.5 procent, eftersom deltidspensionen efterföljs av invalidpension.

$$\frac{899,73 \times 33 \times 1,5 \%}{12} = 37,11 \text{ euro i månaden}$$

Pension för återstående tid 1.1.2011–31.3.2013

inkomst för återstående tid, granskningsperiod 2006–2010,

2006

18 800 euro/år enligt 2008 års nivå

21 593,24 euro/år enligt 2012 års nivå

2007

18 800 euro/år enligt 2008 års nivå

21 593,24 euro/år enligt 2012 års nivå

2008

1.1.2008–31.3.2008, 90 dagar, arbetsinkomsten är 18 800 euro/år enligt 2008 års nivå.

21 593,24 euro/år enligt 2012 års nivå

1.4.2008–31.12.2008, 270 dagar, arbetsinkomsten är 9 400,00 euro/år enligt 2008 års nivå.

10 796,62 euro/år enligt 2012 års nivå

Arbetsinkomst år 2008 totalt:

$$\frac{(21\,593,24 \times 90) + (10\,796,62 \times 270)}{360} = 13\,495,78 \text{ euro/år enligt 2012 års nivå}$$

År 2008 är inkomstbortfallet under tiden 1.4.2008–31.12.2008 är 783,34 euro i månaden enligt 2008 års nivå och 901,12 euro i månaden enligt 2012 års nivå.

Inkomstbortfallet år 2008: $901,12 \times 9 = 8\,110,08$ euro

Från år 2008 beaktas vid beräkningen av inkomst för återstående tid $13\,495,78 + 8\,110,08 = 21\,605,86$ enligt 2012 års nivå.

Arbetsinkomsten år 2009 är 10 796,62 euro/år enligt 2012 års nivå

År 2009 är inkomstbortfallet $901,12 \times 12 = 10\,813,44$ euro

Från år 2009 beaktas vid beräkningen av inkomsten för återstående tid $10\,796,62 + 10\,813,44 = 21\,610,06$ euro/år

Arbetsinkomsten år 2010 är 10 796,62 euro/år enligt 2012 års nivå

År 2010 är inkomstbortfallet $901,12 \times 12 = 10\,813,44$ euro

Från år 2010 beaktas vid beräkningen av inkomsten för återstående tid $10\,796,62 + 10\,813,44 = 21\,610,06$ euro/år

Inkomsten för återstående tid beräknas utifrån arbetsinkomsterna, inkomstbortfallet och eventuella förmånsgrundande inkomster för oavlönade perioder åren 2006–2010.

$$\frac{21\,593,24 + 21\,593,24 + 21\,605,86 + 21\,610,06 + 21\,610,06}{60}$$

= 1 800,21 euro i månaden

Återstående tid 1.1.2011–31.3.2013, dvs. 27 månader, pensionstillväxt 1,5 procent.

Pension för återstående tid: $\frac{1\,800,21 \times 27 \times 1,5\%}{12} = 60,76$ euro i månaden

Den intjänade pensionen multipliceras med livslängskoefficienten

$$713,53 + 47,01 + 37,11 = 797,65 \text{ e/mån}$$

$$797,65 \times 0,98351 = 784,50 \text{ e/mån}$$

Invalidpensionen efter deltidspensionen år 2012 är

$$784,50 + 60,76 = 845,26 \text{ euro i månaden.}$$

...

Tabell 8.1. Skillnader gällande deltidspensionen mellan den privata och den offentliga sektorn, sammanfattning.

Ålderspension efter deltidspension, pensionstillväxt av inkomstbortfallet			
Födda	KomPL	StaPL	ArPL
Före 1947	2 %	1,5 % / 2 % / 2,5 %	1,5 %
Åldersgräns för deltidspension	58–67 år	58–67 år	58–65 år
1947–1951	1,5 % om deltidspensionen börjat vid 60 år 0,75 %, om dtp börjat före 60 år	1 %, om deltidspensionen börjat vid 60 år 0,75 %, om dtp börjat före 60 år	0,75 %
1952	0,75 %	0,75 %	0,75 %
1953→	Ingen tillväxt	Ingen tillväxt	Ingen tillväxt
Ålderspension efter deltidspension, pensionstillväxt för deltidsarbetet			
före 1947			1,5 % / 2,5 %
1947→			1,9 % / 4,5 %
före 1950	2 % / 4,5 %	2 % / 1,9 % / 4,5 %	
1950→	1,9 % / 4,5 %	1,9 % / 4,5 %	

9 EU/EES-pensionsberäkning

EU-bestämmelserna (bestämmelserna om social trygghet i EES-fördraget, som trädde i kraft 1.1.1994 och EES-fördraget, som trädde i kraft 1.1.1995) ska tillämpas på lagstadgade arbetspensioner i Finland alltid när personen i fråga har arbetat i ett annat EU- eller EES-land utöver Finland. I fortsättningen används förkortningen EU om EU- och EES-länderna. Vid sidan av EU-bestämmelserna tillämpas överenskommelserna om social trygghet. *Hur pensionen bestäms enligt EU-bestämmelserna beskrivs närmare i anvisningarna om EU-pensioner på webbplatsen Arbetspensionslagarna.*

Om en person har arbetat som anställd eller egenföretagare i Finland och något annat EU-land, beräknas pensionen på två sätt:

- (1) som nationell pension (oberoende förmån)
- (2) som pro rata-pension.

Den större av de pensioner som beräknats på dessa sätt beviljas.

EU-förordningen om social trygghet, 883/2004, och dess tillämpningsförordning 987/2009 har tillämpats fr.o.m. 1.5.2010.

9.1 Nationell pension

Nationell pension räknas ut genom att enbart beakta den nationella lagstiftningen. Enligt artikel 52 i grundförordningen kallas förmån, som bestäms enligt den nationella lagstiftningen, för oberoende förmån, medan vårt arbetspensionssystem fortfarande använder termen nationell pension.

När den nationella pensionen räknas ut i enlighet med förordningen, tillämpas den finländska arbetspensionslagstiftningen, men med beaktande av grundförordningens bestämmelser om förhindrande av sammanträffande och överenskommelserna om social trygghet (den sistnämnda pensionen är nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet).

I bestämmelserna om förhindrande av sammanträffande definieras förmåner av annat slag och förmåner av samma slag. Alla sammanträffande invalid-, ålders- och familjepensionsförmåner som beräknas eller beviljas på grundval av försäk-

rings- och/eller bosättningsperioder, som har fullgjorts av samma person, ska betraktas som sammanträffande förmåner av samma slag. De sammanträffande förmåner som inte nämns ovan, betraktas som sammanträffande förmåner av annat slag (artikel 53 i grundförordningen).

När förmåner av samma slag enligt lagstiftningen i två eller flera medlemsstater sammanträffar, får bestämmelserna om förhindrande av sammanträffande inte tillämpas på en pro rata-pension. Det betyder att förmånerna inte får samordnas.

Bestämmelserna om förhindrande av sammanträffande får emellertid tillämpas på nationell pension till den del som gäller pensionsdelen för återstående tid (artikel 54 i grundförordningen). Detta innebär att en pension, där pensionen för återstående tid har fördelats enligt de finländska försäkringsperioderna i proportion till alla EU-ländernas försäkringsperioder, är en oberoende förmån enligt förordningen.

Artikel 55 i grundförordningen innehåller bestämmelser om sammanträffande av förmåner av annat slag. LITA-förmånerna skiljer sig från arbetspensionerna, och i EU-situationer tillämpas bestämmelserna om sammanträffande av förmåner av annat slag på dem. Om två eller flera medlemsländer beaktar samma förmån av annat slag som en minskande förmån, delas förmånsbeloppet enligt antalet länder som beaktar den.

9.2 Teoretisk pension

Den teoretiska pensionen behövs för beräkningen av den så kallade pro rata-pensionen. Den teoretiska pensionen beräknas annars på samma sätt som den nationella pensionen, men då jämföras försäkringsperioderna i andra EU-länder med försäkringsperioderna i Finland. Bland försäkringsperioderna i andra EU-länder beaktas de som skulle ge arbetspensionstillväxt om de hade försäkrats i Finland. Vid beräkningen av den teoretiska och pro rata-proportionen beaktas försäkringstiderna som hela månader per land. Samtidiga anställningar beaktas endast en gång.

Från och med 1.1.2005 beräknas höjd pensionstillväxt också på basis av arbete i andra EU-länder från början av den månad som följer på den då personen i fråga fyller 53 eller 63 år.

Den teoretiska pensionen beräknas som en helhet för alla arbetspensioner i Finland. Den teoretiska pensionen beräknas så att den intjänade arbetspensionen multipliceras med kvoten av den sammanlagda tiden i arbete inom EU och tiden i arbete enligt arbetspensionslagarna i Finland. Till resultatet läggs eventuell pension för återstående tid och eventuell höjd pensionstillväxt.

Pensionsåldern för folkpension är dock fortfarande 65 år. Vid beräkningen av folkpensionen beaktar FPA fr.o.m. 1.1.2005 det belopp av arbetspensionerna som personen har tjänat in fram till 63 års ålder. FPA beaktar då ett sådant teoretiskt pensionsbelopp, där försäkringsperioderna har beaktats till 63 års ålder.

Exempel 9.1. Teoretisk pension.

Personen är född 11.10.1959. Han har arbetat i Finland åren 1983–1996, sammanlagt 156 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 550,00 euro per månad enligt 2012 års nivå.

Efter det har han arbetat i Sverige åren 1997–2011, sammanlagt 168 månader. Pensionsfallet inträffar år 2012. Försäkringsperioderna är sammanlagt 336 månader, varav 156 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

I granskningstiden beaktas inkomsterna under åren 2007–2011. Eftersom personen under granskningstiden enbart har haft inkomster i Sverige, är pensionen för återstående tid noll. Den nationella pensionen är pensionen multiplicerad med livslängdskoefficienten, dvs. $0,98351 \times 550,00 = 540,93$ euro i månaden.

Teoretisk pension:

I granskningstiden beaktas inkomsterna under åren 2007–2011. Eftersom personen under granskningstiden enbart har haft inkomster i Sverige, är pensionen för återstående tid noll.

$336/156 \text{ månader} \times (0,98351 \times 550,00 \text{ euro}) = 1\,165,08$ euro i månaden.

...

9.3 Pro rata-pension

Pro rata-pension beräknas på basis av den teoretiska pensionen. Den utgör samma proportionella andel av den teoretiska pensionen som den tid i arbete som berättigar till pension enligt de finska arbetspensionslagarna utgör av den sammanlagda tiden i arbete i olika EU-länder. Pro rata-pensionens belopp består av den arbetspension som tillvuxit i Finland samt eventuella pro rata-andelar av pension för återstående tid och höjd pensionstillväxt.

Exempel 9.2. Pro rata-pension.

Pro rata-pensionen i exemplet ovan är
 $156/336 \times 1\,165,08 \text{ euro} = 540,93 \text{ euro i månaden}$

Den nationella pensionen och pro rata-pensionen är lika stora, och sålunda beviljas den nationella pensionen.

...

9.4 Samordning av EU-pension

LITA-förmån dras av direkt från arbetspensionen. Det återstår arbetspension att betala, om arbetspensionens belopp är större än LITA-förmånen. Även LITA-förmåner från utlandet beaktas såsom förmåner som minskar arbetspensionen.

I situationer där två eller flera medlemsstater beaktar en LITA-förmån som en förmån som minskar pensionen går man till väga enligt följande:

- Om det är fråga om två eller flera nationella pensioner, delar de behöriga institutionerna beloppet av de förmåner som ska beaktas (LITA-förmånens belopp) med det antal förmåner på vilka respektive bestämmelser tillämpas.
- Om det är fråga om en eller flera pro rata-pensioner, beaktar de behöriga institutionerna de erhållna förmånerna i proportion till antalet försäkringsmånader.

Dessutom är samordning av pension från ett annat EU-land och Finland möjlig om både Finland och ett annat EU-land beviljar pension för återstående tid.

9.5 Förhöjd pensionstillväxt

Arbetspensionen tillväxer med 1,9 procent av de inkomster som arbetstagaren har förtjänat från början av månaden efter sin 53-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 63 år. Arbetspensionen tillväxer med 4,5 procent av de inkomster som arbetstagaren har förtjänat från början av månaden efter sin 63-årsdag till slutet av den månad då han eller hon fyller 68 år.

Enligt EU-bestämmelserna ska försäkringsperioder i andra EU-länder jämföras med försäkringsperioder i Finland. Därför har pensionssökande rätt till ovan nämnda höjda intjäningsprocentsatser, om de har arbetat som anställd eller företagare i ett annat EU-land efter att ha fyllt 53 år. Förhöjningen beräknas endast i den teoretiska pensionen, utgående från vilken pro rata-pensionen beräknas.

När förhöjd pensionstillväxt räknas till den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen beräknas på basis av den teoretiska pensionen, kan pro rata-pensionen bli större än pensionen enligt den nationella lagstiftningen. I Finland måste pensionen beräknas som pro rata-pension också i de fall där personen ännu inte ansöker om pension från ett annat EU-land, om pensionen blir större när den räknas på detta sätt.

Förhöjningens andel räknas in i den teoretiska pensionen som ett särskilt tillägg. Om arbetet i Finland har utförts före 1.1.2005, läggs förhöjningens andel till den pensionsgrundande lön som återstående tid skulle ha anslutits till då den sista anställningen i Finland upphörde.

Om personen i fråga har arbetat i Finland efter 1.1.2005, fastställs den inkomst till vilken förhöjningens andel ansluts på basis av årsinkomsten i Finland. Arbetsinkomsten i Finland fr.o.m. 1.1.2005 divideras med kalendermånaderna i Finland, dock så att ett ofullständigt år räknas som 12 månader.

När förhöjd pensionstillväxt räknas till invalidpension, beaktas arbete i ett annat EU-land, som jämföras med arbete i Finland, högst till slutet av det år som föregått pensionsfallsåret i Finland. Om pensionen inte innehåller återstående tid, beaktas arbete som utförts i ett annat EU-land högst till slutet av pensionsfallsmånaden i Finland. När höjningen räknas till ålderspension, beaktas jämfört arbete högst till slutet av pensionsfallsmånaden i Finland.

Vid beräkning av förhöjd pensionstillväxt beaktas arbete under vilket personen har varit försäkrad i ett annat EU-land. Om karaktären hos det andra EU-landets försäkringsperiod inte kan redas ut (dvs. om det är fråga om arbete eller exempelvis barnavårdstid), jämföras det andra EU-landets pensionsgrundande försäkringstid i sin helhet med den högre pensionstillväxten. Bosättningstid jämföras dock inte.

Exempel 9.3. Förhöjd pensionstillväxt.

Personen är född 6.1.1949. Han har arbetat i Finland åren 1973–2001, sammanlagt 336 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 750,00 euro per månad enligt 2012 års nivå. Efter det har han arbetat 60 månader i Sverige åren 2002–2006. Av dessa månader infaller 24 under den tid då han har haft rätt till höjd pensionstillväxt. Efter det har han arbetat i Finland åren 2007–2012. Ålderspensionen börjar 1.2.2012.

Före pensionsfallet år 2012 är arbetsinkomsterna euro/år justerade med lönekoeficient och efter avdrag för arbetstagarens arbetspensionsavgift följande:

År	Inkomster e/år	Mån
2007	21 600	12
2008	22 200	12
2009	22 900	12
2010	23 600	12
2011	24 300	12
2012	2 025	1

Arbetsinkomsterna i Finland är sammanlagt 116 625 euro. Den pension som tillvuxit åren 2007–2012 är 184,66 euro i månaden.

Försäkringsperioderna är sammanlagt 457 månader, varav 397 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

$750,00 + 184,66 = 934,66$ euro i månaden

$934,66 \times 0,98689 = 922,41$ euro i månaden

Teoretisk pension:

Vid beräkning av inkomstgrunden för den förhöjda pensionstillväxten i den teoretiska pensionen divideras årsinkomsten i Finland fr.o.m. 1.1.2005 med antalet kalendermånader i Finland, dock så att inkomsterna under pensionsfallsåret för ålderspensionen endast beaktas fram till pensionsfallet. Sålunda är inkomstgrunden för den höjda pensionstillväxten $116\,625 \text{ euro}/61 = 1\,911,89 \text{ euro}$.

$$\frac{457}{397} \times 922,41 + \left(\frac{24 \times 0,4\% \times 1911,89}{12} \times 0,98689 \right) = 1\,061,82 + 15,09 = 1\,076,91$$

euro i månaden

Av detta är pro rata-pensionen $\frac{397}{457} \times 1\,088,49 \text{ euro} = 945,58 \text{ euro}$ i månaden.

Pro rata-pensionen är större, vilket innebär att den beviljas.

...

9.6 Återstående tid

9.6.1 Förutsättning för rätt till återstående tid

Invalidpensioner, där pensionsfallet inträffar 1.1.2006 eller senare, innehåller alltid en pensionsdel för återstående tid, om den försäkrade har haft minst 16 223,61 euro i arbetsinkomster enligt 2012 års index (12 566,70 euro enligt 2004 års index) under de tio sista kalenderåren innan han eller hon blev arbetsoförmögen. Vid behov beaktas arbetsinkomster i andra EU-länder.

Inkomster från andra EU-länder utreds inte, om det av ansökningshandlingarna framgår att personen har arbetat i ett annat EU-land åtminstone ett år. I oklara fall ber man om en utredning av inkomsterna av sökanden eller av det andra EU-landets försäkringsinstitution.

9.6.2 Inkomsten för återstående tid i EU-situationer

Inkomsten för återstående tid fastställs i regel på basis av inkomsterna under de fem senaste kalenderåren (granskningsperiod) före pensionsfallsåret. För att

kunna räkna ut den finska pensionen för återstående tid måste det under den femåriga granskningsperioden finnas förvärvsinkomster som försäkrats enligt de finska pensionslagarna. Om det under granskningsperioden endast finns inkomster i ett annat EU-land och eventuella finländska sociala förmåner, är beloppet av pensionen för återstående tid noll.

Om det är fråga om en ung person eller om ett pensionsfall som inträffar under en övergångsperiod, tillämpas de särskilda bestämmelser som gäller för dessa situationer.

När den nationella pensionen räknas ut, divideras inkomsterna i Finland under granskningsperioden med antalet månader (60) som ingår i perioden. Divisorn är i regel alltid 60, fastän granskningsperioden innehåller år då personen har arbetat i ett annat EU-land. Om det är fråga om en ung person, används en divisor som också i övrigt skulle tillämpas på personen i fråga.

När den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen räknas ut och personen har pensionsgrundande försäkringstid i ett annat EU-land under granskningsperioden, divideras de finländska inkomsterna under granskningsperioden med det antal finländska månader som ingår i granskningsperioden. Då räknas ett knappt år som 12 månader.

Granskningsperioden kan innefatta år då personen varken har inkomster i Finland eller pensionsgrundade försäkringsperioder i ett annat EU-land. Då divideras inkomsterna i Finland med det antal månader i Finland som ingår i granskningsperioden med tillägg av de månader med vilka de finländska månaderna och övriga EU-länders pensionsgrundande försäkringsperioder understiger 60 månader. Med andra ord utökas antalet månader i Finland med de månader under vilka personen i fråga inte har pensionsgrundande tid i något EU-land. Även då räknas ett ofullständigt år som 12 månader.

Exempel 9.4. EU-invalidpension.

Personen är född 1.12.1961. Han har arbetat i Finland åren 1985–2003, sammanlagt 216 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 560,00 euro per månad enligt 2012 års nivå.

Efter det har han arbetat i Sverige åren 2004–2007, sammanlagt 48 månader. Senast har han igen arbetat i Finland åren 2008–2011, sammanlagt 36 månader. Den pension som tillvuxit under denna tid är 100,00 euro per månad enligt 2012 års nivå.

Pensionen börjar under pensionsfallsåret 2012. På den intjänade pensionen tillämpas den livslängdskoefficient som fastställs för dem som fyller 62 år under pensionsfallsåret.

Före pensionsfallet år 2012 är arbetsinkomsterna justerade med lönekoeficient och efter avdrag för arbetstagarens arbetspensionsavgift följande:

År	Inkomster	Mån
2005	Sverige	12
2006	Sverige	12
2007	Sverige	12
2008	30 000	12
2009	31 000	12
2010	32 000	12
2011	33 000	12

Inkomsterna under granskningstiden är de 126 000 euro, som har förtjänats i Finland. Försäkringsperioderna är sammanlagt 300 månader, varav 252 månader är försäkringsperioder i Finland.

Nationell pension:

När den nationella pensionen beräknas, divideras inkomsten för återstående tid med 60. Sålunda är inkomsten för återstående tid $126\,000 \text{ euro} / 60 = 2\,100 \text{ euro}$ i månaden, varav pensionen för återstående tid under den återstående tiden, 156 månader, är 409,50 euro i månaden.

$0,98351 \times (560,00 + 100,00) + 409,50 = 1\,058,62 \text{ euro}$ i månaden.

Teoretisk pension:

Vid beräkning av den teoretiska pensionen och pro rata-pensionen är divisorn antalet månader i Finland, dock så att ett ofullständigt år är 12 månader. I detta fall är divisorn vid beräkning av den teoretiska pensionen alltså 48. Inkomsten

för återstående tid beräknas alltså genom att dividera inkomsterna med 48, dvs. $126\,000 \text{ euro} / 48 = 2\,625 \text{ euro}$ i månaden, varav pensionen för återstående tid under den återstående tiden, 156 månader, är 511,88 euro i månaden.

$$300/252 \text{ månader} \times (0,98351 \times (560,00 \text{ euro} + 100,00 \text{ euro})) + 511,88 \\ = 1\,284,64 \text{ euro i månaden}$$

Av detta är pro rata-pensionen

$$252/300 \times 1\,284,64 \text{ euro} = 1\,079,06 \text{ euro i månaden}$$

Pro rata-pensionen är större, vilket innebär att den beviljas.

...

9.7 EU-familjepension

Efterlevandepension och barnpension beräknas också på två sätt, som nationell pension och som pro rata-pension, och den större av dessa betalas ut. Den efterlevande maken och barnen kan få familjepension från de EU-länder, där föräldern har arbetat.

9.7.1 Efterlevandepension

Vid minskningen av efterlevandepensionen beaktas förutom den efterlevande makens egna arbetspensioner från Finland även hans eller hennes egna pensioner från andra EU-länder. Som den efterlevande makens egen pension används samma belopp vid minskningen av både den nationella och den teoretiska efterlevandepensionen. Om den efterlevande maken inte ännu är pensionerad, tar man som den efterlevande makens egen pension vid minskningen en beräknad pension, där även den efterlevande makens arbete utomlands beaktas. Om den efterlevande makens egen pension eller beräknade pension överstiger minskningsgrunden 645,50 euro enligt 2012 års nivå, dras hälften av skillnaden bort från efterlevandepensionen. Som den hälft av skillnaden med vilken efterlevandepensionen minskas beaktas den finska efterlevandepensionens proportionella

andel av hela efterlevandepensionen, där den beräknade efterlevandepensionen från andra EU-länder har beaktats.

Den teoretiska efterlevandepensionen beräknas utifrån förmånslåtarens teoretiska pension. Minskningen av efterlevandepensionen görs i den teoretiska efterlevandepensionen, på basis av vilken pro rata-efterlevandepensionen beräknas.

9.7.2 Barnpension

Enligt huvudregeln beräknas barnpension som både nationell och pro rata-pension i likhet med efterlevandepension.

Om förmånslåtarens emellertid har arbetat i Belgien, Frankrike, Danmark, Storbritannien eller Irland, betalas barnpensionen enligt de tidigare bestämmelserna i första hand i barnets bosättningsland och uppgår till den teoretiska pensionen. Om barnet bor utanför Finland och har rätt till barnpension i sitt bosättningsland och barnförmåner i Finland är större, kan skillnaden betalas från Finland. Skillnaden beräknas genom att subtrahera bosättningslandets barnförmåner från de finska barnförmåner (= skillnadsförmån). Vid beräkningen av skillnadsförmånen beaktas i Finland den rent nationella arbetspensionen, barnpensionens grundbelopp inom folkpensionssystemet samt det genomsnittliga barnbidraget.

Exempel 9.5. *LITA-avdrag från familjepension och minskad efterlevandepension.*

Förmånslåtarens dödsdag är 17.2.2012. Förmånslåtarens pension är 2 300,00 euro i månaden, varav 1 500,00 euro är intjänad pension och 800 euro pension för återstående tid. Förmånstagarna är den efterlevande maken och ett barn. LITA-ersättningen är 800,00 euro i månaden. Låt oss anta att endast Finland minskar arbetspensionens belopp med LITA-förmånens belopp. Försäkringstiden i Finland är 120 månader och försäkringstiden i ett annat EU-land 60 månader.

Nationell familjepension:

Den efterlevande maken $6/12 \times 2\,300,00 = 1\,150,00$ euro i månaden

Barnet $4/12 \times 2\,300,00 = 766,67$ euro i månaden

$1\,150,00 + 766,67 = 1\,916,67$ euro i månaden sammanlagt till den efterlevande maken och barnet

LITA-avdrag: $1\,916,67 - 800,00 = 1\,116,67$ euro i månaden

Den efterlevande makens andel: $1\,150,00 / 1\,916,67 \times 1\,116,67 = 670,00$ euro i månaden

Barnets andel: $766,67 / 1\,916,67 \times 1\,116,67 = 446,67$ euro i månaden

Om LITA-avdraget gjordes separat från efterlevandepensionen och barnpensionen, skulle pensionernas slutsummor vara desamma.

Nytt LITA-avdrag:

Barnet fyller 18 år 25.11.2012. Förmånslåtarens pension är 2 300,00 euro i månaden. Efterlevandepension $6/12 \times 2\,300,00 = 1\,150,00$ euro i månaden. Förmånslåtarens pension från Sverige är 200,00 euro i månaden. Den beräknade efterlevandepensionen från Sverige är $6/12 \times 200,00 = 100,00$ euro i månaden. Förmånslåtarens teoretiska pension enligt 2012 års arbetspensionsindex är 3 050,00 euro i månaden. Den teoretiska efterlevandepensionen är $6/12 \times 3\,050,00 = 1\,525,00$ euro i månaden.

År 2012 är minskningsgrunden för efterlevandepension 645,50 euro i månaden. Den efterlevande makens egen beräknade pension är 1 000,00 euro i månaden. LITA-förmånen till den efterlevande maken är 550,00 euro i månaden.

Minskning av den nationella efterlevandepensionen:

Den överskjutande delen: $1\,000,00 - 645,50 = 354,50$ euro i månaden

Minskningen beaktas i samma proportion som den finska pensionen utgör av hela pensionen.

Minskning: $0,5 \times 354,50 = 177,25$ euro i månaden

Proportionell minskning: $1\,150,00 / 1\,250,00 \times 177,25 = 163,07$ euro i månaden

Minskad efterlevandepension: $1\,150,00 - 163,07 = 986,93$ euro i månaden

Minskning av EU-efterlevandepensionen:

Den överskjutande delen: $1\,000,00 - 645,50 = 354,50$ euro i månaden

Minskning: $0,5 \times 354,50 = 177,25$ euro i månaden

Minskad teoretisk efterlevandepension: $1\,525,00 - 177,25 = 1\,347,75$ euro i månaden

Minskad pro rata-efterlevandepension:

$120/180 \times 1\,347,75 = 898,50$ euro i månaden

Den nationella efterlevandepensionen är större, varför LITA-avdraget görs från den.

LITA-avdrag: $986,93 - 550,00 = 436,93$ euro i månaden

...

10 Kostnadsfördelningen för pensionerna

10.1 Om finansieringen av arbetspensionerna

Pensionerna finansieras i huvudsak med pensionsförsäkringsavgifter, som betalas av arbetsgivarna, arbetstagarna och företagen, samt uppkomna pensionsfonder och avkastningen av dessa. Ytterlighetsformerna av olika principer för finansieringen av pensioner är ett fördelningssystem och ett fonderande system.

I ett fördelningssystem täcker man varje års pensionsutgift och omkostnader med de försäkringsavgifter som tas ut samma år. I ett fonderande system tas det varje år ut så mycket försäkringsavgifter att de räcker till att bekosta det pensionsskydd, som tillvuxit under året i fråga, under hela den tid då pensionen betalas ut, med beaktande av räntor och dödlighet.

Finansieringen av pensionerna enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn har ordnats genom ett mellanting mellan dessa principer, dvs. med en delvis fonderande teknik. Den presenteras närmare i punkt 10.1.5.

10.1.1 Arbetspensionerna inom den offentliga sektorn

Pensionssystemen inom den offentliga sektorn finansieras huvudsakligen enligt principen för fördelningssystemet. Numera samlar man också inom den offentliga sektorn in medel i kollektiva buffertfonder. Inom det kommunala pensionssystemet (KomPL) har pensionspengar fonderats från år 1988 och inom det statliga pensionssystemet (StaPL) från år 1990.

10.1.2 Företagarpensionerna

Pensionerna enligt lagarna om pension för företagare, FöPL och LFöPL, bekostas enligt fördelningssystemet. De försäkringsavgifter som tagits ut under ett år används efter avdrag för omkostnader till att bekosta pensionsutgiften under samma år. Staten bekostar pensionsutgiften till den del som företagarnas försäkringsavgifter inte räcker till för att täcka den. Staten har bidragit till att bekosta LFöPL-pensionerna från det år då LFöPL trädde i kraft, dvs. 1970, och till att bekosta FöPL-pensionerna sedan 1979.

10.1.3 Pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder

Kostnaderna för de pensionsdelar som tillvuxit under oavlönade perioder fördelas enligt fördelningssystemet mellan pensionsanstalterna i proportion till de arbetsinkomster som försäkrats i respektive pensionsanstalt.

10.1.4 Förmåner som tillvuxit under barnavårds- och studietid

Staten bekostar de pensionsdelar som tillvuxit enligt lagen om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier (StPEL).

10.1.5 Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn

Pensionerna enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn, ArPL och SjöPL, finansieras genom tillämpning av en delvis fonderande teknik. En enskild pension som utbetalas kan indelas i två delar enligt det sätt på vilket den finansieras. En del av pensionen har fonderats i förväg och pengarna för betalning av pensionen till denna del kommer från fonden. En del bekostas enligt fördelningssystemet och pengarna kommer från försäkringsavgifterna under det år då pensionen betalas ut.

Pensioner enligt lagarna om pension för löntagare inom den privata sektorn har fonderats ända sedan lagen trädde i kraft. Den framtida ålderspensionen fonderas medan pensionen tillväxer av en fortgående anställning. Invalid- och arbetslöshetspensioner fonderas när pensionen börjar. Invalidpensioner fonderas också på förhand.

I ArPL fastställs fonderingsprincipen för varje pensionsslag samt den ansvariga pensionsanstalten som ansvarar för den fonderade delen. Varje pensionsanstalt ansvarar för en förhandsfonderad del av en enskild pension till den del som pensionsanstalten har tagit ut avgifter som fonderats för denna pension. Pensionsanstalten räknar ut beloppet av den försäkringstekniska ansvarsskulden för varje försäkrads del vars framtida pension pensionsanstalten har fonderat i förväg. Den del som överstiger pensionens fonderade del, dvs. den del som ska bekostas gemensamt bekostas enligt fördelningssystemet.

Sjömanspensionskassan deltar i kostnadsfördelningen med den del av SjöPL-pensionen som motsvarar pensionsskyddet enligt ArPL (SjöPL-ansvarsfördelningsdel). Den del av SjöPL-pensionen som överstiger SjöPL-ansvarsfördelningsdelen, dvs. den överskjutande SjöPL-delen, bekostas av Sjömanspensionskassan.

10.2 Kostnadsfördelningen mellan pensionsanstalterna

På grund av det decentraliserade systemet, den delvis fonderande tekniken samt den nedan nämnda principen om sista pensionsanstalt behövs det kostnadsfördelning mellan pensionsanstalterna och avräkning av pensioner som pensionsanstalterna betalat för varandras räkning. Detta görs centralt på Pensionsskyddscentralen (PSC) enligt arbetspensionslagarna och kostnadsfördelningsgrunderna, som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet.

Pensionsanstalterna inom den privata sektorn har handlat enligt den s.k. principen om sista pensionsanstalt (VILMA-principen) ända sedan systemet trädde i kraft. Sedan år 2004 har även de största pensionsanstalterna inom den offentliga sektorn följt den.

Från och med år 2012 bestäms vilken som är sista pensionsanstalt utgående från den försäkrades inkomster. Pensionsansökan behandlas av pensionsanstalten inom det pensionssystem där största delen av den försäkrades inkomster har försäkrats. Pensionsanstalten bestäms separat i de olika pensionssystemen, den sista anstalten är pensionsanstalten inom det pensionssystem där mest av den försäkrades inkomster har försäkrats under granskningstiden. Hur den sista anstalten bestäms beskrivs utförligare i anvisningssamlingen *VILMA-förfarande och pensionsanstalt som avgöra pensionsansökan* på webbplatsen Arbetspensionslagarna.

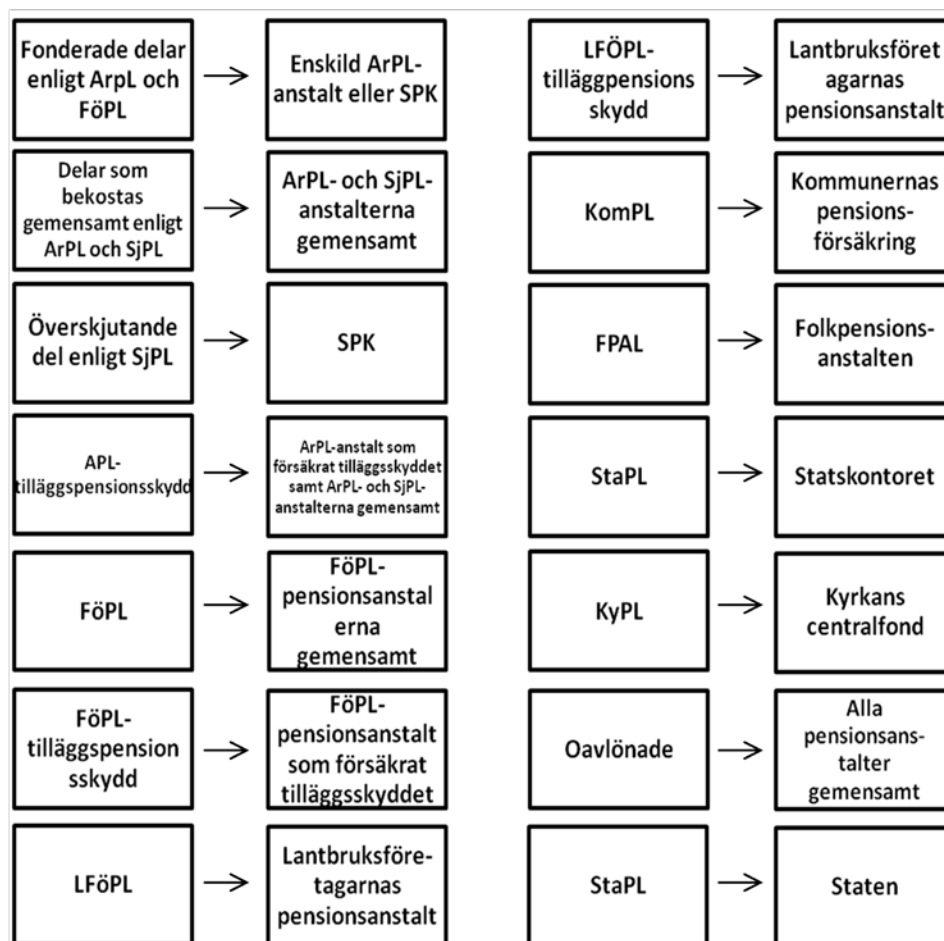
Den sista pensionsanstalten betalar också ut de pensionsdelar som någon annan pensionsanstalt har fonderat i förväg samt andra pensionsdelar som andra enskilda pensionsanstalter ansvarar för och de pensionsdelar som bekostas gemensamt enligt fördelningssystemet.

I den årliga avräkningen av kostnader som PSC gör fördelas kostnaderna för de under året utbetalda pensionerna som bekostas enligt fördelningssystemet mellan pensionsanstalterna. Genom avstämningen får pensionsanstalten också

tillbaka de förhandsfonderade pensionsdelar, som den betalat ut, från de pensionsanstalter som förhandsfonderat pensionsdelarna samt övriga pensionsdelar som andra pensionsanstalter ansvarar för.

De utbetalda pensionerna indelas i delar enligt olika lagar, och ArPL- och SjPL-pensionerna indelas dessutom i den fonderade delen och den del som ska bekostas gemensamt. Hur de olika pensionsdelarna bekostas framställs i följande figur. Hur ArPL- och SjPL-pensionerna indelas i en fonderad del och en del som bekostas gemensamt beskrivs närmare i stycke 10.3.

Bild 10.1. Hur olika pensionsdelar bekostas.

I praktiken sker kostnadsklareringen så att pensionsanstalterna årligen lämnar PSC exakta uppgifter om de pensioner som de betalat föregående kalenderår, indelade med tanke på kostnadsfördelningen utgående från hur pensionsdelarna bekostas. Pensionsanstalterna lämnar PSC också de uppgifter om den i pensionsanstalten försäkrade lönesumman, på basis av vilka kostnaderna för pensioner som ska bekostas gemensamt fördelas mellan pensionsanstalterna. Utgående från dessa räknar PSC ut hur mycket varje pensionsanstalt ska krediteras och debiteras. Krediteringen består av den pensionsutgift som pensionsanstalten lagt ut och som ska bekostas gemensamt eller är på andra pensionsanstalters ansvar. Debiteringen består av pensionsanstaltens andel av den pensionsutgift som ska bekostas gemensamt och av den pensionsutgift som andra pensionsanstalter betalat ut och som pensionsanstalten i fråga ansvarar för.

Om debiteringen är större än krediteringen, betalar pensionsanstalten in skillnaden till PSC. I motsatt fall betalar PSC ut skillnaden till pensionsanstalten. Eftersom penningssummorna i kostnadsfördelningen är stora, utreds kostnaderna årligen i förväg genom kostnadsfördelningsförskott som betalas månatligen.

Avräkningen av pensionsdelar för oavlönade perioder som pensionsanstalterna betalat ut görs årligen på PSC på basis av uppgifter som pensionsanstalterna lämnar. Pensionsanstalterna lämnar PSC också uppgifter om utbetalda pensionsdelar som tillvuxit under barnavårds- eller studietid. Staten gottgör dessa utbetalda StPEL-förmåner till pensionsanstalterna via PSC.

10.3 Indelning av ArPL- och SjPL-pension i en fonderad del och en del som ska bekostas gemensamt

Pensionen indelas pensionsslagsvis i delar enligt olika lagar för kostnadsfördelningen. ArPL- och SjPL-pensionerna indelas dessutom i en del som bekostas gemensamt, en fonderad del som pensionsanstalten själv bekostar, en fonderad del som en annan pensionsanstalt bekostas och en överskjutande del enligt SjPL. Undantag är ålderspension och APL-tilläggspension, som inte indelas på ovan nämnda sätt i delar, utan avräkningen görs med hjälp av utbetalda pensionsdelar och pensionsdelar som anstalten själv ansvarar för.

Nedan behandlas närmare hur pensionen indelas i den fonderade delen och den del som bekostas gemensamt i fråga om olika pensionsslag. Den fonderade delen av en pension är alltid på en viss enskild pensionsanstalts ansvar.

10.3.1 Ålderspension

Ålderspensionen fonderas under fortgående anställningar när arbetstagaren är 18–54 år gammal. Före år 2005 började fonderingen när arbetstagaren fyllt 23 år.

Fonderad pension har tillvuxit enligt följande:

- Fr.o.m. 1.7.1962 till slutet av år 1976 med en procent av arbetsinkomsterna under varje år
- Åren 1977–1996 med 1,5 procent av inkomsterna under varje år.
- Från och med år 1997 med 0,5 procent av inkomsterna under varje år.

Utöver ovan nämnda fondering avsätts det årligen medel till ålderspensionsansvaren för att stärka fonderingen (nivåhöjningar). Från och med år 2007 riktas höjningarna till de fonderade delarna av pensioner till försäkrade och pensionsstagare som fyllt 55 år.

10.3.2 Invalidpension och rehabiliteringsstöd

Invalidpensionen bekostas helt och hållet gemensamt, om det sammanlagda beloppet av den försäkrades ArPL- och SjPL-arbetsinkomster under de två sista kalenderåren före pensionsfallsåret är mindre än 16 223,61 euro enligt 2012 års nivå (12 566,70 euro enligt 2004 års nivå).

I annat fall beräknas den fonderade delen av invalidpensionen utifrån beloppet av ArPL-SjPL-pensionen som motsvarar invalidpensionens begynnelsestidpunkt. Varje ArPL- eller SjPL-pensionsanstalt ansvarar för en fonderad del som är den andel av ArPL-SjPL-pensionen som motsvarar den andel som pensionstagarens ArPL- eller SjPL-inkomster försäkrade i pensionsanstalten utgör av alla inkomster och förmåner under granskningstiden för ansvarsfördelningen. Ingen fonderad del hänförs dock till de inkomster som försäkrats i pensionsanstalten, om de i pensionsanstalten försäkrade inkomsterna under granskningstiden

för ansvarsfördelningen är mindre än 2 703,93 euro (2 094,45 euro enligt 2004 års nivå).

Med granskningstid för ansvarsfördelningen avses de två sista kalenderåren före pensionsfallsåret. I inkomsterna och förmånerna under granskningstiden för ansvarsfördelningen medräknas arbetsinkomster, inkomster som ligger till grund för förmåner under oavlönade perioder, förmåner som betalats till beloppet av grunddagpenning och StPEL-förmåner till beloppet 1 351,96 euro enligt 2012 års nivå (1 047,22 euro enligt 2004 års nivå) samt inkomsten för återstående tid i ett tidigare pensionsförhållande. Inkomstbortfall vid deltidspension medräknas inte i arbetsinkomsterna.

Exempel 10.1. Invalidpension.

Arbetstagaren är född 29.1.1958. Tiden i APL-anställning är 1.8.1980–15.3.2011. Arbetstagaren blir arbetsoförmögen 16.3.2011.

Invalidpension beviljas fr.o.m. 1.4.2012, efter primärtiden för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Invalidpensionen beräknas enligt 2005 års bestämmelser.

Omräkning till fribrev

Pensionsgrundande lön (pensionslön)

År	Inkomster euro/år	Index	Inkomster år 2004 ind. 2151	Inkomster efter LAPL-avdrag (fr.o.m. 1.1.96)	Tid i dagar	Genomsn. mån.ink.-
1995	16 150	1712	20 291,27	20 291,27	360	1 690,94
1996	16 250	1760	19 860,09	19 178,89	360	1 598,24
1997	16 300	1791	19 576,38	18 695,44	360	1 557,95
1998	17 800	1825	20 979,62	19 993,58	360	1 666,13
1999	18 000	1868	20 726,98	19 752,81	360	1 646,07
2000	19 000	1903	21 476,09	20 466,71	360	1 705,56
2001	15 200	1981	16 504,39	15 761,69	360	1 313,47
2002	18 200	2054	19 059,49	18 220,87	360	1 518,41
2003	19 400	2103	19 842,80	18 930,03	360	1 577,50
2004	20 100	2151	20 100,00	19 175,40	360	1 597,95
				190 466,69	3 600	

$$30 \times \frac{190\,466,69}{3\,600} = 1\,587,22 \text{ euro i månaden}$$

Tid i anställningen 1.8.1980–31.12.2004 = 24 år 5 månader = 293 månader.

Pensionen för tiden som anställd är $\frac{293 \times 1,5 \% \times 1\,587,22}{12} = 581,32$ euro i månaden.

Den 31.12.2004 intjänade fribrevspensionen enligt 2012 års nivå och uppräknad med lönekoeficienten är

$581,32 \times \frac{1,291}{1,000} = 750,48$ euro i månaden.

Pensionstillväxten från och med 1.1.2005

År	Inkomster euro/år	Inkomster enligt 2012 års lönecoeff. (1,291)	Inkomster enligt 2012 års lönecoeff. efter LAPL-avdrag	Pensionsanstalt som försäkrat inkomsterna
2005	22 574,77	28 350,22	27 046,11	ArPL 1
2006	23 000,00	27 933,21	26 732,08	ArPL 1
2007	23 500,00	27 580,45	26 394,50	ArPL 1
2008	24 000,00	27 565,84	26 435,64	ArPL 1
2009	24 500,00	26 534,82	25 393,82	ArPL 1
2010	32 000,00	33 559,71	32 049,52	ArPL 2
			164 051,67	

$\frac{164\,051,67 \times 1,5\%}{12} = 205,06$ euro i månaden

Pensionerna som tillvuxit av anställningarna är sammanlagt

$750,48 + 205,06 = 955,54$ euro i månaden

Inkomsten för återstående tid beräknas utifrån inkomsterna åren 2006–2010

År	Inkomster euro
2006	26 732,08
2007	26 394,50
2008	26 435,64
2009	25 393,82
2010	32 049,52
	137 005,56

$$\frac{137\,005,56}{60} = 2\,283,43 \text{ euro i månaden}$$

Den återstående tiden är tiden från ingången av pensionsfallsåret till utgången av den månad då pensionstagaren fyller 63 år.

2021	01	30
2011	01	01
10 år	0 månader	30 dagar = 121 månader

Pension för återstående tid

$$\frac{(121 \text{ mån.} \times 1,5\% \times 2\,283,43)}{12} = 345,37 \text{ euro i månaden}$$

Invalidpension fr.o.m. 1.4.2012 är $955,54 + 345,37 = 1\,300,91$ euro i månaden.

Delning av invalidpensionen i den fonderade delen och den del som bekostas gemensamt

Arbetstagaren har haft två ArPL-anställningar, varav den första har försäkrats i pensionsanstalten ArPL 1 och den andra i pensionsanstalten ArPL 2.

Invalidpensionen som börjar 1.4.2012 är en pension med återstående tid, och det sammanlagda beloppet av arbetsinkomster under granskningstiden för ansvarsfördelningen utan avdrag för arbetstagares pensionsavgift överstiger gränsen 16 223,61 euro (enligt 2012 års nivå). Därför kan det finnas en fonderad del i pensionen. Till både de inkomster som försäkrats i pensionsanstalten ArPL 1 och de inkomster som försäkrats i pensionsanstalten ArPL 2 hänförs en fonderad del, eftersom inkomsterna i båda anställningarna under granskningstiden för ansvarsfördelningen överstiger gränsen 2 703,93 euro (enligt 2012 års nivå). Arbetstagaren blir arbetsoförmögen 16.3.2011, och därför är granskningstiden för ansvarsfördelningen 1.1.2009–31.12.2010. Under granskningstiden är arbetsinkomstbeloppet utan avdrag för arbetstagares pensionsavgift sammanlagt 57 443,34 euro enligt 2012 års nivå.

Den fonderade delen som pensionsanstalten ArPL ansvarar för är
 $25\,393,82 / 57\,443,34 \times 1\,300,91 = 575,09$ euro i månaden.

På motsvarande sätt är den fonderade delen som pensionsanstalten ArPL 2 ansvarar för $32\,049,52 / 57\,443,34 \times 1\,300,91 = 725,82$ euro i månaden.

När invalidpensionen börjar består den således helt av fonderade delar, och för dessa ansvarar pensionsanstalterna ArPL 1 och ArPL 2 i proportion till de inkomster som försäkrats i respektive pensionsanstalt under granskningstiden för ansvarsfördelningen. Eventuella senare indexhöjningar ingår i den del som bekostas gemensamt.

...

10.3.3 Rehabiliteringsstöd

Rehabiliteringsstödet fonderade del bestäms på samma sätt som invalidpensionens fonderade del.

10.3.4 Rehabiliteringspenning

Den fonderade delen av rehabiliteringspenningen är lika stor som den fonderade delen av den ArPL-SjPL-invalidpension som rehabiliteringspenningen grundar sig på hade varit, om det i stället för rehabiliteringspenning hade beviljats invalidpension. Den fonderade delen fördelas mellan de ansvariga pensionsanstalterna på samma sätt som vid invalidpension.

10.3.5 Arbetslöshetspension

Om arbetslöshetspensionen är en fribrevspension, bekostas den helt och hållet gemensamt. Om pensionsfallet för arbetslöshetspensionen inträffar 1.1.2007 eller senare, bestäms rätten till återstående tid på samma sätt som den skulle bestämmas enligt 2004 års bestämmelser, om pensionsfallet inträffade 31.12.2006.

Om arbetstagaren har rätt till pension för återstående tid 31.12.2006 och

- han eller hon efter 31.12.2006 har haft arbetsinkomster på minst 25 820 euro (20 000 euro enligt 2004 års nivå) som försäkrats enligt ArPL eller SjPL, ingår det ingen fonderad del i arbetslöshetspensionen.
- han eller hon efter 31.12.2006 har haft ArPL- eller SjPL-försäkrade arbetsinkomster på mindre än 25 820 euro (20 000 euro enligt 2004 års nivå), är ArPL-SjPL-arbetslöshetspensionens begynnelsebelopp i sin helhet fonderad del, och för den fonderade delen ansvarar den pensionsanstalt som försäkrat den anställning till vilken rätten till återstående tid ansluts.
- han eller hon efter 31.12.2006 inte har arbetat enligt ArPL eller SjPL, är ArPL-SjPL-arbetslöshetspensionens begynnelsebelopp i sin helhet fonderad del, och för den fonderade delen ansvarar den pensionsanstalt som försäkrat den anställning till vilken rätten till återstående tid ansluts.

10.3.6 Deltidspension och familjepension

Deltidspensioner och familjepensioner enligt ArPL och SjPL bekostas helt och hållet gemensamt.

10.3.7 överskjutande SjPL-del

En pension eller pensionsdel som tillvuxit enligt SjPL indelas för ansvarsfördelningen i två delar, SjPL-ansvarsfördelningsdelen, som motsvarar pensionsskyddet enligt ArPL, och den överskjutande delen, SjPL-överskottet. SjPL-ansvarsfördelningsdelen indelas i en fonderad del och en del som bekostas gemensamt, på samma sätt som ovan anges i fråga om respektive pensionsslag. Sjömanspensionskassan bekostar SjPL-överskottet.

10.3.8 Pensioner enligt registrerat APL- och FöPL-tilläggspensionsskydd

För den fonderade delen av APL-tilläggspension och arbetsgivarförsäkring enligt APL svara alltid den pensionsanstalt som försäkrat pensionsanstalten. Den pensionsanstalt som har försäkrat tilläggspensionen beräknar den fonderade delens belopp enligt de av social- och hälsovårdsministeriet fastställda beräkningsgrunderna och meddelar det till intjäningsregistret när tilläggsförmånen har

upphört. Den del av pensionen som överstiger den fonderade delen är pension som bekostas gemensamt.

Hela beloppet av registrerad FöPL-tilläggspension är på den pensionsanstalts ansvar som har försäkrat tilläggspensionsskyddet.

11 Engångsbelopp

Pensionsanstalten har rätt att utan pensionstagarens samtycke betala pensionen som engångsbelopp, om pensionen före avdrag för primära förmåner är mindre än 25,82 euro (20,00 euro enligt 2004 års nivå) i månaden. När man undersöker om pensionen ligger under gränsen för betalning som engångsbelopp, beaktas den totala arbetspensionen och också eventuell registrerad tilläggspension.

Pensionen kan betalas som engångsbelopp även då om pensionen är minst 25,82 euro men högst 64,55 euro i månaden (50,00 euro enligt 2004 års nivå) före avdrag för primära förmåner. Då förutsätts dock att pensionsanstalten har meddelat att pensionen ska betalas som engångsbelopp och att pensionstagaren inte har motsatt sig detta inom den tid som pensionsanstalten angett. Som engångsbelopp kan betalas ålderspension, full invalidpension (även rehabiliteringsstöd) och familjepension, som efter minskning av efterlevandepension men före avdrag för primära förmåner är lägre än gränsen för betalning som engångsbelopp. Delinvalidpension eller arbetslöshetspension kan inte betalas som engångsbelopp.

Om det vid sidan av ålders- eller invalidpension som betalas ut månatligen tillväxer ny pension, läggs den i sinom tid till den löpande pensionen, även om den nya intjänade pensionen till sitt belopp är under gränsen för betalning som engångsbelopp.

11.1 Ålderspension som beviljas efter invalidpension

Om pensionsanstalten som engångsbelopp betalar ut en invalidpension som har beviljats tills vidare, betalar den samtidigt som engångsbelopp ut den ålderspension som beviljas efter invalidpensionen. Pensionsanstalten kan överväga om den betalar invalidpensionen som engångsbelopp, men i fråga om ålderspensionen finns denna möjlighet inte längre.

Om invalidpension enligt 2004 års bestämmelser betalas som engångsbelopp, kan ålderspension som följer efter invalidpensionen inte betalas som engångsbelopp tillsammans med invalidpensionen. Detta beror på att invalidpension en-

ligt 2004 års bestämmelser alltid är en fribrevspension, efter vilken ålderspensionen beräknas på nya grunder.

11.2 Gränsbeloppet höjs med lönekoeficienten

Gränsbeloppet för betalning som engångsbelopp höjs med lönekoeficienten, men löpande pensioner med arbetspensionsindex. Sannolikheten för att en pension, som när den började har överstigit gränsen för engångsbelopp, senare kommer att stanna under gränsbeloppet är sålunda större än tidigare. I så fall kan pensionsanstalten betala ut pensionen som engångsbelopp, vilket lagen dock inte förutsätter.

11.3 Hur engångsloppet beräknas

Engångsbeloppet beräknas enligt de grunder som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. I fortsättningen kommer koeficienterna att justeras då och då med anledning av förändringarna i dödligheten.

Engångsbelopp räknas ut genom att multiplicera den årliga pensionen med en koeficient som motsvarar pensionstagarens ålder. Kvinnor och män har samma koeficienter.

11.4 Tidpunkt för uträkning av engångsbelopp

Engångsbetalningen beräknas för tiden efter beslutet om engångsbetalning. Pension som beviljas retroaktivt betalas normalt, d.v.s. som månatlig pension.

Familjepension som engångsbelopp betalas till alla förmånstagare som är berättigade till engångsutbetalning med verkan från samma tidpunkt.

Om en pension betalas som engångsbelopp, har pensionstagaren på basis av samma pensionsfall inte längre rätt till pension för de anställningar som engångsbeloppet baserade sig på. Därför bör pensionsanstalten inte betala ut en pension som engångsbelopp förrän det är sannolikt att pensionen inte längre ändras.

Exempel 11.1. Ålderspension som engångsbelopp.

En arbetstagare som är född 8.7.1948 beviljas ålderspension. Pensionen betalas ut som engångsbelopp räknad från 1.10.2012.

Pensionstagarens ålder 1.10.2012 är 64 år 2 månader, och då är koefficienten för engångsbelopp 15,68 (här används koefficienterna för engångsbelopp av ålders- och efterlevandepensioner enligt bilaga 13 A).

Ålderspensionen är 8,71 i månaden, den årliga pensionen är $12 \times 8,71 = 104,52$ euro.

Engångsbeloppet är $104,52 \times 15,68 = 1\,638,87$ euro.

...

Exempel 11.2. Invalidpension och framtida ålderspension som engångsbelopp.

En person som är född 7.10.1975 får 14,62 euro i månaden i invalidpension som har beviljats enligt 2005 års bestämmelser. Pensionen utbetalas som engångsbelopp från 1.4.2012. Med samma engångsbelopp betalas också den framtida ålderspensionen.

Pensionstagarens ålder 1.4.2012 är 36 år och fem månader, vilket innebär att koefficienten för engångsbelopp är 21,62. Här används koefficienterna för engångsbelopp av invalidpension och framtida ålderspension, som finns i bilaga 13 B.

Invalidpensionen är 14,62 euro i månaden och den årliga pensionen $12 \times 14,62 = 175,44$ euro.

Engångsbeloppet är $175,44 \times 21,62 = 3\,793,01$ euro.

...

12 Dröjsmålsförhöjning

Om pensionsanstaltens handläggning av pensionsansökan tar mer än tre månader, ska pensionsanstalten betala en dröjsmålsförhöjning av pensionen. Förhöjningen av förmånen per år följer den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen. Dröjsmålsförhöjning betalas inte, om den blir mindre än 6,96 euro enligt 2012 års nivå (5,39 euro enligt 2004 års nivå).

Förhöjningen av förmånen ska räknas ut för varje dag av dröjsmålstiden, dock inte för tiden innan tre månader förflutit från utgången av den kalendermånad då förmånstagaren hos pensionsanstalten framställt sina anspråk samt en sådan utredning om förmånens grund och belopp som skäligen kan krävas av honom.

Om pensionsansökan har blivit anhängig i februari, beräknas förhöjningen från och med den första juni. Om pensionen betalas den 15 juni, ska förhöjningen betalas för 15 dagar till de pensionsposter som hänför sig till tiden före den 1 juni (det kan handla om flera månaders pension). Pensionen för juni månad höjs inte, eftersom den inte har fördröjts.

Pensionssökanden kan ansöka om pension i god tid innan pensionen ska börja. Om utbetalningen av pensionen börjar samma kalendermånad som rätten till pensionen, betalas ingen dröjsmålsförhöjning, även om handläggningen har tagit mer än tre månader.

När dagarna räknas anses en kalendermånad alltid bestå av 30 dagar och ett år bestå av 360 dagar.

Dröjsmålsförhöjningen justeras halvårsvis och räntan meddelas av Finlands Bank. Dröjsmålsräntorna under åren 1990–2012 framgår av meddelanden på webbplatsen Arbetspensionslagstiftningen.

Exempel 12.2. Dröjsmålsförhöjning av invalidpension.

Ansökan om invalidpension blev anhängig 15.12.2011. Dröjsmålstiden börjar 1.4.2012. Pensionen beviljas retroaktivt från och med 1.1.2012 och de retroaktiva pensionsposterna betalas 20.6.2012. Den fortlöpande månatliga utbetalningen

börjar 1.7.2012. Den månatliga pensionen är 1 500 euro i månaden och procentsatsen för dröjsmålsförhöjningen är 8.

Tid	1.1.2012–30.3.2012	1.4.2012–30.4.2012	1.5.2012–30.5.2012
Pension som förhöjs	4 500 euro	1 500 euro	1 500 euro
Dröjsmålstid	1.4.2012–20.6.2012	1.5.2012–20.6.2012	1.6.2012–20.6.2012
Dröjsmålsförhöjning	$0,08 \times \frac{80}{360} \times 4\,500$ = 80,00 euro	$0,08 \times \frac{50}{360} \times 1\,500$ = 16,67 euro	$0,08 \times \frac{20}{360} \times 1\,500$ = 6,67 euro

Pensionen under tiden 1.6.2012–30.6.2012 har inte fördröjts, eftersom den har betalats ut under samma månad.

I samband med utbetalningen av de retroaktiva pensionerna 20.6.2012 skall det betalas en dröjsmålsförhöjning på 103,34 euro.

13 Tilläggsexempel

Exempel 13.1. Barnavårdstidens inverkan på inkomsterna för återstående tid

Personen blir arbetsoförmögen år 2011, när hon fyller 35 år. Den återstående tiden är sammanlagt 336 månader.

år	Inkomst som beaktas i återstående tid (arbetsinkomst och oavlönade perioder sammanlagt) enligt pensionsfallsårets nivå och efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift	
2004	22 000	inbegriper barnavårdstid, APL-pensionslön * 12
2005	8 400	inbegriper barnavårdstid
2006	36 000	arbetsinkomster
2007	34 000	arbetsinkomster
2008	8 800	inbegriper barnavårdstid
2009	7 600	inbegriper barnavårdstid
2010	30 000	arbetsinkomster
2011 pensionsfallsåret	10 000	pensionsfallsåret

Inkomst för återstående tid enligt huvudregeln, granskningstid åren 2006, 2007, 2008, 2009 och 2010.

$$\frac{36\,000 + 34\,000 + 8\,800 + 7\,600 + 30\,000}{60} = 1\,940,00 \text{ euro i månaden}$$

Pension för den återstående tiden:

$$\frac{1\,940,00 \times 336 \times 1,5\%}{12} = 814,80 \text{ euro i månaden}$$

Den intjänade pensionen vid utgången av året före pensionsfallsåret är 272 e/mån. Efter justering med livslängdskoefficienten är den $272,00 \times 0,98689 = 268,43$ e/mån.

Pensionerna sammanlagt $814,80 + 268,43 = 1\,083,23$ e/mån.

Inkomsten för återstående tid kan beräknas enligt undantagsregeln om barnavårdstid från och med år 2005 för de högst tio sista åren före pensionsfallsåret.

De år som beaktas är år som inte inbegriper barnavårdstid och år 2004 även om det inbegriper barnavårdstid, dvs. åren 2004, 2006, 2007 och 2010.

$$\frac{22\,000 + 36\,000 + 34\,000 + 30\,000}{48} = 2\,541,67 \text{ euro i månaden}$$

Pension för återstående tid

$$\frac{2\,541,67 \times 336 \times 1,5\%}{12} = 1\,067,50 \text{ euro i månaden}$$

Den intjänade pensionen vid utgången av året före pensionsfallsåret är 272 e/mån. Efter justering med livslängskoefficienten är den $272,00 \times 0,98689 = 268,43$ e/mån.

Pensionerna sammanlagt $1\,067,50 + 268,43 = 1\,335,93$ e/mån.

De sammanlagda pensionerna jämförs med varandra:

Skillnaden mellan huvudregeln och barnavårdsregeln är $1\,335,93 - 1\,083,23 = 252,70$ euro i månaden

$$\text{Procentuell inverkan } \frac{252,70}{1\,083,23} \times 100 = 23,33\%$$

Pensionen beräknas enligt bestämmelsen om barnavårdstid, eftersom den ger en pension som är 20 procent större än pensionen beräknad enligt huvudregeln. Pensionen för återstående tid är 1 067,50 euro i månaden.

...

Exempel 13.2. Familjepension efter förmånslåtarens pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser.

Förmånslåtarens får delinvalidpension enligt 2004 års bestämmelser när han dör i april 2014. Delinvalidpensionen var 1 438,00 e/mån, en engångsförhöjning av pensionen med 43,14 e/mån (3 %/53 år) har gjorts 1.1.2012. Den löpande delinvalidpensionen är alltså 1 481,14 e/mån. Indexen från år 2012 framåt är uppskattningar.

Grundbeloppet är beloppet av full invalidpension, dvs. $2 \times 1\,481,14 = 2\,962,28$ euro i månaden.

Förmånstagarna är den efterlevande maken och ett barn, som är 16 år gammalt år 2014.

Efterlevandepension $6/12 \times 2\,962,28 = 1\,481,14$ euro i månaden

Barnpension $4/12 \times 2\,962,28 = 987,43$ euro i månaden

Barnet fyller 18 år i juni 2016 och då minskas efterlevandepensionen på basis av den efterlevande makens egna inkomster.

Efterlevandepension: 1.5.2014 (omställningspension) 1 481,14 euro i månaden.

Inga LITA-ersättningar, varför inget LITA-avdrag behöver göras.

Efterlevandepensionen minskas 1.7.2016 när barnet fyller 18 år.

Efterlevandepensionen år 2016: $1\,481,14 \times \frac{2609}{2510} = 1\,539,56$ euro i månaden.

Den efterlevande makens beräknade pension är 1 670,00 euro i månaden (enligt 2016 års nivå).

Den överskjutande delen: $1\,670,00 - 706,00 = 964,00$ euro i månaden.

Minskningen av efterlevandepensionen är: $964,00 \times 0,5 = 482,00$ euro

Efter minskningen är efterlevandepensionen $1\,539,56 - 482,00 = 1\,057,56$ euro i månaden.

...

Exempel 13.3. Familjepension efter förmånsåtagarens pension som beviljats enligt 2004 års bestämmelser, efterlevande make och två barn som förmånstagare.

Förmånsåtagaren fick invalidpension enligt 2004 års bestämmelser när han dog i oktober 2013. (En engångsförhöjning av pensionen hade redan gjorts 1.1.2011, 5 %/51 år). Invalidpensionen är 2 938,00 e/mån inklusive engångsförhöjningen enligt 2013 års nivå. Förmånsåtagaren hade arbetat vid sidan av invalidpensionen så att han hade tjänat in ny pension för 15,56 e/mån.

Den efterlevande maken och två barn är förmånstagare.

Beloppet av full invalidpension (inklusive engångsförhöjningen) utökad med pensionstillväxten för arbetet vid sidan av pensionen är 2 953,56 e/mån.

$5/12 \times 2\,953,56 = 1\,230,65$ euro i månaden

$7/12 \times 2\,953,56 = 1\,722,91$ euro i månaden

Båda barnens egen andel är $1\,722,91 / 2 = 861,45$ euro i månaden.

Det äldre barnen fyller 18 år i juni 2015 och familjepensionen räknas om.

Grundbeloppet justeras med arbetspensionsindex till 2015 års nivå $2\,953,56 \times \frac{2558}{2466} = 3\,063,75$ e/mån.

Efterlevandepension $6/12 \times 3\,063,75 = 1\,531,88$ euro i månaden

Barnpension $4/12 \times 3\,063,75 = 1\,021,25$ euro i månaden

Det yngre barnet fyller 18 år i juni 2016 och då minskas efterlevandepensionen på basis av den efterlevande makens egna inkomster.

Efterlevandepensionen 1.7.2015 är 1 531,88 euro i månaden. Enligt 2016 års nivå är den

$$1\,531,88 \times \frac{2609}{2558} = 1\,562,42 \text{ e/mån.}$$

Den efterlevande makens beräknade pension är 1 250,00 euro i månaden (enligt 2016 års nivå).

Den överskjutande delen: $1\,250,00 - 706 = 544,00$ euro

Minskningen av efterlevandepensionen är: $544,00 \times 0,5 = 272,00$ euro

Efter minskningen, fr.o.m. 1.7.2016 är efterlevandepensionen
 $1\,562,42 - 272,00 = 1\,290,42$ euro i månaden.

BILAGOR

Bilaga 1 Index, lönekoeficient och avdragskoeficient

År	Indextal		Löne- koeffi- cient	Avdragskoeficient	
	Förvärvsaktiva APL-halvvägsindex	Pensionstagare Arbetspensionsindex		under 53	53 år
1961–62	100	100			
1963	106	106			
1964	116	116			
1965	130	130			
1966	142	142			
1967	152	152			
1968	165	165			
1969	182	182			
1970	197	197			
1971	216	216			
1972	247	247			
1973	274	274			
1974	315	315			
1975	383	383			
1976	462	462			
1977	524	524			
(1.7.1977*	544	544)			
1978	573	573			
1979	608	608			
(1.7.1979*	628	628)			
1980	665	665			
(1.7.1980*	697	697)			
1981	745	745			
(1.7.1981*	780	780)			
1982	836	836			
(1.7.1982*	866	866)			
1983	915	915			
(1.7.1983*	952	952)			
1984	1006	1006			
(1.7.1984*	1019	1019)			
1985	1088	1088			
1986	1165	1165			
1987	1225	1225			
1988	1291	1291			
1989	1387	1387			
1990	1481	1481			
1991	1595	1595			
1992	1682	1682			
1993	1688	1688			
1994	1688	1688			
1995	1712	1712			
1996	1760	1737		0,0343	
1997	1791	1754		0,045	
1998	1825	1783		0,047	
1999	1868	1812		0,047	
2000	1903	1838		0,047	
2001	1981	1912		0,045	
2002	2054	1968		0,044	
2003	2103	2002		0,046	
2004	2151	2028		0,046	
2005	2191	2047	1,028	0,046	0,058
2006	2246	2081	1,063	0,043	0,054
2007	2311	2127	1,100	0,043	0,054
2008	2363	2178	1,124	0,041	0,052
2009	2494	2286	1,192	0,043	0,054
2010	2538	2292	1,231	0,045	0,057
2011	2578	2323	1,253	0,047	0,060
2012	2663	2407	1,291	0,0515	0,065

* Preliminär indexjustering (preliminärt index har tillämpats vid beviljande och utbetalning av pensioner).

Bilaga 2 Minskad efterlevandepension

Den efterlevande makens egen arbetspension	Förmånslätarens arbetspension																			
	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600	3800	4000
0	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
200	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
400	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
600	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
800	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723	1823	1923
1000	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723	1823
1200	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623	1723
1400	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523	1623
1600	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423	1523
1800	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323	1423
2000	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223	1323
2200	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123	1223
2400	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023	1123
2600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923	1023
2800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823	923
3000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723	823
3200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623	723
3400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523	623
3600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423	523
3800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323	423
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	23	123	223	323

Bilaga 3 Förmåner för oavlönad tid vid beräkningen av pensionen

De nedan nämnda penningbeloppen på 523,61 euro, 1 047,22 euro och 12 566,70 euro är på 2004 års nivå.

Förmåner (divisorer för omvandling till dagsbelopp)	Förmånsgrundande inkomst för intjänad pension, %	Förmånsgrundande inkomst för återstående tid, %
Föräldradagpenningar, betalda till arbetstagaren (300)	117	117
Föräldradagpenningar, betalda till arbetsgivaren (300)	17	17
Föräldradagpenning, minimibelopp (25)	523,61 euro/mån	523,61 euro/mån
Föräldradagpenning till minimibelopp på grund av arbete	Minimidagpenningens belopp	Minimidagpenningens belopp
Alterneringersättning (21,5)	55	100
Arbetslöshetsdagpenning (21,5)	75	100
Arbetskraftspolitisk utbildning (21,5) Nya förmåner beviljas inte längre 2010	65	100
Utbildningsdagpenning (21,5)	65	100
Ändras till arbetslöshetsdagpenning år 2010		
Vuxenutbildningsstöd (21,5)	65	100
Vuxenutbildningsstöd för företagare (21,5)	65 (av 523,61 euro)	523,61 euro/mån
Rehabiliteringspenning enligt olika lagar: – FPA (300) – Arbetspensionslagarna (30) – LITA (trafik och olycksfall)	65	100
Sjukdagpenning och specialvårdpenning (300)	65	100
LITA-ersättningar för inkomstbortfall	65	100
Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa m.fl. Utbildningsförmåner till arbetslösa som betalas av FPA (21,5) Nya förmåner beviljas inte fr.o.m. år 2010	0	1 047,22 euro/mån
Sjukdagpenning som beviljas efter grunddagpenning (till samma belopp) (25)	0	1 047,22 euro/mån
Vård av barn under 3 år som avses i den särskilda lagen* (25)	523,61 euro/mån	1 047,22 euro/mån (pensionsfallet 2010 eller senare, annars 0 euro)
Studier som avses i den särskilda lagen*	523,61 euro/mån	1 047,22 euro/mån (pensionsfallet 2010 eller senare)

* Lag om pensionsersättning som skall betalas av statens medel för tiden för vård av barn under tre år eller för tiden för studier, 644/2003.

Bilaga 4 Fastställd livslängdskoefficient (LLK) och uppskattningar som används vid beräkningarna

Året då LLK fastställs (62 år)	Året då personerna fyller 63 år	Födelseår	Livslängds- koefficienten	Förväntad livstid vid 63 år
2009	2010	1947	1,00000	21,0
2010	2011	1948	0,99170	21,2
2011	2012	1949	0,98689	21,4
2012	2013	1950	0,98351	21,6
2013	2014	1951	0,980	21,7
2014	2015	1952	0,975	21,9
2015	2016	1953	0,970	22,1
2016	2017	1954	0,964	22,3
2017	2018	1955	0,957	22,5
2018	2019	1956	0,951	22,6
2019	2020	1957	0,944	22,8
2020	2021	1958	0,938	23,0
2021	2022	1959	0,932	23,2
2022	2023	1960	0,926	23,3
2023	2024	1961	0,920	23,5
2024	2025	1962	0,914	23,7
2025	2026	1963	0,909	23,8
2026	2027	1964	0,903	24,0
2027	2028	1965	0,898	24,2
2028	2029	1966	0,893	24,3
2029	2030	1967	0,887	24,5
2030	2031	1968	0,882	24,7
2031	2032	1969	0,878	24,8
2032	2033	1970	0,873	25,0
2033	2034	1971	0,868	25,1
2034	2035	1972	0,864	25,3
2035	2036	1973	0,859	25,4
2036	2037	1974	0,855	25,6
2037	2038	1975	0,851	25,7
2038	2039	1976	0,847	25,9
2039	2040	1977	0,843	26,0
2040	2041	1978	0,839	26,2
2041	2042	1979	0,835	26,3
2042	2043	1980	0,831	26,4
2043	2044	1981	0,827	26,6
2044	2045	1982	0,824	26,7
2045	2046	1983	0,820	26,8
2046	2047	1984	0,817	27,0
2047	2048	1985	0,813	27,1
2048	2049	1986	0,810	27,2
2049	2050	1987	0,807	27,4
2050	2051	1988	0,804	27,5
2051	2052	1989	0,801	27,6
2052	2053	1990	0,798	27,7
2053	2054	1991	0,795	27,9
2054	2055	1992	0,792	28,0
2055	1992	1993	0,789	28,1
2056	1993	1994	0,787	28,2

Bilaga 5 2004 års bestämmelser vid uträkningen av pension

Enligt 2004 års bestämmelser skulle en arbetstagare försäkras från början av det år då han eller hon fyllde 14 år. Betalningen av APL-försäkringsavgifter upphörde den dagen då arbetstagaren fyllde 65 år, men KAPL- och KoPL-försäkringsavgifter skulle betalas också för äldre arbetstagare, fastän dessa inte tjänade in ny pension för arbete efter 65 års ålder. Företagare var försäkrings-skyldiga från 18 till 65 års ålder.

Intjäningen av APL-, FöPL- och LFöPL-pension började på arbetstagarens 23-årsdag och intjäningen av KAPL- och KoPL-pension i början av den månad då arbetstagaren fyllde 23 år. Enligt SjöPL fanns det ingen nedre åldersgräns för pensionstillväxten. Pensionen tillväxte med 1,5 procent om året.

Både arbetstagare och företagare tjänade in pension enligt 2,5 procent av inkomsten från början av det år då de fyllde 60 år. Pensionstillväxten för återstående tid och pensionsförhållanden var 1,5 procent om året till och med 50-årsdagen, 1,2 procent om året från dagen efter 50-årsdagen till och med 60-årsdagen och 0,8 procent om året från dagen efter 60-årsdagen fram till pensionsåldern, högst till och med 65-årsdagen. Pensionstillväxten för återstående tid och pensionsförhållanden var dock 1,5 procent, om arbetstagaren var född 1942 eller tidigare och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Arbete vid sidan av heffektivt invalid- eller arbetslöshetspension gav inte ny pensions-tillväxt.

APL-pensionen beräknades separat för varje anställning på basis av anställningens längd och den pensionsgrundande lönen. Den pensionsgrundande lönen beräknades utifrån arbetsinkomsterna under de högst tio sista kalenderåren i anställningen. Den intjänade pensionen enligt KAPL och KoPL beräknades utifrån inkomster som översteg det lägre gränslöshetsbeloppet i lagen och pensionen för återstående tid utifrån inkomster som översteg det högre gränslöshetsbeloppet i lagen. Vid beräkningen av pensionen uppräknades den pensionsgrundande lönen och KAPL- och KoPL-inkomsterna med APL-index för personer i förvärvsaktiv ålder. Från och med 1.1.1996 gjordes från inkomsterna ett avdrag som motsvarade procentsatsen för löntagarens pensionsavgift. Företagarnas pension beräknades utifrån den pensionsgrundande arbetsinkomsten efter indexjustering.

Pensionen samordnades, dvs. begränsades till 60 procent av samordningsgrunden.

Förtida ålderspension beviljades tidigast vid 60 års ålder. Pensionen minskades för varje månad som pensionen togs ut i förtid före början av den månad då pensionstagaren uppnådde pensionsåldern. Förtidsminskningen var 0,4 procent per månad och den gjordes från den fram till pensioneringstidpunkten intjänade och samordnade pensionen.

Om någon sköt upp ålderspensionen över 65 års ålder, beräknades en uppskovsförhöjning till den samordnade ålderspensionen. Förhöjningen var 0,6 procent av pensionens belopp per månad.

För arbetslöshets-, utbildnings- och rehabiliteringsperioder tillväxte pension i form av arbetspensionstillägg. Företagare tjänade in arbetspensionstillägg endast för rehabiliteringsperioder.

Inom den offentliga sektorn gäller vissa avvikelser från dessa bestämmelser. De viktigaste avvikelserna behandlas i bilagorna 10 och 11.

Bilaga 6   Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL genom tiderna

1   Pensionsgrundande lön före 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av den regelbundna arbetsinkomsten, naturaförmåner bestäms enligt tabellen för olycksfallsförsäkring.

Inkomsterna under det år då anställningen upphör och det föregående kalenderåret räknas ihop. Det sammanlagda inkomstbeloppet divideras med antalet dagar i arbete som ingår i denna tid och kvoten multipliceras med 25.

När den pensionsgrundande lönen fastställs görs ingen indexhöjning av inkomsterna under året före det då anställningen upphör. Den pensionsgrundande lönen uppräknas till index för det år då pensionen beviljas.

2   Pensionsgrundande lön år 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av arbetsinkomst som är underkastad förskottsinnehållning, naturaförmånerna enligt beskattningspraxis.

I övrigt beräknas den pensionsgrundande lönen på samma sätt som i fråga om anställningar som upphört före 1966.

3   Pensionsgrundande lön år 1967

Den pensionsgrundande lönen bestäms på basis av arbetsinkomst som är underkastad förskottsinnehållning, (liksom naturaförmånerna).

Den pensionsgrundande lönen beräknas på basis av inkomsterna under de tre sista kalenderåren. Först beräknas den månatliga inkomsten under varje år så att årsinkomsten divideras med tiden i anställningsförhållande under året och kvoten multipliceras med 30. De erhållna månadsinkomsterna uppräknas till index för det år då anställningen upphör och de två bästa väljs ut. Den pensionsgrundande lönen är den genomsnittliga månadsinkomsten under de två åren.

Om anställningstiden under det år då anställningen börjar inte är minst sex månader, beaktas inkomsterna under detta år inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det återstår inkomster från minst två kalenderår.

4 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1968

Den pensionsgrundande lönen bestäms genom att bland de fyra sista kalenderåren då anställningsförhållandet fortgått välja de två kalenderår då arbetstagarens genomsnittliga, indexjusterade arbetsinkomster per månad är störst. Den pensionsgrundande lönen är den genomsnittliga inkomsten per månad under dessa två år. Om anställningsförhållandet har fortgått under flera än två kalenderår, beaktas inte det kalenderår då anställningsförhållandet började, om anställningsförhållandet under det året inte har fortgått minst sex månader.

5 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1979

Den pensionsgrundande lönen beräknas utifrån arbetsinkomsterna under de fyra sista åren i ett anställningsförhållande så att de indexjusterade inkomsterna av de två inkomstmässigt mellersta åren beaktas. Om anställningen har fortgått under fyra kalenderår så att den under det år då anställningen börjat har varat minst sex månader, beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två inkomstmässigt mellersta åren. Om anställningen däremot har fortgått så under fyra kalenderår att den under begynnelseåret har fortgått mindre än sex månader och begynnelseåret därför inte beaktas, utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen det år då den genomsnittliga arbetsinkomsten per kalenderår är minst.

När anställningen har fortgått under tre kalenderår och minst sex månader under begynnelseåret, beaktas inte det år då den genomsnittliga arbetsinkomsten per månad är minst. Om en anställning som fortgått under tre kalenderår har fortgått mindre än sex månader under begynnelseåret, bestäms den pensionsgrundande lönen utifrån inkomsterna under de två övriga åren.

Lagändringen 1.1.1979 trädde i kraft steg för steg. Ikraftträdandebestämmelsen förutsatte att den gamla bestämmelsen skulle tillämpas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det bästa kalenderåret som skulle beaktas var ett år före lagens ikraftträdande.

6 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1980

Den pensionsgrundande lönen beräknas i övrigt på samma sätt som ovan i punkt 5, men inkomsterna efter det år då personen fyllt 63 år beaktas inte när den pensionsgrundande lönen fastställs.

7 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1994

I anställningsförhållanden som upphört i och med ett pensionsfall beaktas pensionsfallsåret inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om anställningen har fortgått under minst tre kalenderår, pensionsfallsåret medräknat. Vid beräkningen av ålderspension följs tiden i anställningsförhållandet ända till pensionsåldern.

Om en anställning upphör före pensionsfallet eller om en anställning som upphör i och med pensionsfallet har fortgått under högst två kalenderår, beräknas den pensionsgrundande lönen på det sätt som beskrivs i punkt 5.

8 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.1996

Den pensionsgrundande lönen beräknas i regel utifrån de indexjusterade inkomsterna under de högst 10 sista kalenderåren i en anställning före pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör. Högst en tredjedel av sådana år, då inkomsterna understiger hälften av medeltalet för alla år, kan utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Vid beräkning av den pensionsgrundande lönen utelämnas slutåret för en sådan anställning, som fortgått under mer än tre kalenderår, eller pensionsfallsåret, om det inte är fråga om ett helt år. En anställning har fortgått hela året, om den upphör den 30 eller 31 december. Även om det arbetsrättsliga anställningsförhållandet fortgår till årets slut, beaktas endast anställningstid till den dagen då den anställda uppnår pensionsåldern. Det år då personen uppnår pensionsåldern är ett helt arbetsår, om personen är född den 30 eller 31 december.

I fråga om anställningar som fortgått under tre kalenderår eller mindre beaktas även ett ofullständigt slutår eller pensionsfallsår vid beräkningen.

Från och med år 1996 minskas den indexjusterade årsinkomsten med en andel som motsvarar arbetstagarens pensionsavgift.

Detta beräkningssätt gäller anställningar som börjar år 1996 eller senare. Under övergångsperioden gäller både de nya och de gamla beräkningsreglerna, om anställningen har fortgått över 1.1.1996.

De år som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen för tiden före 1.1.1996 (urvalsår) väljs enligt de beräkningsregler som gällde före år 1996. Det innebär att urvalsåren före 1.1.1996 kan vara högst fyra, åren 1992–1995.

Till dessa gamla urvalsår läggs urvalsår efter år 1995 ett år i sänder. Högst 10 urvalsår får vara med i beräkningen.

Bland urvalsåren för tiden före 1996 tas i beräkningsåren med de två inkomstmässigt mellersta åren, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen skulle ha beräknats enligt de tidigare reglerna. Om det från tiden före 1.1.1996 tas med färre än fyra urvalsår, väljs de år som bland dessa tas som beräkningsår enligt de tidigare reglerna, de två bästa, om urvalsåren är tre, och varje år, om det endast finns två eller ett urvalsår. (Se närmare bilaga 7.)

9 Pensionsgrundande lön fr.o.m. 1.1.2005

När den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 2005 års bestämmelser ska den semesterersättning som betalas då anställningen upphör tas med i beräkningen.

Pensionen bestäms på basis av inkomsterna efter justering med lönekoeficient och efter avdrag för arbetstagarens pensionsavgift under varje år samt de inkomster som ligger till grund för sociala förmåner som betalas under oavlönade perioder.

Bilaga 7 Beräkning av pensionsgrundande lön enligt APL åren 1996–2004

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

Beräkningen av den pensionsgrundande lönen ändrades i början av år 1996. Tidigare hade den pensionsgrundande lönen beräknats utifrån arbetsinkomsterna under de högst tio sista åren i anställningen (se bilaga 6). Från och med år 1996 beräknas den pensionsgrundande lönen i regel utifrån de indexjusterade genomsnittliga månadsinkomsterna under de högst 10 sista kalenderåren i en anställning före pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör. Beräkningen ändras dock successivt under en övergångsperiod, då både de beräkningsregler som gäller från och med år 1996 och de tidigare beräkningsreglerna från tiden före 1996 är i kraft vid pensionsberäkningen åren 1996–2004.

I långa anställningar, som fortgått under fler än tre kalenderår, beaktas pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det är fråga om ett ofullständigt år. En anställning har fortgått hela året, om den har börjat den 1 januari eller tidigare och upphör eller pensionsfallet inträffar den 30 eller 31 december. I kortare anställningar, som fortgått under högst tre kalenderår beaktas däremot också ett ofullständigt slutår vid beräkningen.

När den pensionsgrundande lönen beräknas i anställningar som upphör i och med ålderspension anses anställningen har upphört den dagen då personen i fråga uppnådde pensionsåldern, även om anställningen och löneutbetalningen fortgår längre. Inkomsterna proportioneras till den dag då personen uppnår pensionsåldern. Endast i det fallet att personen uppnår pensionsåldern den 30 eller 31 december, beaktas inkomsterna under året i fråga helt vid beräkningen. Även inkomster från tiden före 23 års ålder beaktas, om de år då inkomsterna förtjänats enligt beräkningsreglerna för den pensionsgrundande lönen ska ingå i beräkningen.

Högst en tredjedel av sådana år, då inkomsterna understiger hälften av medeltalet för alla år, utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

De högst 10 åren som väljs som grund för beräkningen av den pensionsgrundande lönen kallas urvalsår. Beräkningsår är sådana år, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen till slut beräknas, när högst en tredjedel urvalsår under

vilka inkomsterna är mindre än 50 procent av medeltalet under alla urvalsår har lämnats bort. År utelämnas med början från det år då inkomsten varit lägst i en ordning som framgår av följande tabell. A 45/95, A 49/96)

Tabell. Tillämpning av 1/3-regeln.

Antal urvalsår	År som kan utelämnas högst
1–2	0
3–5	1
6–8	2
9–10	3

Inkomsterna från urvalsåren justeras med index till nivån för det år då anställningen upphör. Från dessa indexjusterade årsinkomster dras sedan av ett belopp som motsvarar procentsatsen för arbetstagarens pensionsavgift under respektive år.

Den pensionsgrundande lönen på månadsnivå beräknas så att beräkningsårens inkomster efter indexjustering och avdrag för pensionsavgiften räknas ihop, summan divideras med det sammanlagda antalet dagar i anställningsförhållandet under dessa år (högst 360 per år) och kvoten divideras med 30.

Exempel. Pensionsgrundande lön i en anställning som börjat efter år 1995.

Anställningen fortgår 1.6.1996–15.2.2003. Inkomsterna har indexjusterats till nivån för det år då anställningen upphör och avdraget motsvarande arbetstagares pensionsavgift under respektive år har gjorts.

I urvalsåren tas med de högst 10 sista kalenderåren före det år då anställningen upphör, sju år i detta fall.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2000	7 500	360	625,00
2001	5 000	360	416,67
2002	28 000	360	2 333,33
Sammanlagt	113 500	2370	

För 50-procentsjämförelsen måste den genomsnittliga månadsinkomsten under urvalsåren räknas ut.

$$30 \times \frac{113\,500}{2370} = 1\,436,71 \text{ euro i månaden}$$

50 procent av den genomsnittliga månadsinkomsten:

$$0,5 \times 1\,436,71 = 718,36 \text{ euro i månaden.}$$

Åren 2000 och 2001 är inkomsterna lägre än 50 procent av den genomsnittliga månadsinkomsten. Av sju år kan högst två år då inkomsten understiger 50 procent av medeltalet utelämnas, varför båda dessa år utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen. Den pensionsgrundande lönen beräknas som ett genomsnitt av inkomsterna åren 1996–1999 och 2002.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2002	28 000	360	2 333,33
Sammanlagt	101 000	1650	

Den genomsnittliga månadsinkomsten under beräkningsåren (den pensionsgrundande lönen) är

$$30 \times \frac{101\,000}{1650} = 1\,836,36 \text{ euro i månaden}$$

...

Övergångsperiod

Ändringen av beräkningen av den pensionsgrundande lönen år 1996 träder i kraft steg för steg. Under övergångsperioden gäller både de beräkningsregler som trädde i kraft år 1996 och de tidigare beräkningsreglerna, om anställningen har fortgått över 1.1.1996 och pensionsfallet inträffar före år 2006.

De år som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen för tiden före 1.1.1996 (urvalsår) väljs enligt de beräkningsregler som gällde före år 1996. Urvalsåren före 1.1.1996 kan vara högst fyra, åren 1992–1995. Till dessa gamla urvalsår läggs urvalsår efter år 1995 ett år i sänder. Högst 10 urvalsår får vara med i beräkningen.

Om urvalsåren från tiden före 1996 är fyra, tas i beräkningsåren med de två mellersta åren, på basis av vilka den pensionsgrundande lönen skulle ha beräknats enligt de tidigare reglerna. När pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 1.1–29.12.1996, beräknas den pensionsgrundande lönen för de fyra sista åren (1992–1995) enligt de tidigare reglerna som den genomsnittliga månadsinkomsten under de två inkomstmässigt mellersta åren. År 1996 tas inte med i beräkningen, eftersom pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör inte tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen i långa anställningar. När pensionsfallet inträffar eller en anställning som har fortgått under mer än tre kalenderår upphör 30.12.1996–29.12.1997 (eller om det görs ett automatiskt avbrytande), är åren 1992–1996 urvalsår. Beräkningsår är då de två mellersta åren under tiden 1992–1995 samt år 1996. På detta sätt tas alltid ett år till med i beräkningen tills antalet urvalsår är 10.

Om det från tiden före 1.1.1996 tas med färre än fyra år i urvalsåren, väljs de år som bland dessa tas med i beräkningsåren enligt de tidigare reglerna som om anställningen hade upphört i slutet av år 1995. de två bästa av tre, och varje år av två eller ett år. Om anställningen har fortgått mindre än en månad under år 1995 och fortgår över årsskiftet, tas inkomsterna av anställningen under år 1995 inte med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Urvalsåren kan vara högst 10, vilket innebär att man vid det skede av övergångsperioden då det finns sju urvalsår efter år 1995 endast kan ta med tre år från tiden före 1.1.1996. I beräkningsåren tas då med de två år från denna tid då de indexjusterade inkomsterna är högst. När det finns åtta år efter år 1995, kan det från tiden före 1.1.1996 tas med två urvalsår, som samtidigt är beräkningsår. När åren efter år 1995 är tio, tas det inte med år från tiden före 1.1.1996.

Exempel. Beräkning av pensionsgrundande lön under övergångsperioden.

Anställningen fortgår 1.1.1990–30.9.2001. I exemplet har inkomsterna indexjusterats till slutårets nivå och avdraget för arbetstagarens pensionsavgift har gjorts.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300

I beräkningen av den pensionsgrundande lönen tas de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 med från tiden före 1996 och alla år, åren 1996–2000, tas med från och med år 1996.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300
Sammanlagt	166 200	2 520	

Den pensionsgrundande lönen är $30 \times \frac{166\,200}{2520} = 1\,978,57$ euro i månaden.

...

När 1/3-regeln tillämpas under övergångsperioden, behandlas urvalsåren från tiden före 1996 på ett litet annat sätt än urvalsåren från och med 1996. Först väljs de år på basis av vilkas inkomster medeltalet räknas med tanke på 50-procentsgränsen. Före år 1996 tas endast beräkningsåren med, högst två, medan

alla urvalsår från år 1996 och senare tas med i beräkningen av detta medeltal. De år som valts ut på detta sätt kallas beräkningsår för medeltalet. Utgående från antalet beräkningsår för medeltalet fastställs den tredjedel år som kan utelämnas. År med en inkomst på mindre än 50 procent kan dock utelämnas först från och med år 1996. År med lägre inkomst än 50 procent kan utelämnas för första gången, när pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 30.12.1996.

Exempel. Utelämnande av år med inkomst som är lägre än 50 procent.

Anställningen fortgår 1.6.1980–17.2.2000. I exemplet har inkomsterna indexjusterats till nivån för det år då anställningen upphör och avdraget för arbetstagarrens pensionsavgift har gjorts.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150

Från tiden före 1.1.1996. tas de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 med i beräkningsåren. Medeltalet av inkomsterna under beräkningsåren beräknas för 50-procentsjämförelsen. Det ofullständiga året 2000 tas inte med.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
Sammanlagt	120 600	2160	

$$30 \times \frac{120\,600}{2160} = 1\,675,00 \text{ euro i månaden}$$

50-procentsgränsen: $0,5 \times 1\,675,00 = 837,50$ euro månaden

År 1997 utelämnas. Den pensionsgrundande lönen beräknas som ett medeltal av inkomsterna åren 1992 och 1995 samt 1996 och 1998–1999.

År	Inkomster euro/år	Dagar	Inkomster euro i månaden
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
Sammanlagt	114 600	1800	

$$\text{Den pensionsgrundande lönen är } 30 \times \frac{114\,600}{1800} = 1\,910 \text{ euro i månaden.}$$

...

Automatiskt avbrytande

Avsikten med automatiskt avbrytande är att förhindra att pensionen minskar för att inkomsterna eventuellt minskar med stigande ålder. Automatiskt avbrytande innebär att anställningsförhållandet avbryts automatiskt för pensionsberäkningen då villkoren för avbrytandet uppfylls, trots att anställningsförhållandet fortgår.

Ett automatiskt avbrytande görs tidigast i slutet av det år då arbetstagaren fyller 54 år och senast i slutet av det år då arbetstagaren fyller 62 år. Dessutom förutsätts att arbetstagarens anställning har fortgått minst 10 år utan avbrott. Om

arbetstagarens anställning alltså har fortgått tio år t.ex. den dag då han eller hon fyller 58 år, görs avbrytandet i slutet av det år då arbetstagaren fyller 58 år. Ett automatiskt avbrytande har dock kunnat göras tidigast 31.12.1994.

Efter avbrytandet bildar anställningen två separata anställningsperioder med tanke på pensionsberäkningen. Pensionen för dessa anställningsperioder bestäms såsom för två separata APL-anställningar. Pensionen för en automatiskt avbruten anställning beräknas på två sätt: utgående från lönen av den sammanhängande anställningen och från lönerna av anställningsperioderna efter avbrytandet. Den pension som tillväxer av anställningen är den större av dessa två.

I samband med pensionsfallet jämförs arbetspensionerna före samordning. För jämförelsen beräknas pensionerna för den sammanhängande anställningen och tidigare fribrev samt anställningsperioderna efter avbrytandet och tidigare fribrev. Den större av de pensioner som beräknats på dessa sätt väljs.

Som pensionsgrundande lön för återstående tid efter den sammanhängande anställningen tas den pensionsgrundande lönen i denna anställning och som pensionsgrundande lön för återstående tid efter den avbrutna anställningen den pensionsgrundande lönen för den senare perioden. När den senare perioden inte har fortgått sex månader, tas den pensionsgrundande lönen i den första perioden som lön för återstående tid.

Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande i slutet av år 1994 beräknas den pensionsgrundande lönen fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel för pensionsgrundande lön som gällde före år 1996 och efter avbrytandet enligt regeln för övergångsperioden. Om det har gjorts ett automatiskt avbrytande i slutet av år 1995 beräknas den pensionsgrundande lönen likaså fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel för pensionsgrundande lön som gällde före år 1996, men efter avbrytandet enligt de regler som trädde i kraft 1.1.1996.

Tekniskt avbrytande

Om arbetstagaren under ett fortgående anställningsförhållande övergår från heltidsarbete till deltidsarbete eller tvärtom, kan anställningen indelas i separata anställningsperioder. Detta kallas tekniskt avbrytande. Ett tekniskt avbrytande kan göras tidigast 1.1.1985. (4/85.)

Förutsättningar för ett tekniskt avbrytande av en anställning är att

- anställningen har fortgått åtminstone tre år före den tidpunkt då avbrytandet görs (även efter automatiskt avbrytande),
- arbetstagaren har en arbetstid som kan betraktas som regelbunden och som har förändrats,
- lönen i samband med förändringen av arbetstiden har sjunkit med minst en fjärdedel eller stigit med en tredjedel jämfört med tidigare,
- förändringen av arbetstiden inte är avsedd som tillfällig.

Det tekniska avbrytandet kan upphävas endast av ett pensionsfall, när pensionsfallet inträffar innan det har gått två år från det tekniska avbrytandet. Det har ingen betydelse om anställningen upphör.

Kravet på tio års anställningstid vid automatiskt avbrytande räknas framåt från det tekniska avbrytandet.

Undantag vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen

Utgjenningslön

Om återstående tid ska anslutas till en APL-anställning som fortgått mindre än sex månader, beräknas den pensionsgrundande lönen för återstående tid som ett vägt medeltal av de pensionsgrundande lönerna i flera anställningar under granskningsperioden före pensionsfallet, som s.k. utgjenningslön. Granskningsperioden är efterkarenstiden och året före den, dvs. två år i regel.

Vid beräkning av utgjenningslönen beaktas högst 12 månader anställningstid under granskningsperioden i hela månader från pensionsfallet bakåt räknat i den ordning som anställningarna upphört. Vid beräkning av utgjenningslönen beaktas både anställningar som överstiger gränsbeloppet för lönen i APL och anställningar som understiger det. I utgjenningslönen beaktas inte 10-anställningar. (A 14/89, A 20/98, LA 4/98.)

Barnavårdstid

Om det i de år på basis av vilka den pensionsgrundande lönen bestäms ingår oavlönad barnavårdstid, beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de sista sådana åren i vilka barnavårdstid inte ingår. Den pensionsgrundande lönen

beräknas dock enligt den normala regeln, om den så räknad blir större (A 26/90, A 45/95, A 23/97).

Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning

När pensionen beräknas enligt 2004 års bestämmelser kan det bli aktuellt med justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning. Den pensionsgrundande lönen kan alltså beräknas utifrån andra inkomster än inkomsterna under de sista åren, såsom huvudregeln lyder. Om arbetsinkomsterna till exempel på grund av sjukdom har minskat betydligt så att den pensionsgrundande lönen inte motsvarar arbetstagarens stabiliserade inkomstnivå, kan den pensionsgrundande lönen justeras enligt prövning i samband med pensionsfallet. Inkomstminskningen måste dock ha en väsentlig inverkan (20 procent) på pensionsskyddet, för att justering enligt prövning ska kunna tillämpas. Från år 1996 har gränsen för tillämpning av justering enligt prövning stigit steg för steg till nuvarande 20 procent. (A 7/89, A 30/93, LA 45/95.)

Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning kan tillämpas på grund av alterneringsledighet, om anställningen upphör av skäl som är oberoende av arbetstagaren. Vid övergång i deltids- eller ålderspension tillämpas justering enligt prövning inte på den pensionsgrundande lönen på grund av alterneringsledighet. Justering enligt prövning kan komma i fråga när det gäller den pensionsgrundande lönen för en arbetstagare som fått deltidstillägg.

Bilaga 8 Gränserna för att omfattas av KAPL, KoPL och APL

År	APL-index/ löne- koefficient	Lägre KAPL- gränsbelopp 33,64 euro	KoPL- Inkomst- gräns 90,82 euro	Övre KAPL- och KoPL- gränsbelopp 134,55 euro	APL- inkomst- gräns
1962	100	33,64		134,55	
1963	106	35,66		142,62	
1964	116	39,02		156,08	
1965	130	43,73		174,92	
1966	142	47,77		191,06	30,27
1967	152	51,13		204,52	30,27
1968	165	55,50		222,01	30,27
1969	182	61,22		244,88	38,68
1970	197	66,27		265,06	42,00
1971	216	72,66		290,63	46,05
1972	247	83,08		332,34	52,66
1973	274	92,17		368,67	29,21
1974	315	105,96		423,83	33,58
1975	383	128,83		515,33	40,83
1976	462	155,41		621,62	49,25
1977	524	176,26		705,04	55,86
1978	573	192,74		770,97	61,08
1979	608	204,52		818,07	64,81
1980	665	223,69		894,76	70,89
1981	745	250,60		1 002,40	79,41
1982	836	281,21		1 124,84	89,12
1983	915	307,78		1 231,14	97,54
1984	1006	338,39		1 353,58	107,24
1985	1088	365,98		1 463,91	115,98
1986	1165	391,88	745,12	1 567,51	124,19
1987	1225	412,06	783,50	1 648,24	130,58
1988	1291	434,26	825,71	1 737,04	137,62
1989	1387	466,55	887,11	1 866,21	147,85
1990	1481	498,17	947,23	1 992,69	157,87
1991	1595	536,52	1 020,14	2 146,08	170,02
1992	1682	565,78	1 075,79	2 263,14	179,30
1993	1688	567,80	1 079,62	2 271,21	179,94
1994	1688	567,80	1 079,62	2 271,21	179,94
1995	1712	575,88	1 094,97	2 303,50	182,50
1996	1760	592,02	1 125,68	2 368,09	187,61
1997	1791	602,45	1 145,50	2 409,80	190,92
1998	1825	613,89		2 455,54	194,54
1999	1868	628,35		2 513,40	199,12
2000	1903	640,12		2 560,49	202,86
2001	1981	666,36		2 665,44	211,17
2002	2054	690,97		2 763,66	219,00
2003	2103	707,45		2 829,59	224,22
2004	2151	723,60		2 894,17	229,34
2005	1,028	743,86		2 947,99	235,76
2006	1,063	769,19		3 133,71	243,79

* KoPL-gräns fr.o.m. 1.1.1998, ** KoPL-gräns fr.o.m. 1.1.1996.

Bilaga 9 Gränser för försäkring enligt FöPL, LFöPL och ArPL

År	Index Lönekoeficient	FöPL	LFöPL	ArPL (41,89)
1966	142			
1967	152			
1968	165			
1969	182			
1970	197	42,00	84,09	
1971	216	46,05	92,20	
1972	247	52,66	105,44	
1973	274	58,42	116,96	
1974	315	67,16	134,46	
1975	383	81,65	163,49	
1976	462	98,50	197,22	
1977	524	111,72	223,68	
1978	573	122,16	244,60	
1979	608	129,62	259,54	
1980	665	141,78	283,87	
1981	745	158,83	318,02	
1982	836	178,23	356,87	
1983	915	195,07	390,59	
1984	1006	214,47	429,43	
1985	1088	231,96	464,44	
1986	1165	248,37	497,31	
1987	1225	261,17	522,92	
1988	1291	275,24	551,09	
1989	1387	295,70	590,07	
1990	1481	315,74	632,20	
1991	1595	340,05	680,86	
1992	1682	358,60	718,00	
1993	1688	359,88	720,56	
1994	1688	359,88	2 159,25	
1995	1712	364,99	2 189,95	
1996	1760	375,23	2 251,35	
1997	1791	381,83	2 291,00	
1998	1825	389,08	2 334,50	
1999	1868	398,25	2 389,50	
2000	1903	405,71	2 434,27	
2001	1981	5 068,09*	2 534,05	
2002	2054	5 255,93	2 627,96	
2003	2103	5 381,31	2 690,66	
2004	2151	5 504,14	2 752,07	
2005	1,028	5 658,26	2 829,13	
2006	1,063	5 850,92	2 925,46	
2007	1,100	6 054,55	3 027,28	46,08
2008	1,124	6 186,65	3 093,33	47,08
2009	1,192	6 560,93	3 280,47	49,93
2010	1,231	6 775,59	3 387,80	51,57
2011	1,253	6 896,68	3 448,35	52,49
2012	1,291	7 105,84	3 552,94	54,08

I mark till år 2002. Gränserna i euro har erhållits genom att omräkna mark till euro under åren i fråga. Från och med år 2002 tillämpades gränobeloppen i lagen i euro efter indexjustering från lagens nivå. Från och med år 2004 har gränobeloppen angetts i euro i lagen.

* Gränobeloppet ändrades till årsnivå.

** Gränsen i ArPL gäller månadsnivå.

Bilaga 10 Skillnader i pensionsberäkningen mellan StaPL och APL

Fastställande av StaPL-pension t.o.m. 31.12.2004

Pensionsgrundande tid

Tjänstgöring före 1.1.1967:

- åldern under anställningen minst 21 år
- tjänstgöringstiden betraktas inte som pensionsgrundande tid i något annat pensionssystem
- om hela tjänstgöringen har ägt rum före år 1967, behövs en anställning på minst fyra månader som har upphört efter 30.6.1962 som grund för pensionsrätten.

Tjänstgöring fr.o.m. 1.1.1967:

- minst en månads anställning utan avbrott efter 23 års ålder
- för samtidiga anställningar (minst 2 månader) tillväxer separata pensioner.
- För anställningar som är kortare än en månad eller understiger gränsbeloppet tillväxer pension fr.o.m. 1.1.1998.

Procentsatser för pensionstillväxt och personlig pensionsålder

Statsanställda födda 1.1.1940–31.12.1959 indelas i nya och gamla anställda. Alla som är födda efter 1.1.1960 och har för första gången blivit statligt anställda före 31.12.2004 är nya anställda oberoende av anställningens kontinuitet. Indelningen i nya och gamla anställda har betydelse bl.a. för pensionsåldern och pensionstillväxten.

Gammal förmånstagare

En anställd betraktas som gammal förmånstagare, om följande krav uppfylls:

- den anställda har haft en oavbruten anställning 31.12.1992 och
- anställningen fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet.

Pensionen tillväxer (gäller också personer födda efter 31.12.1959, om villkoren ovan uppfylls):

- t.o.m. 31.12.1994 med 2,2 procent om året (11/60 procent i månaden)

- fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden)
- från och med månaden efter 55-årsdagen med 2 procent om året (1/6 procent i månaden).

En gammal förmånstagares personliga pensionsålder är 63–65 år.

Ny förmånstagare

- Anställda som för första gången har omfattats av statens pensionssystem efter 31.12.1992.
- Anställda, vilkas tjänstgöring avbryts för mer än en månad innan en ny StaPL-anställning börjar. (Efter 31.12.1998 medför redan en dags avbrott att den anställda blir en ny förmånstagare.)

Pensionen tillväxer:

- t.o.m. 31.12.1994 med två procent om året (1/6 procent i månaden)
- fr.o.m. 1.1.1995 med 1,5 procent om året (1/8 procent i månaden)
- från början av det år då den anställda fyller 60 år med 2,5 procent om året (5/24 procent i månaden).

En ny förmånstagares personliga pensionsålder är 65 år.

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

- Den pensionsgrundande lönen beräknas för varje anställning fr.o.m. år 1987. För anställningar som var i kraft 1.1.1987 beräknades ett grundfribrev. Den pensionsgrundande lönen i fribrevet utgör grunden för anställningar som upphört före det.
- År 1940 eller senare födda anställdas anställningsförhållanden har omräknats till fribrev 31.12.2004. Omräkningen till fribrev år 2004 omfattar åren 1995–2004 och den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 10-årsregeln. Vid omräkningen till fribrev görs en lönejustering på basis av prövning förutsatt att lönen har sänkts så att den pensionsgrundande lönen i fribrevet påverkas minst 7,5 procent. Det förutsätts ingen exceptionell orsak till lönesänkningen.

Bilaga 11 Skillnader i pensionsberäkningen mellan KomPL och APL

Lagen om kommunala pensioner, KomPL, trädde i kraft 1.8.2003. I KomPL infördes bestämmelserna från både lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (=KTAPL) och Kommunernas pensionsförsäkrings pensionsstadga. KomPL gäller dock inte dem som är födda före år 1940, utan på dem tillämpas KTAPL och KPS fortfarande.

Fastställande av KomPL-pension t.o.m. 31.12.2004

Pensionsgrundande tid

- Anställning hos varje enskild kommun, samkommun eller annat medlemsamfund utgör en egen anställningsperiod. Kraven på anställningstidens längd är annorlunda än i APL.
- För samtidiga KomPL-anställningar hos olika medlemssamfund tillväxer separata pensioner.
- Hur oavlönade perioder räknas som pensionsgrundande skiljer sig från APL.
- För anställningar som är kortare än en månad eller understiger gränsbeloppet tillväxer pension fr.o.m. 1.1.1998. Pensionsrätt uppkommer dock inte, om den pension som tillvuxit t.o.m. 31.12.2004 är mindre än 1,93 euro i månaden.

Procentsatser för pensionstillväxt och personlig pensionsålder

Pensionstillväxten och pensionsåldern beror på om det är fråga om en ny eller en gammal anställd.

Gamla anställda

Tjänstgöringen har börjat före 1.1993 och fortgår utan avbrott fram till pensionsfallet.

Pensionen tillväxer:

- Pensionstillväxt för grundpension 2,0 procent till slutet av år 1994, därefter 1,5 procent och 2,0 procent efter 55 års ålder.
- Tilläggs pensionsskydd endast till 31.12.1994, pensionstillväxt 0,2 procent/år. Erhållande av tilläggs pensionsandelen förutsätter anställning utan

avbrott under tiden 31.12.1992–31.12.2004 och fr.o.m. år 2005 dessutom att den årliga minimiinkomstgränsen uppnås eller att anställningen annars fortgår utan avbrott till den personliga pensionsåldern.

Pensionsåldern är en yrkesbaserad lägre pensionsålder (det vägda medeltalet av den yrkesbaserade pensionsåldern och 65 år) eller det vägda medeltalet av 63 och 65 år.

Nya anställda

Anställningen har börjat 1.1.1993 eller senare eller anställningen har börjat före 1.1.1993 men kravet på anställning utan avbrott uppfylls inte.

Pensionen tillväxer:

- Pensionstillväxt för grundpension 1,5 procent om året och 2,0 procent efter 55 års ålder.

Pensionsåldern är 65 år, fr.o.m. år 2005 63–68 år.

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

- Den pensionsgrundande lönen beräknas för varje anställning fr.o.m. år 1989. För anställningar som var i kraft 1.1.1989 beräknades ett grundfribrev. Den pensionsgrundande lönen i fribrevet utgör grunden för anställningar som upphört före det.
- anställningarna har omräknats till fribrev 31.12.1994 och 31.12.2004. Vid omräkningen till fribrev år 1994 har den pensionsgrundande lönen beräknats utgående från inkomsterna åren 1990–1993 enligt principen om de två mittersta. Omräkningen till fribrev år 2004 omfattar åren 1995–2004 och den pensionsgrundande lönen beräknas enligt 10-årsregeln. Vid omräkningen till fribrev både år 1994 och år 2004 görs en lönejustering på basis av prövning förutsatt att lönen har sänkts så att den pensionsgrundande lönen i fribrevet påverkas minst 7,5 procent. Det förutsätts ingen exceptionell orsak till lönesänkningen.

Bilaga 12 Omräkningskoefficienter för den intjänade pensionen

Omräkningskoefficienter för den intjänade pensionen (k_w)

Koefficienter som uträknats enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut och villkoren och grunderna för fribrev motsvarande minimiskydd enligt arbetspensionslagarna och som motsvarar sänkt pensionsålder uträknad med en månads noggrannhet från och med 1.1.2005.

Levnads- år	Månader											
	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
−50	1,891	1,885	1,880	1,874	1,868	1,863	1,857	1,851	1,846	1,840	1,834	1,829
51	1,823	1,818	1,812	1,807	1,801	1,796	1,790	1,785	1,779	1,774	1,768	1,763
52	1,757	1,752	1,746	1,741	1,736	1,730	1,725	1,720	1,714	1,709	1,704	1,698
53	1,693	1,688	1,683	1,677	1,672	1,667	1,662	1,656	1,651	1,646	1,641	1,635
54	1,630	1,625	1,620	1,615	1,609	1,604	1,599	1,594	1,589	1,584	1,578	1,573
55	1,568	1,563	1,558	1,553	1,548	1,543	1,538	1,533	1,528	1,523	1,518	1,513
56	1,508	1,503	1,498	1,493	1,488	1,483	1,479	1,474	1,469	1,464	1,459	1,454
57	1,449	1,444	1,439	1,435	1,430	1,425	1,420	1,415	1,410	1,406	1,401	1,396
58	1,391	1,386	1,381	1,377	1,372	1,367	1,362	1,357	1,352	1,348	1,343	1,338
59	1,333	1,328	1,324	1,319	1,314	1,309	1,305	1,300	1,295	1,290	1,286	1,281
60	1,276	1,267	1,258	1,249	1,240	1,231	1,222	1,213	1,204	1,195	1,186	1,177
61	1,168	1,161	1,153	1,146	1,138	1,131	1,123	1,116	1,108	1,101	1,093	1,086
62	1,078	1,072	1,065	1,059	1,052	1,046	1,039	1,033	1,026	1,020	1,013	1,007
63	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
64	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
65	1,000											

Bilaga 13 A Koefficienter för betalning av ålders- och efterlevandepension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18	29,25	29,24	29,23	29,22	29,21	29,20	29,19	29,17	29,16	29,15	29,14	29,13
19	29,12	29,11	29,10	29,09	29,07	29,06	29,05	29,04	29,03	29,02	29,00	28,99
20	28,98	28,96	28,93	28,91	28,88	28,86	28,84	28,81	28,79	28,76	28,74	28,71
21	28,69	28,68	28,66	28,65	28,64	28,62	28,61	28,60	28,58	28,57	28,56	28,54
22	28,53	28,52	28,51	28,49	28,48	28,47	28,46	28,44	28,43	28,42	28,41	28,39
23	28,38	28,37	28,35	28,34	28,33	28,31	28,30	28,29	28,27	28,26	28,25	28,23
24	28,22	28,21	28,19	28,18	28,16	28,15	28,14	28,12	28,11	28,09	28,08	28,06
25	28,05	28,04	28,02	28,01	27,99	27,98	27,97	27,95	27,94	27,92	27,91	27,89
26	27,88	27,87	27,85	27,84	27,82	27,81	27,80	27,78	27,77	27,75	27,74	27,72
27	27,71	27,70	27,68	27,67	27,65	27,64	27,62	27,61	27,59	27,58	27,56	27,55
28	27,53	27,52	27,50	27,49	27,47	27,46	27,44	27,43	27,41	27,40	27,38	27,37
29	27,35	27,33	27,32	27,30	27,29	27,27	27,26	27,24	27,22	27,21	27,19	27,18
30	27,16	27,13	27,10	27,06	27,03	27,00	26,97	26,93	26,90	26,87	26,84	26,80
31	26,77	26,75	26,74	26,72	26,70	26,68	26,67	26,65	26,63	26,61	26,60	26,58
32	26,56	26,54	26,53	26,51	26,49	26,47	26,46	26,44	26,42	26,40	26,39	26,37
33	26,35	26,33	26,32	26,30	26,28	26,26	26,25	26,23	26,21	26,19	26,18	26,16
34	26,14	26,12	26,10	26,08	26,06	26,04	26,03	26,01	25,99	25,97	25,95	25,93
35	25,91	25,89	25,87	25,86	25,84	25,82	25,80	25,78	25,76	25,75	25,73	25,71
36	25,69	25,67	25,65	25,64	25,62	25,60	25,58	25,56	25,54	25,53	25,51	25,49
37	25,47	25,45	25,43	25,41	25,39	25,37	25,35	25,33	25,31	25,29	25,27	25,25
38	25,23	25,21	25,19	25,17	25,15	25,13	25,11	25,08	25,06	25,04	25,02	25,00
39	24,98	24,96	24,94	24,92	24,90	24,88	24,86	24,84	24,82	24,80	24,78	24,76
40	24,74	24,70	24,65	24,61	24,57	24,52	24,48	24,44	24,39	24,35	24,31	24,26
41	24,22	24,20	24,18	24,15	24,13	24,11	24,09	24,06	24,04	24,02	24,00	23,97
42	23,95	23,93	23,91	23,88	23,86	23,84	23,82	23,79	23,77	23,75	23,73	23,70
43	23,68	23,66	23,63	23,61	23,59	23,56	23,54	23,52	23,49	23,47	23,45	23,42
44	23,40	23,38	23,35	23,33	23,30	23,28	23,26	23,23	23,21	23,18	23,16	23,13
45	23,11	23,09	23,06	23,04	23,01	22,99	22,97	22,94	22,92	22,89	22,87	22,84
46	22,82	22,80	22,77	22,75	22,72	22,70	22,67	22,65	22,62	22,60	22,57	22,55
47	22,52	22,50	22,47	22,45	22,42	22,40	22,37	22,35	22,32	22,30	22,27	22,25
48	22,22	22,19	22,17	22,14	22,12	22,09	22,07	22,04	22,01	21,99	21,96	21,94
49	21,91	21,88	21,86	21,83	21,80	21,78	21,75	21,72	21,70	21,67	21,64	21,62
50	21,59	21,54	21,48	21,43	21,37	21,32	21,26	21,21	21,15	21,10	21,04	20,99
51	20,93	20,90	20,88	20,85	20,82	20,79	20,77	20,74	20,71	20,68	20,66	20,63
52	20,60	20,57	20,54	20,51	20,48	20,45	20,43	20,40	20,37	20,34	20,31	20,28
53	20,25	20,22	20,20	20,17	20,14	20,11	20,09	20,06	20,03	20,00	19,98	19,95
54	19,92	19,89	19,86	19,83	19,80	19,77	19,74	19,70	19,67	19,64	19,61	19,58
55	19,55	19,52	19,49	19,46	19,43	19,40	19,37	19,34	19,31	19,28	19,25	19,22
56	19,19	19,16	19,13	19,10	19,07	19,04	19,01	18,98	18,95	18,92	18,89	18,86
57	18,83	18,80	18,77	18,74	18,70	18,67	18,64	18,61	18,58	18,55	18,51	18,48
58	18,45	18,42	18,39	18,36	18,33	18,30	18,27	18,23	18,20	18,17	18,14	18,11
59	18,08	18,05	18,02	17,99	17,95	17,92	17,89	17,86	17,83	17,80	17,76	17,73
60	17,70	17,64	17,57	17,51	17,44	17,38	17,31	17,25	17,18	17,12	17,05	16,99
61	16,92	16,89	16,86	16,83	16,79	16,76	16,73	16,70	16,67	16,64	16,60	16,57
62	16,54	16,51	16,47	16,44	16,40	16,37	16,34	16,30	16,27	16,23	16,20	16,16
63	16,13	16,10	16,07	16,04	16,00	15,97	15,94	15,91	15,88	15,85	15,81	15,78
64	15,75	15,72	15,68	15,65	15,61	15,58	15,55	15,51	15,48	15,44	15,41	15,37
65	15,34	15,31	15,28	15,24	15,21	15,18	15,15	15,11	15,08	15,05	15,02	14,98
66	14,95	14,92	14,88	14,85	14,81	14,78	14,75	14,71	14,68	14,64	14,61	14,57
67	14,54	14,51	14,48	14,44	14,41	14,38	14,35	14,31	14,28	14,25	14,22	14,18
68	14,15	14,12	14,09	14,05	14,02	13,99	13,96	13,92	13,89	13,86	13,83	13,79
69	13,76	13,72	13,69	13,65	13,62	13,58	13,55	13,51	13,47	13,44	13,40	13,37
70	13,33	13,26	13,20	13,13	13,06	12,99	12,93	12,86	12,79	12,72	12,66	12,59
71	12,52	12,49	12,45	12,42	12,39	12,35	12,32	12,29	12,25	12,22	12,19	12,15
72	12,12	12,09	12,05	12,02	11,99	11,95	11,92	11,89	11,85	11,82	11,79	11,75
73	11,72	11,69	11,66	11,62	11,59	11,56	11,53	11,49	11,46	11,43	11,40	11,36
74	11,33	11,30	11,26	11,23	11,20	11,16	11,13	11,10	11,06	11,03	11,00	10,96
75	10,93	10,90	10,87	10,84	10,81	10,78	10,75	10,71	10,68	10,65	10,62	10,59
76	10,56	10,53	10,49	10,46	10,42	10,39	10,36	10,32	10,29	10,25	10,22	10,18
77	10,15	10,12	10,09	10,07	10,04	10,01	9,98	9,95	9,92	9,90	9,87	9,84
78	9,81	9,78	9,75	9,72	9,69	9,66	9,63	9,60	9,57	9,54	9,51	9,48
79	9,45	9,42	9,39	9,36	9,32	9,29	9,26	9,23	9,20	9,17	9,13	9,10
80	9,07	9,04	9,01	8,98	8,95	8,92	8,89	8,86	8,83	8,80	8,77	8,74
81	8,71	8,68	8,65	8,62	8,59	8,56	8,54	8,51	8,48	8,45	8,42	8,39
82	8,36	8,33	8,31	8,28	8,25	8,23	8,20	8,17	8,15	8,12	8,09	8,07
83	8,04	8,01	7,98	7,95	7,92	7,89	7,87	7,84	7,81	7,78	7,75	7,72
84	7,69	7,67	7,64	7,62	7,59	7,57	7,54	7,52	7,49	7,47	7,44	7,42
85 eller mer	7,39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Bilaga 13 B Koefficienter för betalning av invalidpension och framtida ålderspension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18	20,29	20,30	20,31	20,34	20,35	20,36	20,37	20,38	20,39	20,42	20,43	20,44
19	20,45	20,46	20,47	20,49	20,50	20,51	20,53	20,54	20,55	20,57	20,58	20,59
20	20,60	20,60	20,60	20,60	20,60	20,60	20,61	20,61	20,61	20,61	20,61	20,61
21	20,61	20,62	20,64	20,65	20,66	20,67	20,69	20,69	20,70	20,71	20,73	20,74
22	20,75	20,76	20,78	20,79	20,79	20,80	20,82	20,83	20,84	20,85	20,86	20,87
23	20,88	20,89	20,90	20,91	20,92	20,93	20,94	20,95	20,96	20,97	20,98	20,99
24	21,00	21,01	21,02	21,03	21,03	21,04	21,06	21,06	21,07	21,07	21,09	21,09
25	21,10	21,11	21,12	21,13	21,13	21,15	21,15	21,16	21,17	21,18	21,18	21,20
26	21,20	21,21	21,22	21,23	21,24	21,25	21,26	21,27	21,27	21,29	21,29	21,31
27	21,31	21,31	21,33	21,33	21,34	21,34	21,36	21,36	21,36	21,37	21,38	21,39
28	21,39	21,40	21,41	21,42	21,42	21,43	21,44	21,45	21,45	21,46	21,47	21,48
29	21,48	21,49	21,49	21,50	21,50	21,51	21,51	21,52	21,52	21,53	21,53	21,54
30	21,54	21,53	21,52	21,52	21,51	21,50	21,49	21,48	21,47	21,47	21,46	21,45
31	21,44	21,45	21,45	21,46	21,45	21,46	21,47	21,47	21,48	21,48	21,48	21,48
32	21,49	21,50	21,50	21,50	21,51	21,51	21,52	21,52	21,52	21,53	21,54	21,53
33	21,54	21,55	21,55	21,55	21,55	21,56	21,57	21,56	21,57	21,57	21,58	21,57
34	21,58	21,58	21,58	21,58	21,59	21,58	21,59	21,59	21,58	21,59	21,59	21,59
35	21,59	21,59	21,60	21,60	21,59	21,60	21,60	21,60	21,61	21,61	21,60	21,61
36	21,61	21,61	21,61	21,62	21,62	21,62	21,62	21,61	21,61	21,62	21,62	21,62
37	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,63	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62
38	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,62	21,61	21,61	21,61	21,61	21,61
39	21,61	21,61	21,61	21,60	21,60	21,60	21,61	21,60	21,60	21,60	21,60	21,59
40	21,59	21,57	21,54	21,53	21,50	21,48	21,46	21,43	21,41	21,39	21,37	21,34
41	21,32	21,32	21,31	21,31	21,30	21,30	21,30	21,30	21,29	21,29	21,28	21,28
42	21,27	21,26	21,27	21,26	21,25	21,24	21,25	21,24	21,23	21,22	21,23	21,22
43	21,21	21,20	21,20	21,19	21,18	21,17	21,18	21,17	21,16	21,15	21,15	21,14
44	21,13	21,12	21,12	21,11	21,11	21,10	21,10	21,08	21,07	21,07	21,06	21,06
45	21,05	21,04	21,04	21,02	21,02	21,01	21,01	20,99	20,98	20,98	20,97	20,96
46	20,95	20,95	20,93	20,93	20,91	20,91	20,90	20,89	20,88	20,87	20,86	20,85
47	20,84	20,83	20,82	20,81	20,80	20,79	20,78	20,77	20,76	20,75	20,74	20,73
48	20,72	20,71	20,69	20,69	20,68	20,66	20,65	20,64	20,62	20,62	20,61	20,59
49	20,58	20,57	20,56	20,55	20,53	20,52	20,51	20,49	20,48	20,47	20,45	20,44
50	20,43	20,39	20,35	20,31	20,27	20,22	20,19	20,15	20,10	20,06	20,03	19,98
51	19,94	19,92	19,91	19,89	19,88	19,86	19,85	19,83	19,81	19,80	19,78	19,77
52	19,75	19,73	19,71	19,70	19,68	19,66	19,65	19,63	19,61	19,60	19,58	19,56
53	19,54	19,52	19,51	19,49	19,47	19,46	19,44	19,41	19,40	19,38	19,36	19,35
54	19,33	19,31	19,29	19,27	19,25	19,23	19,21	19,19	19,17	19,15	19,13	19,11
55	19,09	19,06	19,05	19,02	19,00	18,98	18,96	18,93	18,91	18,89	18,86	18,85
56	18,82	18,80	18,77	18,75	18,73	18,70	18,69	18,67	18,64	18,62	18,60	18,57
57	18,55	18,53	18,51	18,48	18,45	18,43	18,41	18,38	18,36	18,34	18,31	18,28
58	18,26	18,23	18,21	18,18	18,16	18,13	18,11	18,08	18,05	18,03	18,00	17,98
59	17,95	17,92	17,90	17,87	17,84	17,81	17,79	17,76	17,73	17,70	17,68	17,65
60	17,62	17,56	17,50	17,44	17,38	17,32	17,26	17,19	17,13	17,08	17,02	16,95
61	16,89	16,86	16,83	16,80	16,77	16,73	16,71	16,68	16,64	16,61	16,59	16,55
62	16,52	16,49	16,46	16,43	16,39	16,36	16,33	16,29	16,26	16,23	16,19	16,16

Bilaga 13 C Koefficienter för utbetalning av invalidpension som engångsbelopp

Ålder	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
18	15,75	15,76	15,76	15,76	15,76	15,76	15,76	15,77	15,77	15,77	15,77	15,77
19	15,77	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78
20	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78
21	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,78	15,77	15,77	15,77	15,77
22	15,77	15,77	15,77	15,76	15,76	15,76	15,76	15,76	15,75	15,75	15,75	15,75
23	15,75	15,74	15,74	15,74	15,73	15,73	15,73	15,73	15,72	15,72	15,72	15,71
24	15,71	15,71	15,70	15,70	15,69	15,69	15,69	15,68	15,68	15,67	15,67	15,67
25	15,66	15,66	15,65	15,65	15,64	15,64	15,63	15,63	15,62	15,62	15,61	15,61
26	15,60	15,60	15,59	15,58	15,58	15,57	15,57	15,56	15,55	15,55	15,54	15,54
27	15,53	15,52	15,52	15,51	15,50	15,49	15,49	15,48	15,47	15,47	15,46	15,45
28	15,44	15,44	15,43	15,42	15,41	15,40	15,40	15,39	15,38	15,37	15,36	15,35
29	15,35	15,34	15,33	15,32	15,31	15,30	15,29	15,28	15,27	15,26	15,25	15,24
30	15,23	15,22	15,21	15,20	15,19	15,18	15,17	15,16	15,15	15,14	15,13	15,12
31	15,11	15,10	15,09	15,07	15,06	15,05	15,04	15,03	15,02	15,00	14,99	14,98
32	14,97	14,96	14,94	14,93	14,92	14,90	14,89	14,88	14,87	14,85	14,84	14,83
33	14,82	14,80	14,79	14,77	14,76	14,74	14,73	14,72	14,70	14,69	14,67	14,66
34	14,65	14,63	14,62	14,60	14,58	14,57	14,55	14,54	14,52	14,51	14,49	14,48
35	14,46	14,45	14,43	14,41	14,39	14,38	14,36	14,34	14,33	14,31	14,29	14,28
36	14,26	14,24	14,23	14,21	14,19	14,17	14,15	14,14	14,12	14,10	14,08	14,06
37	14,04	14,03	14,01	13,99	13,97	13,95	13,93	13,91	13,89	13,87	13,85	13,83
38	13,81	13,79	13,77	13,75	13,73	13,71	13,69	13,66	13,64	13,62	13,60	13,58
39	13,56	13,54	13,52	13,49	13,47	13,45	13,43	13,40	13,38	13,36	13,34	13,31
40	13,29	13,27	13,24	13,22	13,20	13,17	13,15	13,12	13,10	13,08	13,05	13,03
41	13,00	12,98	12,95	12,93	12,90	12,88	12,85	12,82	12,80	12,77	12,75	12,72
42	12,70	12,67	12,64	12,61	12,59	12,56	12,53	12,51	12,48	12,45	12,42	12,40
43	12,37	12,34	12,31	12,28	12,25	12,22	12,19	12,17	12,14	12,11	12,08	12,05
44	12,02	11,99	11,96	11,93	11,90	11,87	11,84	11,80	11,77	11,74	11,71	11,68
45	11,65	11,62	11,59	11,55	11,52	11,49	11,45	11,42	11,39	11,36	11,32	11,29
46	11,26	11,22	11,19	11,15	11,12	11,08	11,05	11,02	10,98	10,95	10,91	10,88
47	10,84	10,81	10,77	10,73	10,70	10,66	10,62	10,58	10,55	10,51	10,47	10,44
48	10,40	10,36	10,32	10,28	10,25	10,21	10,17	10,13	10,09	10,05	10,01	9,97
49	9,94	9,89	9,85	9,81	9,77	9,73	9,69	9,65	9,61	9,57	9,52	9,48
50	9,44	9,40	9,36	9,31	9,27	9,23	9,18	9,14	9,10	9,05	9,01	8,97
51	8,92	8,88	8,83	8,79	8,74	8,69	8,65	8,60	8,56	8,51	8,46	8,42
52	8,37	8,33	8,28	8,23	8,18	8,13	8,08	8,04	7,99	7,94	7,89	7,84
53	7,79	7,74	7,69	7,64	7,59	7,54	7,49	7,44	7,39	7,34	7,29	7,23
54	7,18	7,13	7,08	7,02	6,97	6,92	6,86	6,81	6,75	6,70	6,65	6,59
55	6,54	6,48	6,43	6,37	6,31	6,26	6,20	6,14	6,09	6,03	5,97	5,92
56	5,86	5,80	5,74	5,68	5,62	5,56	5,50	5,45	5,39	5,33	5,27	5,21
57	5,15	5,09	5,02	4,96	4,90	4,83	4,77	4,71	4,65	4,58	4,52	4,46
58	4,40	4,33	4,26	4,20	4,13	4,07	4,00	3,93	3,87	3,80	3,74	3,67
59	3,61	3,54	3,47	3,40	3,33	3,26	3,19	3,12	3,05	2,98	2,91	2,84
60	2,77	2,70	2,63	2,55	2,48	2,41	2,33	2,26	2,19	2,12	2,04	1,97
61	1,90	1,82	1,74	1,67	1,59	1,51	1,43	1,36	1,28	1,20	1,13	1,05
62	0,97	0,89	0,81	0,73	0,65	0,57	0,49	0,41	0,32	0,24	0,16	0,08

Bilaga 13 D Koefficienter för utbetalning av barnpension som engångsbelopp

Barnets ålder, när pensionens slutålder är			18 år	21 år	24 år	0 mån.	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	11 mån.
-	-	0	17,19	17,15	17,11	17,07	17,02	16,98	16,94	16,90	16,82	16,82	16,77	16,73			
-	-	1	16,69	16,65	16,60	16,56	16,52	16,47	16,43	16,39	16,34	16,30	16,26	16,21			
-	-	2	16,17	16,13	16,08	16,04	16,00	15,95	15,91	15,87	15,82	15,78	15,74	15,69			
-	0	3	15,65	15,60	15,56	15,51	15,47	15,42	15,38	15,33	15,28	15,24	15,19	15,15			
-	1	4	15,1	15,05	15,01	14,96	14,91	14,87	14,82	14,77	14,73	14,68	14,63	14,59			
-	2	5	14,54	14,49	14,44	14,40	14,35	14,30	14,25	14,20	14,15	14,11	14,06	14,01			
0	3	6	13,96	13,91	13,86	13,81	13,76	13,71	13,66	13,61	13,56	13,51	13,46	13,41			
1	4	7	13,36	13,31	13,26	13,21	13,16	13,11	13,06	13,00	12,95	12,90	12,85	12,8			
2	5	8	12,75	12,70	12,65	12,59	12,54	12,49	12,44	12,38	12,33	12,28	12,23	12,17			
3	6	9	12,12	12,07	12,01	11,96	11,90	11,85	11,79	11,74	11,68	11,63	11,57	11,52			
4	7	10	11,46	11,40	11,35	11,29	11,24	11,18	11,13	11,07	11,01	10,96	10,90	10,85			
5	8	11	10,79	10,73	10,68	10,62	10,56	10,50	10,45	10,39	10,33	10,27	10,22	10,16			
6	9	12	10,10	10,04	9,98	9,92	9,86	9,80	9,75	9,69	9,63	9,57	9,51	9,45			
7	10	13	9,39	9,33	9,27	9,21	9,15	9,09	9,03	8,96	8,90	8,84	8,78	8,72			
8	11	14	8,66	8,60	8,53	8,47	8,41	8,34	8,28	8,22	8,15	8,09	8,03	7,96			
9	12	15	7,90	7,84	7,77	7,71	7,64	7,58	7,51	7,45	7,38	7,32	7,25	7,19			
10	13	16	7,12	7,05	6,99	6,92	6,85	6,79	6,72	6,65	6,59	6,52	6,45	6,39			
11	14	17	6,32	6,25	6,18	6,12	6,05	5,98	5,91	5,84	5,77	5,71	5,64	5,57			
12	15	18	5,50	5,43	5,36	5,29	5,22	5,15	5,08	5,00	4,93	4,86	4,79	4,72			
13	16	19	4,64	4,58	4,50	4,43	4,36	4,28	4,21	4,14	4,06	3,99	3,92	3,84			
14	17	20	3,77	3,7	3,62	3,55	3,47	3,40	3,32	3,25	3,17	3,10	3,02	2,95			
15	18	21	2,87	2,79	2,72	2,64	2,56	2,48	2,41	2,33	2,25	2,17	2,10	2,02			
16	19	22	1,94	1,86	1,78	1,7	1,62	1,54	1,47	1,39	1,31	1,23	1,15	1,07			
17	20	23	0,99	0,91	0,83	0,74	0,66	0,58	0,5	0,41	0,33	0,25	0,17	0,08			

Bilaga 14 Inkomstgränser vid pension

Pensionsform	Inkomstgräns
Ålderspension	Ingen begränsning.
Förtida ålderspension	Ingen begränsning.
Full invalidpension	Högst 713,73 euro eller 40 procent av medelmånadsinkomsten eller den pensionsgrundande arbetsinkomsten (eller pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten enligt 2004 års bestämmelser)
Delinvalidpension	Högst 713,73 euro eller 60 procent av medelmånadsinkomsten eller den pensionsgrundande arbetsinkomsten (eller pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten enligt 2004 års bestämmelser)
Deltidspensionen	Minst 35 procent och högst 70 procent av den stabiliserade inkomsten. Företagares FöPL-arbetsinkomst ska vara 50 procent av den genomsnittliga arbetsinkomsten, dock minst minimigränsen i lagen.

Bilaga 15 Överenskommelser om social trygghet som är i kraft 1.1.2010

I ärenden som gäller social trygghet inom EU- och EES-ländernas område tillämpas främst EU-förordningarna om social trygghet 883/2004 och 987/2009.

EU-länderna utöver är Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

EES-länderna är Island, Liechtenstein och Norge.

Finland har dessutom en bilateral överenskommelse om social trygghet med följande länder:

Kanada	(fr.o.m. 1.2.1988)
Quebec	(fr.o.m. 1.4.1988)
USA	(fr.o.m. 1.11.1992)
Israel	(fr.o.m. 1.9.1999)
Chile	(fr.o.m. 1.1.2008)
Australia	(fr.o.m. 1.7.2009)

Närmare information

Anvisningar som publicerats på webbtjänsten Arbetspensionslagarna fr.o.m. 1.1.2005

Försäkring av stipendietagare och idrottare
Livslängdskoefficienten
Omräkning av pensionslönen efter prövning
Så här tillväxer pensionen
Pensionstillväxten för oavlönade perioder
Utbetalning av pensionen till en annan än pensionstagaren själv.
Pensionsgrundande arbetsförtjänst
Överföring av EG-tjänstemäns pensionsrätter
Engångsbetalning
Rehabilitering
Tilläggspensionsskydd
Deltidspensionen
Familjepension
Omräkningskoefficienter för intjänad pension enligt grundskyddet
fr.o.m. 1.1.2005
ArPL-försäkring
Skötsel av arbetspensionsärenden för en annans räkning
Arbetspensionernas indexskydd
Invalidpension
Arbetsstagares pensionsavgift
Arbetslöshetspension
Utlandsarbete och pension
Försäkring i internationella situationer
Ålderspension
Omvandling till fribrev år 31.12.2004
VILMA-förfarande och anstalt som avgör pensionsansökan
Samordning och avdrag för primära förmåner från pensionen
FöPL-försäkring

Övriga publikationer

LFöPL-guide (LPA)

Työeläke (FINVA 2011)

Arbetspensionslagarna 2010 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 1994 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 1996 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 1998 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2000 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2002 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2005 (etk.fi)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2006 (etk.fi)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2007 (PSC)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2009 (etk.fi)

Handbok för beräkning av arbetspensioner 2010 (PSC)

Utsänd utomlands 2011 (PSC)

Företagarens arbetsinkomst 2010 (PSC)

